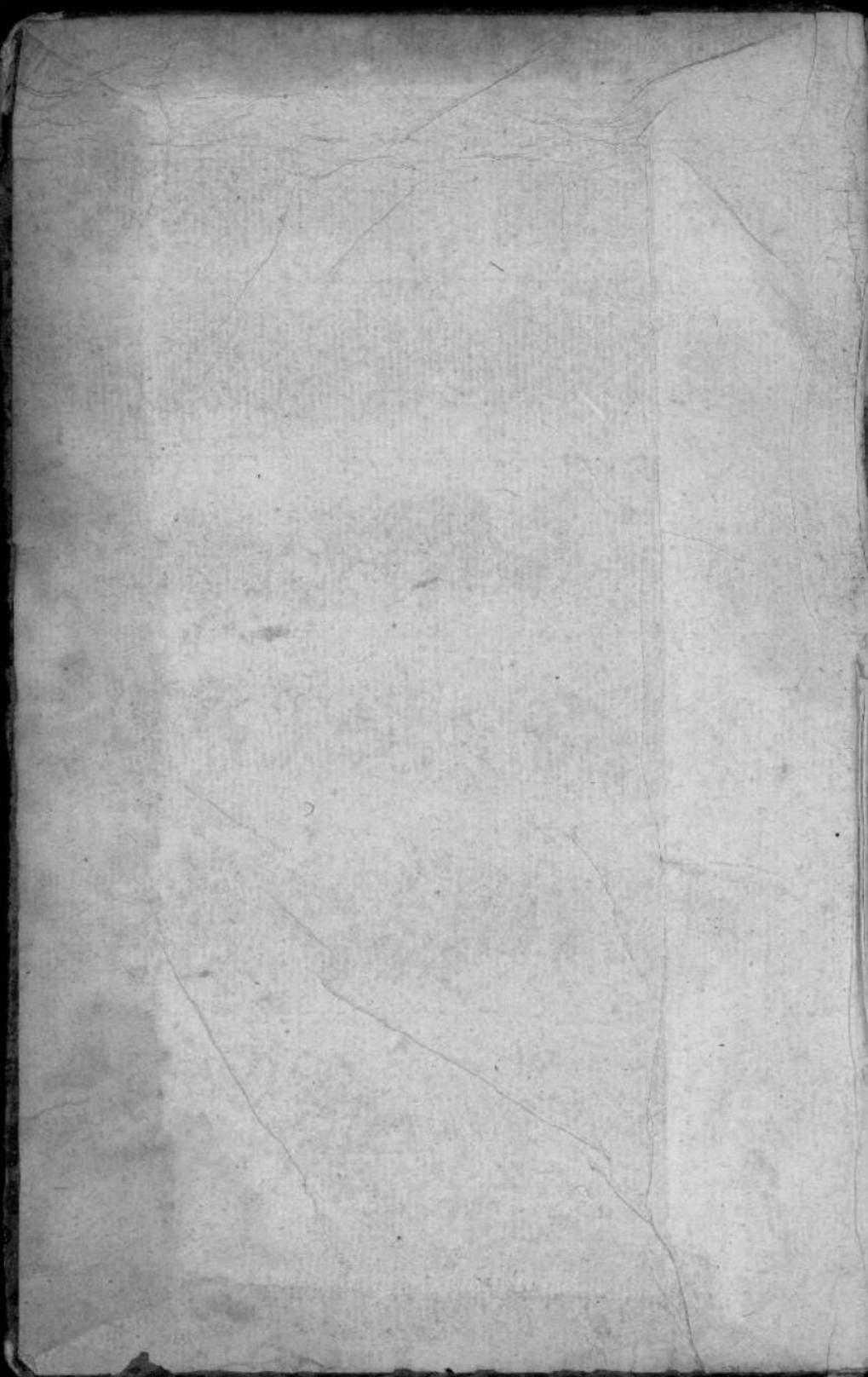
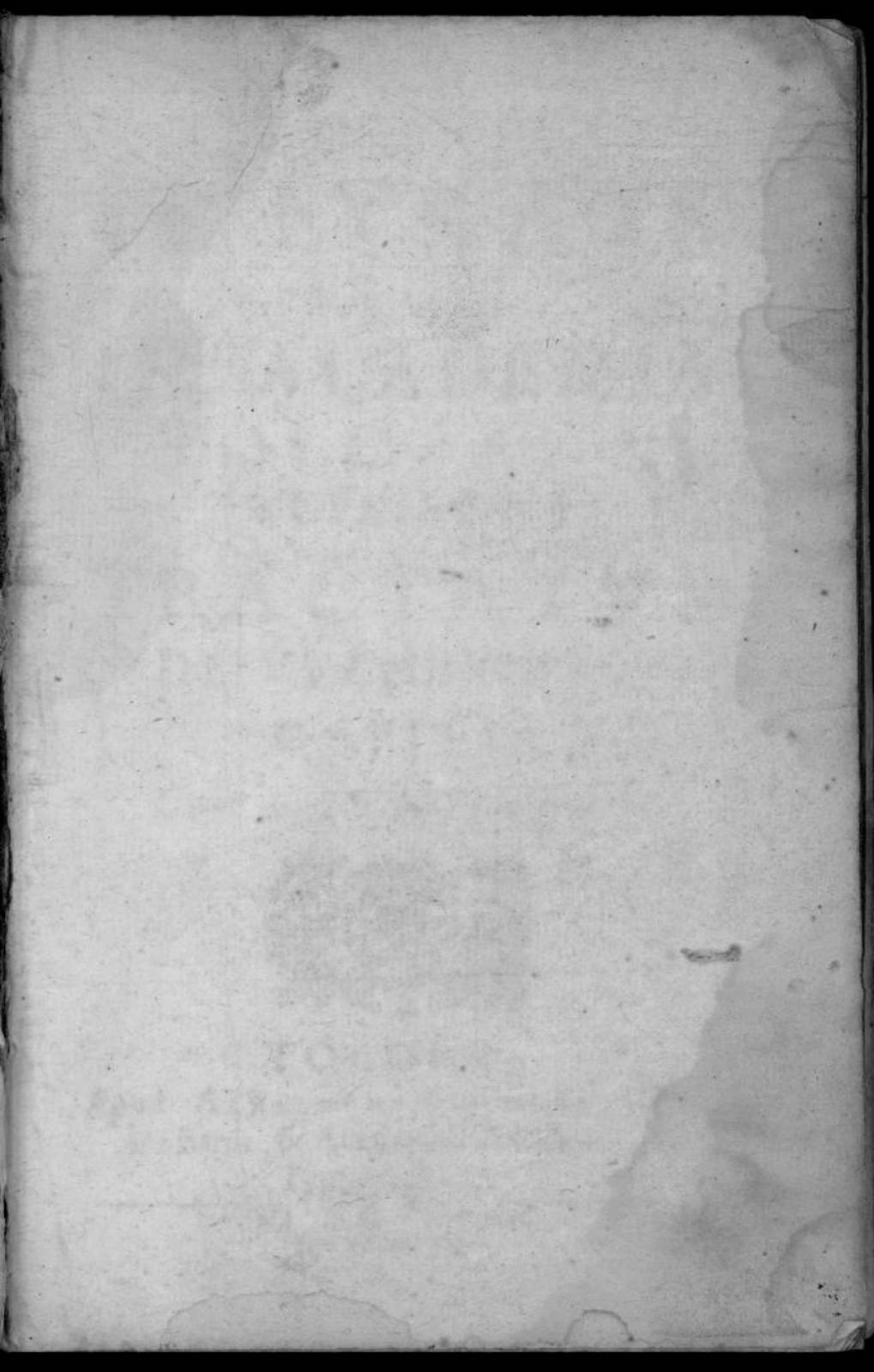
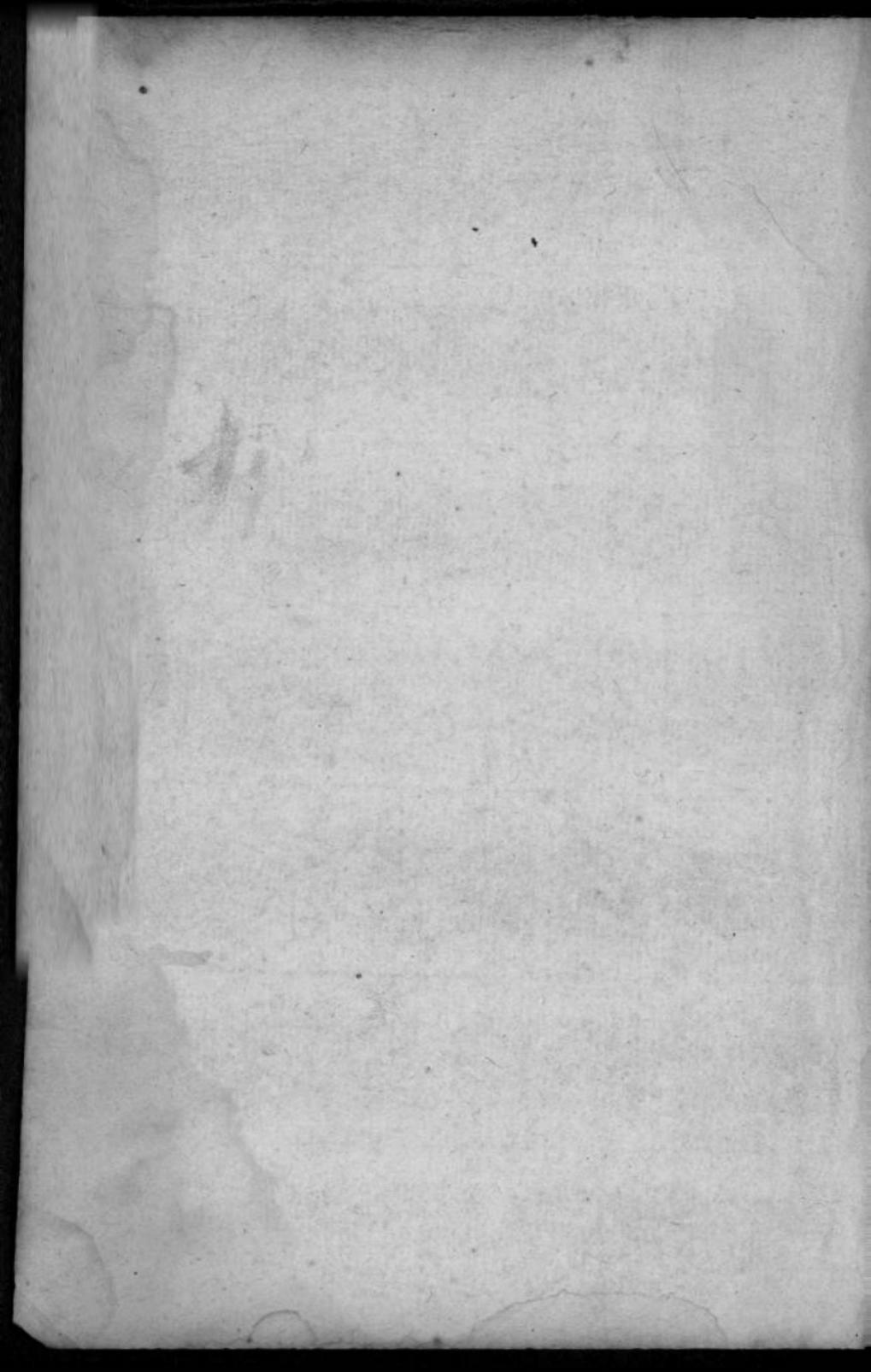

Louis
Queyratz
De Vilneubas Capellis
1656
Loutoude

Res Ned XVIIIA

126679
124097

LVDOVICI
QVEYRATS
REGII
IN ACADEMIA
TOLOSANA
PROFESSORIS,
sils de Jean Guyot
TRACTATVS
DE VVLNERIBVS
CAPITIS.

Cum indice locupletissimo.

Dod Rességuet

TOLOSAE,

Apud ARNALDV M COLOMERIV M ,
Regis, & Academiæ Tolosanæ

Typographum.

M. D C. L V I I .

Cum privilegio Regis.

1657

27. **Y**ATAS
28. **Y**ATAS

29. **Y**ATAS
30. **Y**ATAS

31. **Y**ATAS
32. **Y**ATAS

33. **Y**ATAS
34. **Y**ATAS

35. **Y**ATAS
36. **Y**ATAS

37. **Y**ATAS
38. **Y**ATAS

39. **Y**ATAS
40. **Y**ATAS

41. **Y**ATAS
42. **Y**ATAS

43. **Y**ATAS
44. **Y**ATAS

45. **Y**ATAS
46. **Y**ATAS

SENATVS TOLOSANI
PRINCIPI
G A S P A R I
DE FIEVBET.

DI V scribendi onus
per verecundiam distuli
(Princeps Senatus Illu-
strissime) & cum plerosque hac
usque satis indignanter tulerim
ad similes impetus prorupisse,
quod vel nihil noui , vel nihil
satis elaborati studiosis scientia-
rum , quas profitebantur , expa-
suissent : vix potui apud me

decernere , quod officij publici
necessitate in facultatis Medi-
cæ scholis mediocri stylo exe-
geram , aeternitati , cuius est
illustrium virorum famam eue-
bere , confidenter nimium com-
mendare . Valuit verò tandem
plurimum apud me ad metum
delinquendi fugandum , quòd
non nisi prouocatus tam arduum
susceperim opus : maximè au-
tem , quòd sub nominis tui di-
gnitate non prolixam , neque
morosâ loquacitate corruptam ;
sed tersam , omniq[ue] fuso casti-
gatam orationem publici iuris
faciendam instituerim . Gaudio
interim , quòd votina emergat
occasio (Princeps Illusterrime)
que colendam mihi eam potesta-

tem præbet, quam ipse etiam In-
uidi profitentur optandam; qua
fatalem eum totius prouincia ge-
nium, qui ut animæ nascenti-
bus: ita populis summae mentis
instar præst, studiorum meorum
patronum nunquam defuturum
acquirit. Scio (Princeps Illu-
strissime) te neminem in dicen-
do facundum & me multò mi-
nus aliis deprehensurum, qui vir
in dicendo summarum partium
es, Patritiæque dignitatis ora-
tionem præ aliis ore regio profers:
sed habes hic Professorem inge-
nuè tenuitatem ingenij sui profi-
tentem, qui non verborum leno-
cinia, non imperantis authorita-
tem (quamuis & ipse imperans
sit) in Libello, quem tibi dedi-

cat, usurpauit : sed solo materia
sua pondere suffultus, conatus
est potius Reipublicæ, quam si-
bi studere, tibique quem colit,
amat, diligit sua deuotionis ar-
gumentum dare, ut

Excellentia tua

*Addictissimus & Obse-
quentissimus,*

L. QVEYRATS.

LO V I S par la grace de Dieu Roy de France & de Nuarre ; A nos amez & feaux Conseillers , les gens tenâs nos Cours de Parlemens, Maistres des Requestes ordinaires de nostre Hostel , Baillifs , Seneschaux , Preuosts , leurs Lieutenans & tous autres nos Iusticiers & Officiers qu'il appartiendra , Salut. Nostre cher & bien-amé Arnaud Colomiez Imprimeur du Roy & de l'Vniuersité à Tolose , nous a fait remonstrer , qu'il desireroit faire imprimer vn Liure intitulé *Ludouici Queyrats Régis in Academia Tolosana Professoris , tractatus de vulneribus capitum* , s'il nous plaisoit de luy accorder nos Lettres sur ce necessaires , humblement requerant icelles. A ces causes , Nous auons permis & permettôs par ces presentes audit Colomiez d'imprimer ou faire imprimer , vendre ou debiter en tous lieux de nostre obeissance ledit Liure , en tel volume , en telle marge , en tels caractères , & autant de fois que bon luy semblera , durant l'espace de dix ans entiers , & accomplis , à compter du iour que ledit Liure seraacheué d'imprimer , pendant lequel temps , auons fait defenses à tous Imprimeurs & autres personnes de quelque qualité & condition qu'elles soient , d'imprimer ou faire imprimer , vendre ny debiter ledit Liure durant ledit temps , en aucun lieu de nostre obeissance , sans le consentement de l'exposant , sous pretexte d'augmentation , correction , changement de titre , fausses marques , ou autrement , en quelque forte & maniere que ce soit , à peine de quinze cens liures d'amande , payables par chacun des contrevenans , & applicables vn tiers à Nous , vn tiers à l'Hostel Dieu de nostre bonne ville de Paris , & l'autre tiers à l'exposant ; de confiscation de tous les exemplaires contrefaicts , & de tous despens dommages & interêts : comme il est plus amplement contenu à l'Original.

*Acheué d'imprimer , pour la premiere fois ,
le dernier de Iuin 1657.*

DE VULNERIBVS CAPITIS, *P R A E F A T I O.*

VIS QVIS ad summum
Artis Medicæ apicem
conuertit animum, nus-
quam suum attinget sco-
pum , nisi Chirurgicis
exercitationibus institutus; quæcum-
que ad tam nobilem Artem pertinent
apprimè calluerit; idque non summa
tantum capita præcipuorum, quæ in
ea continentur, cursim & leui manu
perstringendo sed enucleatè, distinctè
ad minutiora quæque deueniendo di-
dicerit noscendi, prænoscendi , & cu-

A

randi affectiones omnes, quæ in ea tractantur, rationes. Alioquin ab imperitis etiam Chirurgis ab omnibus ægris, quorum valetudo morbis externis vitiabitur, cum infamia remuebitur: cur enim iis in casibus optaretur medici præsentia; forsitan ut diæta præscriberetur, at nonne eius est dixtam præscribere, qui solus natum affectus, differentias, rationemque curandi accuratâ contemplatione detexit? an ut titubantem Chirurgum rectæ semitæ restituat? & quomodo id poterit, qui nullis suffultus chirurgicis notionibus non modo vacillat, sed nec incedere potest. Præstat itaque Medicum Chirurgiam nosse, nec eam propterea mens mihi est vobis adimere Medicinæ partem: immo cum toties de iis, quæ ad Theoriam & praxim internorum affectuum pertinent, coram vobis dixerim operæ præmium me facturum duxi hoc anno

de quibusdam externis affectibus ex
subsellio differere, inter alios vulne-
ra capitis seligendo, de quibus dicam,
nec nimium fusè, ne copiâ rerum ob-
ruamini; nec nimis breuiter, ne luce,
quæ doctrinæ cuiusque expositionem
concomitari debet, malâ fide desti-
tuamini.

Quid sit Cranium.

C A P V T I:

DV M de vulneribus capitis ago sequens
doctrinam Hippocratis fracturas cranij
fuscipio exponendas, quarum nomine Solu-
tiones continui, cum partiū superpositarum
cranio, tum earum, quæ sub cranio latent,
complectendas existimo : sed maximè ha-
bendam esse rationem earum, quæ in cranio
accidunt diuisionum, cum secundum illarum
varietatem magis vel minus patiantur tum in-
ternæ, tum externæ capit is partes. Primum

itaque quod venit inquirendum est quid sic,
& ex quibus constet Cranium.

Per Cranium eam intelligo ossium capitis partem, quae galeæ instar cerebrum tegens, caluæ vel caluariæ nomine fuit insignita ab Hip. l. 7. epid. in fine Gal. l. de ossibus c. 1. quod enim *κρανίον οστέον* nominat Hip. loco citato hoc vertunt interpres caluariæ os. Et hoc idem vult Gal. l. 9. de usu part. per comparationem cum bellico militum capitis integumento galeam appellari. Vnde hæc omnia nomina in unum coincidunt: nam & ipsa galea *κράνος* à Græcis dicitur. Appage illorum absurdâ meditatio, qui Cranium à nomine *κράνος* & à verbo *κρανεῖν* denominacionem sumpfisse sibi fingunt, quod caluariæ hominum non secus ac animalium cornua sub figura cyathorum propinando potui antiquitus multis in locis inferuierint, ut referunt apud Plinium, l. 7. de hist. animal. c. 2. apud Xenophonem, Herodotum, & alios plerosque authores.

Eius substantia tora ossæ est, ac proinde durissima, terrestris, siccaque, quo maiore soliditate prædicta, securius esset cerebri tegumentum, præcipuumque animæ instrumentum firmiore circumseptimento obuallaretur. Vtrinque laue est, sed magis secundum ex-

De vulneribus Capitis.

3

ternam partem , quam secundum internam ,
quò exteriùs incurvantur causarum impe-
tum lubricando facilius valeat vitare , ab iis
deflectendo : interius verò vasorum tubulos
in membranis cerebri conspicuos dum tu-
ment , moxque cerebri proprio in altum at-
tolluntur signatis in cranij substantia spatiis
excipiat : itidem discurrentia inter pericra-
nium & cranium vasa impressis vestigiis infi-
xa seruet : hæc tamen inæqualitas asperita-
tem nullam relinquit , à qua possint offendere
cerebrum , membranæ , vasaque quæ per illas
partes propagantur .

Talis cranij substantia et si ossa sit , non
tamen absolute solida censenda est inter duas
quippe , quas nominauimus , superficies (la-
minas quidam vocant , alijs tabulas) media in
est ossis substantia rara , mollis , glandulis , ve-
nulis & arteriolis conspersa , quam *διπλον*
Hip. appellat , Celsus meditullium , Neote-
riti nimirū propriè interstitium : ea potissimum
ratione in intermedio posita , ut per venas il-
lius laxitatem , & porositatem riuiolose decur-
sentes , verique tabulae nutrimentum defera-
tur . Eius nutritionis tanta est necessitas , ut
cum cætera ossa in toto corpore conspicua
sola medullā in alveolis asseruata nigrantur ,
vel ubi maior est in ossibus soliditas humore

A 3

per eorum poros disperso; sagax natura cra-
nio, quo continendum erat cerebrum, vasa
integra, ad deferendum sanguinem laudabi-
lem purumque dederit, ut & facilius & abun-
dantius alatur, & continuo perlutum humo-
re maiorem habeat cum cerebro, quod con-
tinet, proportionem.

De suturis Cranij, & eius ossibus.

CAPUT II.

Vltierius non unico osse constat Cra-
nium, sed in plures suturas sulcatum,
variorum ossium contiguitate in unam con-
camerationem coalescit. Vbi naturalis est ca-
pitis figura tres proprias, verasque agnoscim-
us; Coronalem, quae a temporibus utrin-
que prodiens, ad summum cranij verticem
pertingit secundum anteriorem illius partem;
eà ratione coronalem dictam Authore Gal.
l. 9. de usu part. quod illam cranij partem oc-
cupet, in qua capilli instar coronæ dispositi
fastigiantur in gyrum, & quam coronis ope-
rire consueuerant antiqui, ubi vel reges eli-
gere, vel ludorum præmia dispensare decre-
uerant. Vnde eam Græci στροφαίας nomina-

runt. Sagittalem, quæ à Lambdoide, in coronalem caluariam rectâ viâ per medium se-
cans incedit, & in dextram sinistramque par-
tem cranium dividens sagittæ in modum re-
cto tramite in Coronalem incidit, vltra quam
raro protenditur. Dico raro: legitur enim apud
Arist. eam à coronali per frontem ad narium
radices excurrere l. i. de histor. anim. ut ipse
gloriatur sese deprehendisse in plerisque mu-
lierum craniis; quod ea ratione iis contingere
existimat, quia frigidius illarum tempera-
mentum, vterinæ affectiones, euaporationes,
quibus frequenter mulieres agitantur hoc no-
uo videntur egere hiatu, quo facilius vapo-
ribus liberentur, cerebrumque illarum nitidius
factâ tali euaporatione reddatur: sed
hanc etiam comperere frequenter Anatomici
in caluariis adultorum hominum, & in om-
nibus fere embrionibus: quod si in ætate pro-
uectis non deprehendatur, hoc contingere
vult Fallopius, quod ea parte magis exsicce-
tur cranium, vestigiumque suturæ inductâ
tali siccitate deleatur, vnde nec propriam pu-
tamus esse fœminarum. Lambdoidem virin-
que in occipite ab illius imo prodeuntem, &
vbi Sagittalis definit in acutum angulum fi-
nientem. Hæc figuram litteræ maiusculæ
Græcæ Δ, vnde nomen assumpsit, refert, vt

& tres vnā spectatæ maiusculā litteram Romanam H, repræsentant: Illæ suturæ talem ossium capitis connexionem efficiunt, quæ digitorum mutuam insertionem, duarum feriarum dentes in alternos sinus inferentium, pectinum cauitates fere in alternos aculeos promouentes; sutorum hinc inde pannos diuisos insuentium ex decussatis filiis projectio-nes imitetur. Serratas Cranij suturas esse vel plurimum tales deprehendantur, non tamen in omnibus calvariis reperiire est: sunt enim pleraque crania, in quibus ossa per solam harmoniam, quæ *taufova* est, connectuntur ex Gal. I. de ossibus c. 3.

Agnoscimus præter illas proprias veterasque suturas alias duas, quas proprias quidem, sed spurias simul dicimus: hæ temporales appellantur, quod ossa temporum circumscribant, squamosæ itidem, quod squammarum in modum mediis iis ossa temporum inter se cohærent. Earum nullam fecit mentionem Hip. quod forsitan existimauerit huiusmodi suturas esse quasi appendices suturæ Coronalis: aut, ut probabilius est, putauerit ea ossa, quæ petrosa etiam dicuntur, non esse partes cranij, sed additamenta tantum ad illius turelam, qua parte alioquin debilius esset. Hæc ossa ad radicem densa sunt, & paulatim

ascendendo versus verticem attenuantur,
cranioque per lineam simplicem, quæ ~~su-~~
~~ponit~~ vocatur, connectuntur, & sub nomine
propriarum spuriarum suturæ talia ossa con-
nectentes intelliguntur.

Quinque supradictis suturis tres alias ad-
dimus, quas communes dicimus, calvariam
ab ossibus Sphenoide Ethmoide & Gena su-
periore linea simplici rectâque secernentes.
Prima, quam etiam admittit Gal. I. 9. de usu
part. ab extremitate suturæ Lambdoidis pro-
diens per medium os petrosum in os spha-
enoidei tendens ad totius cranij basim, ubi
cum prima vertebra coniungitur, terminatur.
De duabus aliis ne quidem verbum apud
Gal. omnes tamen Anatomici secundam ad-
mittunt, quæ os Ethmoidem ab osse frontis
secludit, & pro tertia eam numerant, quæ à
cauitatibus temporum originem ducens ma-
xillam superiorem à fronte secundum exter-
nam partem felungit, & secundum internam
illud idem os ab osse Sphenoide separat. At-
que ita octo suturæ enumerantur immobi-
les, firmæ, & per compactam adhæsionem
ossa cranij connectentes, quæ etiam octo
sunt vnum frontis, vnum occipitis, duo
sincipitis, duo temporum, & in basi Sphenoi-
des & Ethmoides, ex quibus tota Cranij
compages exurgit.

Hæc ita sese vt plurimùm habent vbi capítis naturalis figura seruatur, quam volumus esse rotundam oblongam anteriore & posteriore parte protuberantem vtrinque ad latera compressam, vt placuit Hip. l. de vulner. capitis, Gal. loco citato, & omnibus fere Medicis, qui de Anatomia scripserunt sunt tamen quidam in Asia populi, quorum capita etiam si naturalia sint, non descriptam figuram sortiuntur, sed seruatā quadam rotunditatis incuruatione secundum latitudinem ita elongantur, vt ovalis figuræ regulam insigne ter superent. Hos homines μακρονεφάλης vocat Hip. l. de aëre, locis & aquis. Hanc figuram naturalem esse docet Arist. l. physiognomiae, vultque eos, qui eā potiuntur, prouidos esse, proceros, magni & perspicacis ingenij, magnanimos, sapientes, diffidentes, & parūm credulos. Effingebantur olim in Asia capita huiuscemodi figuræ obductis fasciis, pressisque manibus recens natorum capitibus sensim sine sensu donec longa euaderent. Talia sunt nostris hisce temporibus Genue-
sium & Florentinorum capita, non quod arte prædictâ vtantur, sed quod dubio procul ab iis oriundi sint parentibus, qui huiuscemodi artificio antiquitùs vñsi fuere, à quibus illam figuram hereditario iure retinent:

μακρονέφαλοι quippe μακρονέφαλος generant ex Hip. loco citato.

Vbi verò contra leges prædictas natura vel ludens, vel nouecraliter caput effingens, nec ossium prædictorum seruat numerum, nec cranium tot suturis, quot descripsimus, distinguit varia sequuntur incommoda, quæ functionibus animæ libertatem adimunt, & hæc crania contra naturam dicuntur. Sic rotunda & in acutum fastigiata capitis figura efficiet caput φόξον, de quo Gal. & in hoc cranio loco litteræ, H, suturæ formam litteræ T, vel X, referent. Sic figura in alterutram tantum partem prominentem protuberantiam habens circulum depresso vñā eminentia truncatum æmulabitur, in cuius cranio suturæ litteram, T, imitabuntur. Sed qui homines eas figuræ nanciscuntur insulsi erūt & temerarij, graues capitis dolores perpetuentur ratione compressionis cerebri, coniuentiæ ventriculorum, paucitatis spirituum animalium: quibus sicstantibus necesse est, ut ratio tot impedimentis irretita obcæctetur ex Arist. l.i. de hist. anim. Gal. l. quod anim. mor. seq. temp. corp.

Quod si ablata vñā ex suturis enumeratis tot sequantur incommoda, quid, amabo, accidet illis, quorum crania sine vñlis suturis ani-

maduertuntur? Eorum nullam mentionem
fecere Hip. & Gal. à Celso tamen post Arist.
non sine stupore refertur talia sibi fuisse præ-
manibus: Herodotus verò c. 8. l. 1. testatur
se vidisse in regionibus calidis caluarias abs-
que ullis suturis, & homines eos, qui tales
habent caluarias ~~αρφοντάλες~~, hoc est ex-
pertes suturis nominat. Sed illius testimoni-
um Celsi auctoritate infirmamus, qui &
ipse suæ experientiae respondet: vult enim in
regionibus calidis homines eos, qui ad pro-
vectiorem ætatem deceneret, non propriè si-
ne suturis esse, sed sine suturis videri; exsic-
catis caluariæ ossibus, pressis lapillis temporis
commissuris, deletoque suturarum vestigio:
aut, ut apeius loquamur, prærepta oculis no-
stris suturarum notitia quas nihilominus sa-
gax natura ad effluvia sua effundenda probe-
nouit. nusquam igitur reperire est cranium
nullis verè suturis delineatum.

Nec vos moueat trium ossium, quæ in me-
dio cuiusque ossis temporalis conspicua sunt,
deprehensio: sunt enim hæc instrumenta
auditus stapitis, incudis, & malleoli nomine
insignita extra cranium posita, ut more in-
strumentorum obiectorum extenorū spe-
ciebus aduenientibus exponantur.

*Quid per cranij fracturam
intelligamus.*

C A P V T III.

Definitionem fracturæ cranij inquirentes eam non aliunde eliciendam ducimus quam ex Gal. qui ut verus Hip. interpres nitide illius mentem aperuit, doctrinam exposuit, & per notiora explicauit: si enim illam apud Paulum Æginetam legere velimus inueniemus eum l. 6. c. 90. fracturam definituisse, caluariae diuisionem nunc simplicem, nunc multifidam à vi quadam exteriore factam. Nomen diuisionis prauam dispositionem in parte relictam cum separatione eiusdem partis in se & à se significans. Sed quamvis hac definitione videatur Paulus aperuisse naturam fracturæ in genere, ea non satis explica ta & dilucida deprehendetur. Gal. vero l. de causis morb. c. 9. ut explicet, quid per fracturam ossium quorumcumque, cum neque sub serie morbi similaris, neque sub serie morbi organici disponi possit, sub tercia

specie morbi, communis scilicet, reducēdam
esse, in quo est vnitatis corruptio, quam
communiter solutionem continui appella-
mus. Fractionem enim, inquit, & cariēm dici-
mus, cum in osse soluitur continuitas. Hoc idem
asserit I. de dif. motb. c. II. dum vult solutio-
nem continui in osse factam fractionem vo-
cari, & I. 4. meth. med. statim initio, ubi vult
continuitatem solutam in osse fracturam esse.
Amplexantes itaque doctrinam Hip. & Gal.
fracturam in genere dicemus, solutionem con-
tinui in osse factam, à quacumque causa ex-
terna: fracturam verò Cranij solutionem
continui in crānio factam à quacumque causa
externa; non enim aliud addendum in hac
definitione, ut crānio competere possit, exi-
stīmamus, quam solum crānij nomen. Hæc
definitio per se satis patet: si tamen quæratis
cur illa vltima verba à vi quadam exteriore
facta addiderimus. Respondemus illis distin-
gui veram fracturam ab erosione, quæ non
extrinsecus aduenit, sed vi alicuius ex cau-
sis internis efficitur: sola quippe ea solutio
continui in osse pro vera fractura admittitur,
quæ pernici, citatoque impetu exteriū ossi
accidit.

Contra hanc definitionem duo præcipua
opponuntur. Primum est male collocatam

esse solutionem continui pro genere in limite definitionis, quia cum solutio continuitatis sit morbus communis, & morbus communis propriè partibus organicis competat non tribuenda videtur solutio continui ossibus, quæ sunt partes simplices.

Secundum est si rectè definiretur fractura per solutionem continui in osse factam vbi cumque esset talis solutio, ibi reperiretur fractura: Consequens est falsum: ergo & Antecedens. Probatur minor in carie ossis est solutio continui in osse, & tamen nemo dixerit cariem esse fracturam: ergo, &c.

Ad primum sic præcisè respondeo unitas non ita est propria partis organicæ, quia etiam ad similarē partem pertineat: ut enim pars organica ex pluribus partibus diversæ speciei simul unitis constat; sic pars similaris ex pluribus partibus eiusdem speciei simul unitis: & sic unitas communis est organicis & similaribus partibus: atqui ubi unitas est, ibi reperi potest solutio unitatis, ergo fractura per solutionem continui debuit definiri.

Ad secundum respondeo Cariem non esse, tam diuisionem ossis, quam corruptionem substantiæ eiusdem: unde non rectè vocabitur solutio continui, quemadmodum fractu-

ra, in qua ossa primariò dividuntur : cum in carie ideo diuidantur, quia a substantia ossis corrupta partes ossis integræ separatæ relinquuntur ; & præterea cum fractura propriè dicta à sola causa externa fiat, caties vero ab interna.

Instabis contrà ex dictis præcipua ratio, cur cariei non competit nomen fracturæ ; est, quia *Caries* fit ab internis causis, fractura vero ab externis : unde si ostenderimus fracturam etiam ab internis fieri, æquè ac ab externis nulla supererit inter cariem & fracturam differentia ratione causæ. Hoc autem inde probatur, quod etsi magis communis fracturarum causæ externæ sint, incidentes, pungentes, contundentes, distendentes, disrumpentes ; extant causæ internæ , quæ vim eandem habent , humores videlicet acres & corrodentes, dolor vehemens, vapor malignus, & aliæ huiuscmodi causæ, quibus nemo denegauerit vim os diuidendi , pungendi, contundendi, &c.

Respondeo eas omnes causas internas posse quidem præfatas diuisiones efficere præcedente & præviâ corruptione, sed non statim & primitiue, qualiter à causis externis in vera fractura contingit. Præterea actiones causarum internarum sensim perficiuntur,

exter-

externarum vero affatim & iubito, quæ est altera ex conditionibus ad veram fracturam constitutandam requisitis. Hæc est sententia Gal. l. de constit. artis. *Quæ ex erosione, inquit, prouenient si fiunt in osse teredines nominantur: cum vero rumpitur, secatur, diuellitur, perforatur, pungitur continuum, si os fuerit, fractura dicitur.*

De Differentiis Fracturarum
Crani.

CAPUT IV.

LVDVNT sane Neotefici Medici fracturarum differentias adduentes; varias enim species minutiores sibi singunt, ut aliquid supra Hip. & Gal. dixisse videantur: quæ tamen ad eas, quas tanti Authores attulere, reduci non modo possunt, sed debent. Hoc unum tantum proficientes, ut inutili variorum nominum congerie studiosos obruant, eisque spem attingendi differentias fracturarum præripiant.

Quidam eorum pro differentiis fracturarum externam earum figuram assumunt, ea-

rumque tres tantum species admittunt, Transuersalem, rectam, & obliquam: ex quarum figurarum varietate, et si non paucæ indicationes curatiæ desumantur; non tamen per eas designabuntur veræ fracturarum differentiæ. Alii Hip. authoritate muniti l. de vulner. capit is differentias fracturarum statuunt, vbi fractura plus, minusve ossis occupat; profunda est, vel in eius superficie sistit. Sed illi nimium leuiter mentem Hip. attigerunt, & potiorem libri citati portionem prætermittentes ossitanter neglexere contextus, in quibus altiore doctrinâ differentiæ fracturarum perquiruntur. Aliqui pro differentiis solutæ continuitatis cranij incisionem, contusionem, & perforationem adducunt, suamque sententiam variis Hip. & Gal. autoritatibus confirmant. At hi, et si varias afferant fracturarum differentias, nimis generaliter loquuntur, cum variæ, perutilesque differentiæ sub incisione, contusione, & perforatione lateant, quas qui non distinxerit, propriisque nominibus insignierit, perpetuis in tenebris circa fracturarum craniı doctrinam versabitur. Est enim aliquando incisum os superficialiter, alias usque ad membranas cerebrum oboluientes, vel ulterius, plerumque sic, ut os remouea-

tur, vel in plures partes dissiliat. Contusum est etiam quandoque, ita ut contusio non appareat; alias sic, ut apparet: similiter aliquando contusum os simpliciter plicatur; alias ita plicatur, ut inferior tabula dissiliat, & aculei in modum ossa effracta promineant asperitate sua membranas contingentia, vel non contingentia, infixa, aut per integrum separationem decidua. Perforatum os, vel punctum simpliciter adactum est, vel una cum ossis substantiae deperditione, aut simul cum fissura quae omnia, quia sedulam Medicis inuestigationem expostulant, non per summa solum capita, sed per species infimas scrupulosius veniunt inuestiganda. Guido Cauliacensis tract. 3. doctr. 2. c. 1. magis accuratè fracturarum differentias attulit. Pro generali fracturatum crani diuisione assumens fracturam aliam esse penetratam, aliam superficialem: tum earum utramque patuam, vel magnam; puram & simplicem; vel compositam & complicatam. Descendens vero ad particulares differentias fracturas cum incisione cranium penetrantes diuidit in eas, quae sine deperditione substantiae contingunt; & eas, quae fiunt cum substantiae deperditione: earumque alias laues & aequales admittit; alias asperas & inaequales, aculeis

prominentibus eleuatas : vltérius illarum omnium alias in capitib⁹ vertice, alias in eiusdem lateribus agnoscit : fracturas etiam, quæ cum contusione accidunt quasdam designat paruas, quæ simplicem cerebri compressionem efficiunt sine punctione ; alias magnas, quæ vnā cum compressione puneturam adiunctam habent. Hanc doctrinam fatetur Guido se haussisse ex Paulo Ægineta l. 6. c. 90. Indigitat idem Guido ex Albucasi, & superaddit prædictis differentiis ossis plicatum, quæ vasorum ænorum contusiones ex occurrū durorum corporum imitatur. Adjungit præterea ex Auicenna, ut illi à quibusdam imponitur , fracturam , quæ non in ea parte contingit, quæ ictum excipit, sed in opposita : sicque plurimum lucis dedit diuisio ni fracturarum crani, quam illius perspicaciati debent Medicinæ studiofi.

Verū cum à summis artis Medicinæ Principibus haurienda sit doctrina, quantum fieri potest, omnium , quæ in ea pertractantur, placet ab Hip. & Gal. veram fracturarum diuisiōnem colligere. Hip. l. citato de vulner. capitib⁹ statim initio quinque assignat huiusmodi differentias. Prima est fissura à telo os rumpente in modum rimulæ facta, in qua duo notat : i. collisionem , quam φλάσιν vo-

cat, à telo obtuso & crassiore incurrente in
in os causatam ; si enim telum fuisset acutum
& tenui non fissura, sed scissura prodiisset.
2. fissuram quam Celsus rimam vocat, quæ
aliquando ita tenuis est, ut lateat : alias ratio-
ne crassitiei sub sensum cadit, & conspicua
est ; & hanc modò longam esse docet, mo-
dò breuem ; alias profundam, alias superfi-
cialiem ; quandoque curvam , quandoque
rectam.

Secundam fracturæ differentiam dicit esse
eam , in qua simplex est contusio sine vlla
fissura, quam leuissimam esse oportet, alio-
quin impossibilis esset : vix enim fieri posset
introcessio ex contusione , quin ossa saltem
secundum internam partem scinderentur, ni-
si forte in tenellulis & mollibus puerorum
craniis : leuissima igitur est ea contusio, nec in
corpus obtusum incurrens vim habuit suffi-
cientem ad retrocessionem ossis causandam,
sed simplicem fecit impressionem absque
ulla elisione.

Tertiam fracturæ differentiam dicit esse
eam ossis introcessionem , quæ à telo vehe-
menter feriente fit sic, ut os in suam sedem
reuerti non possit ; in qua rimulam , seu fis-
suram vna inesse necessarium testatur. Hanc
vocat ἑσφλασιν, Gal. verò ἐνθλασιν. Hæc vi-

detur coincidere cum prima differentia, quæ
φαγυν, seu fissura dicta est. Differunt tamen
in eo, quod φαγυν ex simplici contusione, &
fissura componitur: ἐσφλασις vero ex fissura,
& vehementi illisso, quæ non patitur os
in suam sedem reuerti.

Quartam fracturæ differentiam maximè
compositam statuit Hip. ex sede, rima, &
contusione: sedem vocat impressionem, seu
vestigium teli scindentis; sit autem, quando
telum, quod secat os, adeo est obtusum, ut
yno eodemque ictu secat, contundat, & vna
cum contusione rimam, seu fissuram inue-
hat.

Quintam fracturæ speciem sedem simpli-
cem, seu vestigium teli esse docet, quod
telum ita acutum, & tenui acie præditum
esse potest, ut os scindat absque vlla contu-
sione; ἑρπετον vocat Hip. Hæc fracturæ spe-
cies dicitur à Fallopio ex mente Hip. vul-
nus cæsim factum in osse à gladio, vel hasta
secante, & nullomodo contundente. Ex hac
fracturæ specie, & prima superius enumerata
concurrentibus componitur quarta fracturæ
species, quam iamiam attulimus ultimo loco,

Gal. I. 6. meth. c. 5. circa finem sub ter-
tia fracturæ specie earum, quas ex Hip. addu-
ximus, quæ est introcessio fissuræ coniunctæ

duas notat differentias maximè consideratione dignas ἡγείσων & καμφόσιν. ἡγείσων dicit fracturam eam esse, in qua ita, introcedit os, ut membranam suo occursu premit; καμφόσιν verò, eam eleuationem vel depressionem ossis contusi, ex qua exurgit camera, cuius duæ sunt species. Prima camaroseos species, quæ sit per depressionem, est frequentissima, & dicitur ἐκπίεσμα, id est inhærentia; & hæc periculosissima est, quia comprimi non potest os supra membranam, quin findatur, occasionemque inflammationi & apostemati præbeat. Alia species camaroseos sit per eleuationem & talparia dicitur: hæc rarissima est, fitque cum adactum telum, ita in os inseritur, ut non aliter extrahi possit, quin vna trahatur & ducatur ad exteriora os fractum, quod ibi relictum concamerationem efficit. Circa quas differentias, non mediocris mouet difficultas: si enim ἡγείσων sit ea fracturæ species, in qua os depresso premit membranam coincidet cum camarosi ad interiores partes vergente. Ad quam difficultatem. Respondeo ἡγείσων esse eam ossis depressionem, quæ non modo premit membranam, sed eam aculeis dissilientibus disrumpit: In camarosi verò tangi tantum membranam, & rimulas quidem in de-

presso osse fieri, sed nullas partes aculeatas dissilire, ut eam vulnerent.

Eisdem differentias aliter enuntiat Paulus Aegineta l. 6. c. 9. Statuit enim septem παγμιν, ἔκκοπτι, ἔκπεσμα, ἐγγέισμα, καυφρωτιν, θλάστιν, απέχεσθαι. P' ωμην caluariæ per summa docet esse diuisionem, profundam, capillarem dictam, in qua nulla ossis vitiati pars foras emouetur. Εὔκοπτι fissuram itidem aluariæ dicit, sed maiorem quam P' ωμην, uæ sit cum ossis vitiati ruptura; vel sine separatione, & tunc veram vult esse ἔκκοπτι; et cum separatione, & tunc ἔκκοπτι spuriam iominat quæ δισταρνισμος nomine signifatur. Εὔπεσμα eam vocat cranij fractum, in qua cranium in plures partes diuilitur. Et effracta ossa, in profundum vergenia, cerebri membranas suo contactu prennunt. Εγγέισμα caluariæ effractionem dicit, in qua os vitiatum, non modo cerebri membranas tangit, sed à calua separatum, in eam omnino decidit. Χαυφρωτιν definit cranij diuisionem, in qua os affectum camerà modo eleuatum eminet, & tunc Talparia dicitur; vel deprimitur, & tunc Ecpiesmatis in modum membranas suo contactu premit. Θλάστιν eam vult esse fracturæ speciem, quæ propria est puerorum, qui ratione

mollitiei caluariæ si fortè in solidius **corpus** impingant ossis inflexionem patiuntur absque fissura, vel fractura. His omnibus addit **Aπίχημα** in qua fracturæ specie, non ea pars quæ ictum excipit frangitur, sed eā integrâ remanente, pars ei opposita fracturam patitur. Hanc recenset tantum, proponitque, ut reijciendam, & impossibilem.

Sed quia varij sunt authores qui aperche-matis mentionem fecere, altius mihi videtur inquirendum de ea fracturæ specie ut quid decernendum sit ex nostra sententia capiatis. **Aπίχημα** igitur inde dicitur quod sit quasi ab Echo responsio. Et ea est fracturæ species, in qua integrâ parte percussa remanente, in contrariam, vel oppositam partem, sit fractura. De hac mentionem fecit Hip. lib. citato dum caluariam, in alia parte frangi afferit, quam ubi percussa est; & eam ideo calamitosam esse docet, quod vix detegi possit primis diebus, & interea variis symptomatibus detur occasio, quibus cum non fuerit prouisum ab initio, frustrâ postmodum adhibentur præsidia. De eadem loquutus est Celsus I.8.c.4. Solet (inquit) euenire, ut alterâ parte sit ictus, & alterâ parte os fiderit: itaque si grauiter quis percussus fuerit, non incommodum erit, parte alterâ considerare, num

is locus mollior sit, eumque aperire, si ibi os fissum reperiatur. Idem ferè ab Auicenna refertur. His authoritatibus innixi quidam Neoterici, afferunt fracturam in oppositam partem fieri; tum integrâ primâ, fracturâ in opposita tantum parte existente: & afferunt comparationem cranij cum vasis vitreis & fictilibus terreis coctilibus; quæ quidem vasæ certissimum est si occlusa sint, & percutiantur ex vnâ parte, sæpe non in ea parte, quæ percussa est, findi, sed in parte illi opposita. Post talem comparationem, experientias referunt variorum Chirurgorum, qui fracturis huiusmodi neglectis turpiter lapsi sunt, cùm alii sedulâ factâ oppositarum partium perquisitione; factisque ibi incisionibus fracturas latentes, detexerint, easque ad integrum perduxerint curationem.

Impossibilem tamen censemus talem fracturæ differentiam ac primò minimè nos mouent Hip. Celsi, & Auicennæ, authoritates. cum nihil aliud probent, quam quod alibi, quam in sede teli, fracturæ quandoque contingant: & hoc verum esse fatemur, in eodem enim osse fieri fissuras docet Hip. et si non in eadem ossis parte, quæ percussa est; & talem fracturæ speciem contingere certum est, quia cùm vnumquodque os cranij fortius

fit, duriusque, in media sui parte, quam in extremis, percusso osse in debilioribus partibus contingit; etsi ictus in medio recipiatur, sed in nulla ex his authoritatibus inuenies notatam oppositam partem. Vnde Aucenna in maximum errorem incidere docet eos, qui cum bina sit fractura, eam quæ in ictu est, & eam quæ extra locum ictus est, de ea tantum quæ sub ictu deprehenditur solliciti sunt, aliam negligentes: in quo contextu videtis non oppositum locum notari; sed aliud tantum, qui extra locum ictus est.

Sed ulterius falsitas illius opinionis, sequentibus rationibus conuinci potest. Et quidem nullam esse paritatem cranii cum vasis vitreis, vel coctilibus manifestum est. Primo quod non quemadmodum in vasis vitreis, aut coctilibus, effractio in oppositam partem contingere possit, quia cum vasa vitrea vacua supponantur & aliundè fragilia sine caluariae vndique plenæ cerebro membranis & vasis, & præterea solidæ comparati minime possunt. Secundo quod non ut vasa prænotata continua sit Caluaria, sed in plures futuras diuisa variorum ossium connexione, mediis suturis coalescat. Tertiò quod non adamassim rotunda sit caluaria, sed compres sis ytrinque lateribus, oualem figuram re-

ferat: at qui oppositam fracturam vasis vitreis vel fictilibus tribuunt, ea rotunda supponunt, ut ab ictu exeuntes impressionis circuli, ad oppositum punctum perniciter ferantur, ubi terminatis per illud punctum circulis, fine impressioni facta, in eo tota vis ictus excipitur, quam cum vas vitreum frerendo non sit, dissiliat in partes, frangaturque necesse est.

Dices contra secundam quam adduximus rationem, saltem talem fracturæ differentiam possibilem esse, vbi cranium sine ulla suturis deprehenditur. *Resp.* et si quædam crania reperiuntur, quæ sine suturis videntur ratione impensa siccitatis prouectique senij de facto tamen nullum reperibile esse cranium sine suturis, ut superius docuimus; latent enim suturæ, quæ sufficiunt ad impediendam post ictum circulorum continuati onem usque ad oppositum punctum.

Dices 2. contra primam nostrarum rationum, qua volumus ideò nutare comparationem cranij cum vasis vitreis, quia vasa vitrea vacua sunt. Testimonium Fallopij contra nos esse: affert enim ipse suum experimentum de phiala vitrea quam in opposita parte suis se fractam asserit, etiam si plena esset aqua. Respondeo Dato quod experientia Fallopij

vera sit, quam contrariis ego experientiis infirmare possem, deficere caluariæ cōtinuitatem phialæ vitreæ, contigua tantum cum sint illius ossa, ideo suturis distincta, ut illæ suturæ retineant rimam, ne vterius procedat ex Gal. l. 9. de usu partium c. 9. quod si hoc possint suturæ, quanto magis impedit impressionis ictus circulos, ne ad oppositum ferantur.

Ad chirurgorum experientias modo salutares, modo calamitosas. *Resp.* Tunc vel non uno tantum ictu, percussum fuisse caput, sed pluribus; vel ut sœpè contingit ex accepto grauiore inflictu decidente eo qui ictum excepit per casum in contraria parte vulneratum illum esse: neque mirū est, si cum primus ictus maior sit secundo, citius eo percipiatur; aliis verò crescentibus per negligentiam symptomatibus, post aliquot horas, vel dies detegatur.

Dico itaque nusquam posse fieri, talem in opposita parte fracturam, si unus tantum, & simplex ictus supponatur; nec augendum propterea differentiarum ab Hippocrate allatarum numerum. sed quinque eas quas adduxit species amplectendas esse quasi membra laudatissimæ diuisionis, relictis aliorum auctorum sententiis quod vel cum Hippocr.

ueniant; vel noua quædam, parum ad huius tractatus intelligentiam conduceantia proponant.

De signis diagnosticis Fracturarum cranij.

C A P V T V.

Omissa causarum fracturas cranii efficiientium perquisitione, quod externæ omnino sint, & vel citato inflictu diuidentes incident, ut ensis, hasta, aliudve instrumentum secans; vel subito illidentes contundant, ut lapis, bacculus, obtusumue quodvis aliud corpus in os vehementer incurrens: vel manifestè punctoriā acie inferantur, & pungant, ut aculeus, hasta teres, terebrum. ad signa Diagnostica fracturarum cranij transeundum existimauit, cum illæ omnes causæ per se satis pateant.

Non tamen hic ex professo signorum differentias proponemus, cum earum exquisita disquisitio ad Simioticem pertineat, de qua alias. Duas tantum summas signorum species, quæ ad cognitionem & præfigitionem

affectuum præter naturam ipectant, assumemus, quarum alia circa *diagnosī* versatur, alia circa *prognosī*. Signa Diagnostica ea sunt, quibus præsens morbi status detegitur. Prognostica verò, quibus futurus morbi exitus prænuntiatur. De Diagnosticis hoc capite, quantum ad fracturarum cranij cognitionem necessarium erit: de Prognosticis sequenti dicemus.

Signa Diagnostica, ut declarauimus, præsentem indicant morbi constitutionem; sed non semper eodem modo: quædam enim naturam morbi ita declarant, ut iis præsensibus concludi possit morbum adesse; absensibus verò, & fugatis morbum euauisse.

Hæc *παθογνωμόνες* dicuntur: quædam quæ ideo naturam morbi in aperto ponunt, quia illis assident ut plurimum: nullam tamen cum iis intimam habent coniunctionem, *συνεδρένοντα* appellantur. Eorum alia partem affectam, alia affectus speciem, alia causam affectus demonstrant. *Παθογνωμόίκα* rara sunt, & vix quosdam habemus affectus, qui hac via detegi possint. *Συνεδρένοντα* plurimum iuuant Medicum, si omnibus collatis inter se ex pluribus illorum cognitionem morbi post profundam contemplationem subodoretur.

Gal. I. i. de locis affectis statim initio enumerationem locorum affectorum susceptus docet partes, quæ in imo corpore latent exercitatae cogitationis virum desiderare: eas verò, quæ in superficie corporis constitutæ sunt vna cum affectuum suorum specie facile sensibus deprehendi; non ideo tamen concludendum statim est facilem fore fracturam *θάγρον*, cum fracturæ morbi sint externi, visu tactuque comprehensibiles ex Celsō c. de curatione caluariæ: quia, et si ab externis causis in externas partes agentibus efficiantur, sola caluariæ extima superficies sensibus nostris patet, & vix est aliqua ex fracturis prænotatis, quæ non ad interiores caluariæ partes permeat, sensusque nostros ita effugiat, ut non nisi à symptomatum varietate, grauitate, sæuitiâ, vel mititate detegi possit: membranæ itidem, & cerebrum ipsum multæ per fracturas patiuntur, puta incisiones, puncturas, apostemata, inflammations, commotiones, quæ sola signorum ope perito Medico post attentam meditationem indicantur, & quæ visus, & tactus (et si acerrimi indagatores sint) nunquam detergerent. Hoc agnoscens Celsus loco citato, postquam ad quasdam leues fracturas docuit sufficere specilli intromissionem ex symptomatum consideratione

fideratione venandam statuit partis affectæ
& affectus cognitionem: nec visui, vel ta-
ctui hac de re fidendum, quia nec specillum
intromitti potest in fundum omnium fractu-
rarum; nec visus eò penetrare, quò per-
meant fissuræ totum os cranii fidentes; por-
tiones ossis eleuatæ, prementes vel pungen-
tes membranas; aut in eas deciduæ; nec
sensibus attingi valent conditiones fractura-
rum membranas cerebri, vel cerebrum per
consecutiones vulnerantes. Sola igitur ratio-
ne per pensa symptomatum naturā, signo-
rumque syndrome exactè trutinæ redditâ
fracturarum differentiæ attingi possunt. Ge-
neraliter considerando fracturas cranii di-
gnoscetis aliquem talem fracturam passum, si
os cranij integrum non esse detegas: inte-
grum autem non esse ex pluribus signis ha-
bebis ex sententia Neotericorum, quæ signa
quamvis nobis non placeant, quod ea infi-
da omnino censeamus, tamen, ne quid præ-
termissee videamur, breuiter afferemus. Pu-
tant illi certum esse fracturæ signum, si dum
baculo leuiter percutitur caput, rauco, vel
crepitante sono respondeat, & resonet. Si
filo cerâ inducto, arreptoque vnâ parte inter-
ægri dentes, & manu cuiusdam astantis ten-
sò ex alia parte, percussòque, stridorem den-

tium patiatur æger, horrorque totum illius corpus peruadat. Si paleæ nodō inter dentes elisō dolor in aliqua capit is parte sentiatur. Si nucibus, auellanis, vel amigdal is inter dentes contritis, insignis in capite dolor contingat. Verum mihi mens est nullam fidem talibus signis habendam : quod attinet enim ad illam raucedinem, quæ ex percus sione capit is cum baculo dicitur audiri, ridicula est talis experientia. 1. Quod vbi suspicio est fracturæ, multùm augerentur symptoma ex tali percussione. 2. quia non sicut in lebete fracto aut tympano fisco, raucedo in capite fracto percipi potest : caput enim non continuum est, vt lebes, vel tympanum, sed ex pluribus ossibus contiguum , vt superiùs demonstratum est, & illa contiguitas cum sit modo magis arcta, modo laxior etiā integrō remanente craniō obtusum & raucum sonū ab eo edi naturaliter certissimum est. De nodi paleæ elisione, nucumque , auellanarum, vel amigdalarum inter dentes attritu , vnde dolorem excitari in capite fracto volunt, falsæ sunt huiusmodi experientiæ : aut faltem valent tantum in fracturis , quæ sub musculis mandibularum motibus inferuentibus lat ent, aut illis proximæ sunt. Quæ renda sunt itaque alia signa, crudele quippe nimis esset,

imo temerarium incisionibus statim ægrum diuexare, vbi alicubi leuis esset suspicio, de fractura: nec certò constaret fractum os craniī esse. Videamus quibūs modis talis auferri possit dubitatio, vt saltem quandam inesse fracturam initio liceat affirmare; & sic quænam illius species, vel differentia os vitiaeuit, statim appareat.

Spectandum habes primò. Quantum & quale fuerit instrumentū vulnerans, vtrum sit contundens, incidens, perforans: vi magna, vel leuiter adactum. Pro conditionibus enim instrumenti, roborisque maioris, vel minoris, quo impulsus est ratione, fracturam esse, vel non esse inferre possumus, eamque maiorem vel minorem.

Secundo considerandum est qualis sit natura cranij ictum excipientis: Alia enim crania aliis debiliora sunt; mollia puerorum; firma magis adultorum; magis adhuc viorum, qui in consistenti sunt ætate; durissima senum: & adhuc eorum omnium in una quaque ætate alia debiliora, alia magis firma mulierum debilissima. Si itaque potens instrumentum vi magna concitatum inciderit in cranium firmum, durum, & robustum fracturam efficiet, sed non tantam, quam tam si illud idem instrumentum cranium de-

bilius percussisset : si vero leue sit instrumentum à debili motore adactum , nihil omnino , aut parùm nocebit robustis ; mollibus vero fractura ex iis contingere poterit , & sic ratione naturæ instrumenti , & constitutio- nis cranij ictum excipientis coniucere licebit fractum sit cranium , necne .

Tertio cum in eodem cruento aliæ partes magis , aliæ minus resistant , quod duriores firmioresque sint , vel molliores & debiliores . Quærendum est , qua parte cranij inflitus ab instrumento factus fuerit , ut compara- rata cum instrumento cranii excipientis re- gione innotescat , fractura sit , necne ; eaque magna , vel parua .

Quarto si apertum sit vulnus oculis atten- tè scrutandum , vtrum aliqua in cruento denu- dato sit eleuatio , depresso , coloris mutatio , resudatio : si enim aliquid eorum adsit fra- ctum est os ; quod si inspicienti , illa non ap- pareant , manu supra os posita summis digi- tis tentandum , verrum asperitas in osse depre- hendatur , vel omnia laevia & æqualia sint . Si ratione crassitie digitorum illud non clare detegatur demisso per vulnus specillo satis crasso & minimè acuto illud idem scrutabi- tur : si nihil nisi lubricum occurrat integrum erit os ; si quid asperum & inæquale fractum

os esse certo concludetur. Dixi specillo satis crasso & minimè acuto vtendum esse, ne si in sinus naturales inciderit opinione fracti ossis decipiatur. Apposui satis crasso, & non crasso absolute, quia si specillum nimis crassum esset parvulae rimulae tentantis sagacitatem effugerent, & existente fracturā contrarium falso pronuntiaretur.

Quinto cum non semper fracturæ profunditas visu, vel tactu, aut per specilli intromissionem detegatur, imò frequenter arctitas fissuræ sensibus omnibus sui cognitionem præripiat initio, vbi nulla grauia symptomata apparent, probant aliqui appositionem supra locum cranii vulneratum atramenti aut emplastri cuiusdam nigri, quod postea scalpello leuiter deradunt. Si profunda sit fissura nigrities per rimam penetrantis emplastri adhuc apparebit, conuincetque non esse superficialem fracturam, sed introsubire. Hæc experientia valet ad fissuram non integrè ossis substantiam permeantem detegendam.

Sexto vbi fractura totam ossis substantiam diuisit tale quid accidisse detegitur imperata vulnerato spiritus cohibitione, compressisque fasciâ circa collum appositâ iugularibus: tunc enim si fractura sit integrè penetrans aduertetur resudatio per rimam vulneris, aut

saltem dispositis priùs leuioris gossipij flocculis supra fracturam, mouebuntur tales flocculi ob transmissam per vulnus leuem auram, quam ratione palpitationis cerebri certum est exitum apertâ viâ quæsituram, & hæc erunt certa penetrantis fracturæ indicia.

Quod si penetrans fractura in suturas incidet, alia insuper quærenda sunt indicia, quibus detegi possit eam in suturæ loco factam esse, vel in loco suturæ vicino. Et hoc tanti momenti existimauit esse Hip. ut seipsum assus sit in grauem errorem incidisse, non satis accurate perspectâ huiusmodi fracturarum iatura l.5. Epidem. Vbi Autonomum in Onilo ex vulnera capitis in media æstate accepto, iactu lapidis ex manu ideo decimâ extâ die mortuum esse declarat, quia oportuerat eum secari celerius, quam ipse met Hip. cum dissecuisset; quod læsio (inquit) in sutura cum esset, ab initio me latuit: cuius erroris confessionem miris laudibus extollit Celsus; publicæ siquidem utilitatis causâ tradidit eam Hip. ne Posteri negligenter circa huiusmodi fracturas agentes, eadem ratione deciperentur.

Nec est, quod considerationi situs naturalis suturarum fidem solam adhibeamus, ut inde certò possimus decernere, an fractura

in suturis sit, vel extra suturas : deciperemur enim s^ep^e s^epius, quod natura ut plurimum in suturis disponendis & ordinandis ludat, nec viuum & eundem seruet illarum certum & determinatum situm : imo alias longe inter se distent suturæ, alias proprius accedant; quandoque minor earum sit numerus, quandoque maior. Præterea, quia fissura frequenter ita sit vicina suturæ, ut ratione situs nihil certi de eius sede possit pronuntiari.

In memoriam itaque reuocare debemus, quod superius attulimus, suturas ferratim & dentatim maiori ex parte inter duo ossa intimam contiguitatem parere : & sic in illa coniunctione duo potissimum accidere vi causarum extrinsecus acriter impetentium, fissuram & contusionem. Per Fissuram partes, quæ prius erant coniunctæ, soluuntur, & à se secedunt ; & hanc vocat Hip. dissolutionem. Per Contusionem dentes utrinque coeuntes, eliduntur.

Primum fissuræ in sutura signum erit, quod major deprehendatur in ea recessio ossium ab inuicem, quam in quacumque fissura in medio ossium assignabili, cuius rei ratio est, quia in aliis fissuris sit vera solutio continuitatis, quæ difficilior est : in fissura vero, quæ in sutura contingit, solutio tantum conti-

guitatis, quæ facilius fit; nec vera solutio, sed dissolutio tantum, ut diximus appellatur.

Secundum signum est, quod fissura existente in sutura non in catantum parte soluitur, & recedit os ab osse, quam percussit instrumentum, sed per totam futuræ longitudinem rectâ continuatè, seruatâque eâdem cum sutura dimensione.

Tertium fissuræ in sutura factæ signum ex sequenti experientia peti potest. Si fasciâ comprimatur caput ossa soluta accedent, & per futuram magna humiditatiscopia exhibit, aliquoties sanies, quia circa suturas colliguntur plurima excrementa, quorum evacuationi per eas promouendæ, assueta est natura.

Quartum & ultimum signum, quod convincit fissuram in sutura esse, petitur ex altera experientia. Si liquore aliquo subnigro irrigetur locus futuræ: color enim ater suturæ interstitia permeans notando illarum figuram detegit vitium in ijs esse. Simili ratione, si Emplastrum suturis superponatur: illud quippe resiccatum vestigia dentium suturæ impressa referet, vnaque illarum diductionem: & sic concludetur fissuram in sutura esse.

Primum contusionis in sutura existentis signum erit, si separata cute, consideratōque spatiō vtrā & citrā contusionem, Aduertas in loco contusionis, demissos esse dentes ossium suturam efficientium, suprà & infrà integrâ remanente dentatæ suturæ figurâ: tunc enim audacter asseres medium suturæ partem contusam esse, eliosque medios dentes ab instrumento contundente.

Secundum signum contusionis in sutura, erit pernitas symptomatum: cum enim membranæ exquisitissimo sensu præditæ per suturas exeant, fieri non potuit contusio in loco suturæ, absque eo quod longè citius, quam in cæteris ossium partibus grauissima excitata sint symptomata, unde inferetur vitium in sutura esse.

Quoties vero fractura læsionem membranarum cerebri adiunctam habet, dignoscitur talis fracturæ species ex dolore statim sensum feriente insigniter: membranæ siquidem, ut dictum est, maximè sensibles sunt, & impossibilis est earum solutio, quin tristis sensatio subsequatur, quæ dolor est ex Arist. quod non accidit, vbi os cranij diuisum est, aut cerebrum vulneratum, quia & cranium & cerebrum partes sunt expertes sensus. Differt autem huiusmodi dolor à dolore, qui

contusionem in sutura se quitur , quod hic in superficie sentiatur : ille vero in profundo , & infra cranij tabularum regionem .

Secundò ex eo quod post aliquot dies , vel horas à lœfione membranarum , non tantum vbi vulnus est infictum , sed quaqua latè propagines earum extenduntur , dolores suscitentur gliscente inflammatione , aut saltem intemperie calidiore supra infràque cranium , vbi pericranium , quod à membranis prodit , illi intimè adhæret : sic ut omnes capitis sensibiles partes tandem dolore afficiantur .

Tertiò cum tunicae oculorum sint propagines pericranij , quod à membranis originem trahit , ex membranarum inflammationes sequuntur , patiunturque similes inflammations , suffusiones , & obtenebrationes , quoties cum fractura cranij , vulnus in membranis contingit .

Quartò membranarum vulnera & ex vulneribus earum inflammations , sequuntur vertigines perpetuae , donec intemperies sedatae sint , vulneraque obducta ; quia spiritus calore nimis intenso concitati , huc & illuc per cranij concamerationem commouentur , eundemque motum seruant , dum ventriculos cerebri subeunt , idque continuò , ratione

causæ, quæ cum in proximo sit, perpetuam suppeditat occasionem motionis in gyrum.

Quintò ex specie doloris dignoscuntur vulnera membranarum : hoc enim habet membranarum dolor ex vulnere, vt sit lacinans & pungitiuus, cum in partibus carnosis tensius, vel grauatiuus percipiatur; vnde si dolor sit lacinans, pungitiuus, acer, concludes certò membranam vulneratam esse, nec te fallet suspicio.

Sextò eiusdem vulneris signum Diagnosticum proponunt quidam, quod non modo oculi rubeant, sed tota facies, & in ea pustulæ, fædæ excitentur. Quod signum, etsi quandoque deficiat, tamen in natu ris biliōsis ut plurimum aduertitur: ea ratione, quod humores biliosi sursum ex sua natura elati teneram faciei superficiem errodant, pustulis asperent, ulceribus exedant.

Septimò statim atque inflictum est vulnus, membranarum continuitatem scluens, vomitus biliosus excitatur: & quidem vomitus citatius, quam in aliis capitis affectionibus, ratione maioris sympathiæ ventriculi cum membranis, & cerebro membranis adhærente, quæ sympathia mediis nervis singibus sextæ coniugationis, qui in ventriculum, & præcipue in illius os inseruntur, pro-

cedit. Biliosus autem est vomitus, potius quam pituitosus, aut melancolicus. 1. quia bilis facile mobilis est, & vel minimâ occasione excitabilis. 2. quia bilis sursum mota natu-ram suam sequitur, quæ appetit potius sur-sum ferri, quam deorsum. 3. quia bilis ex Hip. se habet ad cæteros humores quasi sul-phur, & cum febris immineat statim à vul-neratis membranis, non difficile est bili, quæ omnium humorum actiuissimus est, ex pri-ma dispositione agitari, & ventriculum sti-mulando, eum ad sui expulsionem adigere.

Octauò si vulneratae sint membranæ san-guis effusus per os, nares, aures, emanat: nec mirum, si quidem membranæ venas arteriasque numerosas excipiunt, in quibus sanguis viuidus, & arteriosus afferuatur, variarum partium nutritioni inferuiens, temporem ce-rebro, quod alioquin frigidum est impotens-que ad spirituum animalium elaborationem concilians; vulneratis autem membranis, sectisque vasis per illas propagatis effundi-tur sanguis, & per eos omnes ductus, quos notauiimus, effluit, idque statim ferè post vul-nus inflictum.

At si non tantum prima, quæ occurrit, membrana (Duram matrē dicimus) solutio-nem continuâ passa sit : sed lœsio & solutio-

ad secundam, quæ Piæ matris nomine significatur, peruererit ; præterquam quod signa omnia prænotata pro prima membrana accidunt, quia non potest prius vulnerari Piæ mater, quin Dura mater incisa sit, grauiora multum ingruent symptomata, & ferè eadem, quæ cerebro læso contingere solent, putà apoplexia, oculorum obnubilatio, vertigo, & reliqua, quæ mox dicemus, dum de signis læsionis cerebri cum fracturis cranij agemus. Ita etenim intimè adhæret secunda membrana substantiæ cerebri, ut non nisi lacerata, ab ea per partes possit separari. Prætereæ non tantum extimæ cerebri parti applicatur, vt prima membrana, sed illius reuolutiones sequens vnâ cum arterijs, venisque, quas obuestit ad ventriculos usque perrumpit : sic vt pars illorum esse videatur.

Cerebrum tandem post cranij fracturam uno eodemque tempore vulnus passum esse, non ita facilè signis diagnosticis & primariis conuinci potest : cum enim cerebrum sit omnis sensus expers, illius læsio ex dolore, qui tristis est sensatio, detegi non potest ; & necesse est, vt ipsum læsum esse aliunde iudicemus. Quod vt assequamur expedit, vt sciscitemur ab ægro, vel adstantibus, quô instrumento diuisum fuerit cranium, & quâ vi tale

instrumentum adactum fuerit; si quippe acutum instrumentum fuerit; si magnâ vi impulsum impossibile est cerebrum, eiusque membranas aut aciem, aut robur causæ impellentis effugisse, & sine solutione remansisse: Si vero obtusum fuerit instrumentum, & à debili impellente concitatum, secùs accidisse pronuntiabimus, & integratam tum membranarum, tum cerebri sustinebimus.

Secundò exactè inuestigandum ducimus, vtrum instrumento frangenti adhæreat, vt frequenter accidit portio substantiæ cuiusdam crassæ, albæ, medullaris, & conglobataæ: nam si tale quid aduertatur lœsam fuisse cerebri substantiam rectè concludetur, quod si nihil adhæreat instrumento substantiam cerebri exponens, non statim decernendum est cerebrum integrum esse: sed in primis excretionibus vulneris videndum vtrum inter saniem ex vulnere exeuntem substantia similis descriptæ reperiatur: tunc enim idem ferendum est iudicium de cerebro vulnerato, quia pars illius substantiæ separata est. Ne tamen in agnitione substantiæ cerebri fallaris aduertendum tibi est, plerumque saniem modum substantiæ cerebri æmulari: ita ut plerumque sanies pro substantia cerebri, vel è contra accipiatur, vnde scias oportet

hanc esse inter saniem & substantiam cerebri, differentiam, quod sanies, et si subalbida sit; tamen non æquè alba est, ac substantia cerebri; sanies partes sreas à seipsis discessas, nullisque fibris cohærentes habeat, & in modum Ichoris delabatur: cerebri verò substantia, in portione etiam modica, soliditatem suam seruet, partesque fibris cohærentes habeat.

Tertiò si per fracturam cranij efficiens instrumentum, secta fuerit membrana, quandoque evenit, ut substantia cerebri integra seruata fuerit; alias verò substantiam cerebri solutam esse. Cerebri substantiam integrum remansisse deteges, si per vulnus membranæ emineat cerebrum portione rotundâ, fungi instar sine vlla inæqualitate præternaturali: Eandem solutionem passam concludes, si in portione cerebri prominente eleuata latera, subsidentemque medium substantiæ exentis partem, aduertas: sunt enim eleuata latera, vulneris inficti labra; subsidens verò spatum, sedes est instrumenti infigentis, in ipsa cerebri substantia impressa.

Quartò dignosces læsum esse cerebrum, si statim atque infictum fuerit vulnus portio substantiæ, quam superius descripsimus exeat: tunc enim ideo audacter dices sub-

stantiam illam ex cerebro esse , quia adhuc sanies, vel pus generari non potuit, & nulla potest esse, in agnitione talis excreti , dubitatio.

Quintò inter curandum etiam, ferè statim initio curationis susceptæ, dum sanguinem effluentem ex vulnere cohibebis, & grumos eiusdem sanguinis in vulnere conspicuos eripies, ne applicationi remediorum officiant, certum habebis argumentum læsumne sit cerebrum, necne? si enim læsum fuerit, sanguis exsiliens magis splendidus erit, quam in tubulis membranarum reperiatur, quia magis elaboratus est purior, defæcaciōrque in vasis cerebri substantiam percurrentibus. Præterea grumi eiusdem sanguinis magis adhærere conspiciuntur substantiæ cerebri, quam membranis : & hoc, quia substantia cerebri mollior cum sit maiorem patitur insinuationem sanguinis grumescentis, & dum aueluntur grumi vix fieri potest illorum extractio, quin simul portio aliqua substantiæ cerebri auferatur, si vel minimam moram traxerint supra cerebri substantiam.

Sextò procedente ulteriùs curatione, cum generaliter loquendo, post deterisionem grumorum , indicationi exsiccationem experenti satisfaciendum sit , ut membrana læsa , & diuisa,

diuisa, per vulnus vniri poslit; deteges cerebrum læsum esse, si ex vsu præsidiorum exsiccantium, malè habeat æger: ab exsiccantibus enim in solutione cerebri, vulnus exasperabitur, quia vt sicca est membranarum substantia, sic humida substantia cerebri; & sic, vt exsiccantis medicamenti admotio familiaris est & conueniens membranis vulneratis: sic eadem, solutioni cerebri contraria est; vnde rectè, ab exasperatione vsum exsiccantium subsequentे, inferes non membranam solam, sed vnā cum membrana, cerebrum ipsum vulneratum esse.

Septimò læso cerebro, læduntur omnes ferè facultates tum principes, tum sensuum externorum; si anterior pars vulnus experta sit, imaginatio; si posterior, memoria; si media, ratiocinatio; & simul cum illis læsionibus sensus externi non leuiter patiuntur, & vel faticunt, vel impensè debiles euadunt minuuntur, vel deprauantur. Vnde quoties talia glomeratim accidunt cerebrum læsum esse decernetur.

Notandum autem vobis est malè à quibusdam hic afferri vulnera cerebri, quæ nulla factâ fracturâ ossium cranij, ex commotione, cerebro accidunt: cum nobis hic tantum mens sit loqui de solutionibus illis cerebri,

quæ per instrumentum fracturam efficiens, & ad substantiam usque cerebri deductum, contingunt. Ne tamen ieuni i nimium videamus circa hanc materiam, quomodo fiant ex tali commotione vulnera in cerebri substantia, & quā arte dignosci possint breuiter expemus.

Et quidem certum est quassari, ditidi, lacerari posse cerebrum sine fractura cranij facta enim illius commotione per lapsum, casum, vel agitationem immodicam, venæ in eo disrumpuntur, effluensque sanguis aposthemata in ipsius substantia suscitat: nerui etiam sic distrahitur quandoque, ut auulsi, vulnus in cerebro relinquant; aliquando itidem molles cerebri substantia cum osse cranij attrita frangitur, quod frequenter accidit senibus, quorum exsiccata cerebra longius à cranio distant, & violentiore attritu feriuntur, ut voluit Gal. com. in aph. 58. l. 7.

Contingit autem sæpiissimè vulnerari cerebrum concitatâ commotione pér actionem instrumenti frangentis obtusi, etiamsi ad cerebrum usque non ducatur, siue cum fissura, siue fine fissura cranij: & hæc vulnera non ratione instrumenti diuidentis, sed ratione commotionis instrumenti actionem consequentis fiunt; curantur præterea difficilli-

mè, quia vix potest aduertere Medicus in illis occasionibus, quā in parte læsum fuerit cerebrum, ut appositiè aperto cranio noxia, quæ in vulnere restitant, possit euacuare, præsidiaque conuenientia, cum electione accurata parti cerebri læsæ apponere.

Horum omnium vulnerum occultorum cerebri ex commotione signa Diagnostica refert Hip. aph. citato. *Quibus, inquit, cerebrum aliqua ex causa concussum fuerit necesse est statim mutos fieri amissionem loquela simul & vocis, nobis pro peculiari commoti cerebri, vulneratique per illam commotionem signo, afferens. & hoc non sine ratione, quia dum à casu aliaue agitante occasione succutitur cerebrum, non uno simplici motu cietur, sed duplice: sit enim illius in sese prius contractio; tum ad cranij concamerationem illisio cum diuulsione (vibrationem quidam vocant) qui duplex motus contingere non potest sine mentis oblatione, subitaque neruorum conculcatione: unde linguæ præpeditio, ut voluit Hip. & aliorum sensuum extenorū interceptio, ut nostris habemus experiētiis, qua sit, ut quasi attoniti iaceant ita commoti.*

Sed quia signum hoc, et si magnæ sit considerationis pro detegendo tali affectu insuf-

ficiens est , quod frequenter muti frant ægri ab aliis causis , nec vocis amissio ad talem læsionem simpliciter referri possit , spectandum puto statim atque cuiquam obmutescētia contigerit vtrum colligere possimus ex nutu ægri , vel adstantium interrogatione an commotio , vel agitatio , vel casus ab alto præcesserit : & statim post earum causarum incursum factus fuerit mutus , absque vlla prævia vertagine , vel balbutie , vel capitis grauitate : ut enim ea symptomata Coma vel Carum , vel Vertiginem , vel Appoplexiam , aliosue consimiles affectus vel præsentes , vel imminentes indicant , à quibus obmutescētia suam originem trahere potest : sic ex his non antecedentibus inferri potest alium ab illis affectum esse eum , quo laborat æger , eumque à causis prænumeratis commotiones effientibus prodiisse .

Secundò postquam sagaci inuestigatione integrum cranium deprehensum fuerit , admotis undequaque manibus duo quærenda sunt . 1. vtrum caput aliquā parte calidius sit , quam in aliis : si enim contigerit calidius esse in vna parte , quam in aliis , calorque ille acriter tactum feriat , sub ea latere in internis partibus collectionem suspicandum est . 2. vtrum ex pertrectatione variarum cranij

partium, aliqua sit, in qua magis percipiatur dolor: sub ea siquidem diuulsio, vel conculcationis latebit. Nec dicas ab huiusmodi signis indicari posse vitium in membranis succingentibus cerebrum, intacto cerebro: supponimus enim vna cum ipsis minitioribus observationibus obmutescientiam ab Hip. notatam reperiri, quam nemo dixerit à membranarum lassione posse suscitari, saltem subito.

Tertiò facilius decumbet æger in partem capitinis sanam, quam in lassam: unde prouolutus in varias partes ex faciliore, vel difficeri decubitu æger dabit occasionem decernendi, qua in parte fuerit affectus, quo semel adepto, cum nihil appareat in extensis cranij partibus diuisum, contusum, vel perforatum concludetur necessariò inesse intus in cerebro, aut ipsius membranis lacerationem, diuisionem, aut conculcationem, non ex fractura, sed ex commotione cerebri, & præcisè vitium in cerebro esse, si cum prædictis signis loquelæ amissio coniungatur.

Hic subiungenda adhuc existimamus signa Diagnostica, quibus detegere possumus, vtrum materia noxia in fracturis penetrantibus utramque cranij tabulam delapsa

sit, necne? alioquin inutiliter fracturarum
earum susciperetur curatio. Quod ut faciliore
methodo possimus assequi, sciendum est
bifariam contingere posse, materiam extra-
neam in cerebri membranas delabi. 1. sta-
tim ab inficto ictu, puta si ossis portio ex
prima vel secunda cranij tabula, vel etiam
Diploe decidua in membranam delabatur,
aut portio instrumenti frangentis cutis, pilo-
rum integumentorum capit is, &c. in mem-
branas decidat. 2. aliquo tempore post in-
fictum ictum, si sanguis ex superioribus par-
tibus stillans in membranas feratur, & ibi
grumescat: aut pus, sanies, aliaue recre-
menta ex vulnere prodeuntia membranas
premant, in ijs immorentur, apostheinata
effiant, vel collectiones varias, fugaces,
aut fixas procreent.

Si statim ab infictu quidpiam deciderit in
membranas, cum illae maximè sensibiles
partes sint. Tremor & Horror totum corpus
concutient, nec prius desinent, quam illud,
quod incidit in eas amotum fuerit. Quod si
non extrahatur communicato ipsi membra-
nae vitio, pondere suo materia noxia mem-
branas grauabit, & dolorem mixtum expul-
satiuo & grauatiuo excitabit vnà cum febre.
Et si adhuc supra membranam moram tra-

hat, accersitis in eam partem variis humoribus, subactisque vi naturæ quantum ea in subjecto præternaturali illud moliri potest, hoc est per Pepasnum aposthemata exurgent, quorum pus, vel sanies in neruos incurrens, Paralites, in ventriculos cerebri, Apoplexiæ mouebit: & tetro deinde, malignoque vapore emissò ab huiusmodi prauis materiis, Epilepsiaæ consequentur, continuaque mentis alienatio stagnantis materiae extraneæ supra membranam, ineuitabile signum.

Quod si ex stillantibus sanguine, pure, sanie, aut similibus in decursu curationis fracturæ grauitas in membranis persentiantur, eadem signa recurrent, sed non ita saua, neque tam citò quod priori fracturæ successerint, cuius natura ex signis superius dictis in aperto data erit, ut mox præter illa pro maiore, vel minore copia materiae collectæ eiusdem dignitate, soliditate, mititate, malignitate, retentione, expurgatione Conuulsiones, Tremores, Febres, Apoplexiæ, Epilepsiaæ, Paralites, Aposthemata, aliæque magni non minis affectiones sæuius, vel mitius ægros exercentes naturam illius collectionis appetient.

Hæc de signis Diagnosticis fracturarum

cranij, siue sine lœsione, siue cum lœsione membranarum, vel cerebri, dixisse sufficeret: quia tamen forsan statim atque vocatus fueris ad tales fracturas considerandas, percurandasque, hæc omnia, quæ retulimus non tibi in mentem venient, optasque signa quædam generalia magis vniuersaliter fracturas detegentia, placet adhuc adjungere quædam, quorum ope possis venire in suspicione fracturæ.

Statim itaque ut vocatus fueris, inquirenum statim à vulnere inficto, vulneratus in terram deciderit præcipiti casu? hoc enim arguet, magno illum ictu percussum fuisse: at magnum ictum excipere non potuit caput, integrō remanente craniō.

Specta 2. vtrum pili quidam in vulnere appareant secti? si enim secti sint, hoc ostendit non in cute, vel carne hæsisse instrumentum scindens, cessissent enim pili, nec in molli carne scissionem fuissent passi; sed ulterius ad cranium permeasse, contra quod, quia durum est, deducti ab instrumento vulnerante pili, diuidi potuerunt.

Inuestiga ulterius, num obtenebrati fuerint oculi ægri statim à vulnere? caligo quippe, notat ictus magnitudinem, & ex eo spirituum visualium reuocationem ad

locum ictus; aut talem eorum agitationem;
ut non amplius capaces sint illustrationis.

Aduerte demum, num perpetuus, acutus-
que dolor statim à vulnere subortiatur, qui
nullis euacuationibus, nullis applicationi-
bus sedari possit? hic enim arguet ossis scissi
portionem aculei instar prominentem mem-
braham pungere.

Est & aliud non minoris considerationis
obseruandum in dignoscendo statu ossis
fracti, antequam circa idem os tentetur
trepanatio: generaliter quippe loquendo
sciendum exactè vtrum membrana succin-
gens ossi adhæreat, aut ab eo separata sit, an-
tequam ad talem operationem deueniatur: si
enim extractio ossis suscipiatur, à quo non
fuerit separata membrana; cum immanibus
doloribus, effluxuque sanguinis pernitioso
fiet huiusmodi operatio; feliciter verò si se-
parata sit. Vnde quandoquidem rebus in
naturali statu constitutis membrana cranio,
medio pericranio, quod gignit, firmiter an-
nexa est; & non tantum per suturas dupli-
cata insinuatur, sed & per poros cranij, se-
cundum totam ossium latitudinem infertur,
quoties frangitur, perforatur, vel contundi-
tur os cranij, sagacitatis Medici est si de vita
ægri, proprioque honore sollicitus sit, nosse,

sitne membrana ab osse separata, aut illi adhærens? cuius rei signa, (siue separatio facta sit statim ab inficto ictu, vi instrumenti incidentis siue facta post ictum collectione, & à collectione secura sit separatio) certiora esse censeo. Si os denudatum multum à statu naturali recedere conspiciatur, tum ratione coloris, tum ratione temperamenti naturalis & ascititij: aut è contra naturali colore perfusum, qualitatibusque familiaribus temperatum.

Ratione coloris spectandum tibi erit, an os sit ex albo rubrum: aut è contra pallidum; si ex albo rubrum deprehendas, membrana illi adhæret: viuidus enim ille color os aptè & sufficienter nutripi testatur, nutritio verò sit ope membranæ, quæ nisi integræ esset nutritioni ossis non posset incumbere. Si pallidum iudicabis recte os proprio genio præ alimenti pænuria defraudatum esse, & hoc vitium ex defectu cohærentiæ membranæ illi accidisse.

Ratione temperamenti videndum, utrum temperatum sit natuum ossis temperamē tum simpliciter spectatum, quod frigidum & siccum est ope ascititij, quod habet ut est pars viuentis, & influentis, quod excipit ope partium principum, quæ illis temporem seu calo-

rem humidum communicant. Si calidum quippe & humidum sit os, quoad sensum, membranam ei affixam esse, recte concludes, quia non nisi ope membranæ adhærentis calescere, & humescere potest. Si frigidum sit & siccum, cum ea sit ossis sibi relicti natura pronuntiabis os à membrana separatum esse, quia deficit adhæsio : calorem autem illum referes, ad vapores calidos ad superna eleuatos, causasque præternaturales inflammationem partium fractarum promouentes.

Præterea ut in calore ossis, sic & in illius humiditate obseruandum tibi erit, utrum illæ qualitates gradus naturales excesserint; acer- rimus enim calor aposthematis ossi subiacen- tis principium, augmentum, vel statum ar- guet; ut & mollities (humiditatis exceden- tis indicium,) putrefactionem collectæ ma- teriæ inter cranium & membranam, quæ in fine aposthematis contingit, à qua mollier ossis substantia redditur, & quandoque sub- nigricans.

Hæc omnia signa, nisi ad atnissim tenean- tur, vel memoriter, vel ex scripto manuali imperitos censeo Medicos & Chirurgos, eos- que ut inexpertos, & institutionibus Chi- rurgicis minime instructos ab operationibus

nobilem illam artem complentibus remouendos : vel enim ignorantes fracturarum naturas nihil tentarent, & sic suo fato relictus æger crudeliter periret : vel si manum temere operi admouerent malè carptā occasione cum horrendis symptomatibus inter operandum sine vlla spe curationis cum infamia ægrum immaniter excruciant, aut ei vitani miserè adimerent.

* * * * *

De signis Prognosticis Fracturarum Cranij.

C A P V T VI.

Exposita sunt huc usque signa Diagnostica fracturarum cranij. Exposcit ordo doctrinæ, ut antequam ad curationem proferemus signa Prognostica in medium afferramus, quibus iudicari possit, quid sperandum, & quid timendum, quoties in ossibus cranij fracturæ contigerint.

Prognostica signa ea sunt, quæ futurum morbi euentum præsagiunt, vel distinctius loquendo, ea sunt, quibus deprehensis, Medicus quid in quo cumque morbo felicis

vel infelis euenturum sit exactè prænuntiat. Quod ita intelligendum est, ut non tantum deceat Medicum ultimum morborum euentum prædicere, sed & de omnibus ijs, quæ in decursu morbi possunt accidere, præfigire: imò & quæ iam accidere, et si non referantur ab ægrotis, aut astantibus, ex præsenti ægritudinis statu, inferre. Sic enim, inquit Hip. in præfatione libri prænotionum, audebunt ægri magis sese Medicis committere. Adde quod in admirationem Medici trahentur astantes, censemque omnes, quotquot eum ita præfigientem audient, illius ope saluos fore eos, quos superstites remanere pos-sibile erit: alios verò non culpâ Medici, sed suo fato perituros. Præterea certum est Medicum prædicentem symptomata euentura neque territorum iri ex illorum præuiso in-curso, & ad illorum pugnam sese paratum, adhibitoque rectè ad singula consilio nitidâ curandi methodô ad veram sanatio-nem properaturum: sanatio verò, optabilis semper est profundarum Medici cogitatio-num fructus.

Quod si aliquando necessaria est Progno-seos institutio, ut Medicus ægros sibi commissos sine contumelia curet, maximè in fra-cturis cranij, in quibus vix aliqua vel leuis

solutio sine periculo negligi potest, ratione symptomatum præter incauti spem ingruentium; quibus non præuisis & prænuntiatis grauiter accusatur; aut ut ignarus: (crassa autem ignorantia æquiparatur culpæ:) aut ut parùm sollicitus de salute ægrorum: at indignum esset Medico exactam circa ægrum sollicitudinem omisisse. Medicus itaque prudens, sciensque suæ artis, ope Prognoseos, fracturas passos deploratæ salutis aduertens, aut à suscipienda curatione abstinebit; aut institutâ priùs Prognosi curationi sese accinget, ne ægrum in desperatione relinquat, & ut artis authoritatem seruet. Ridendi verò erunt illi, qui temerè quascumque affectiones curandas aggredientur, nullâ factâ prædictione: hi enim magno hiatu, verbisque audaciâ plenis, & ad pomparam comparatis, felicem semper euentum promittent, & paullò post cum artis, cuius titulum indignè sibi arrogant, dedecore, propriaque infamiâ recedent, dum ad mortem accedet æger.

In Prognosi instituenda circa fracturarum differentias caue, ne in eorum delabarisi sententiam, qui quoties fracturam cranij aduentunt, mortem ægri futuram prænuntiandam ducunt, moti ratione nobilitatis cerebri, quod à cranio fracturam patiente circum sa-

pitur : quamuis enim generaliter loquendo suspicionem habere debeas de periculo talium fracturarum : tamen diurnâ experientiâ compertum habemus eas frequentissimè feliciter curationem suscipere. Cae*re* itidem, ne illorum sententiæ adhæreas, qui nihil omnino de Prognosi in illis casibus volunt decernere : vt enim primi nimium terrentur, terrentque astantes, & frequenter falsi iudicij conuincuntur : sic vltimi titubantes nimium apparent, & dum nihil pronuntiant, non magis in arte sapere videntur, quam qui eidem arti nullam operam nauarunt. Et mediam amplexans viam periculosam semper fracturam prœnuntia, si superficialem excipias: sed non nisi eam, in qua terrenda videbis symptomata, quæque ratione partis affectæ certam ostendet perniciem, calamitosam, & deploratæ salutis præsaga mente prædica.

His cautionibus firmatus, quia fieri non potest, ut cranium quod alioquin durum est, fractum sit, quin grauiter percussum fuerit, & ex graui percussione, symptomata magnæ considerationis excitentur, non nisi anceps, si non funestum iudicium institues.

Et quia fractura morbus est implicitus cum vulnera, saltem cutis, & pericranij instar pe-

riostij cranium obducentis: morbi verò compositi, difficilioris sunt iudicij, quam morbi simplices; & præterea in fracturis cranij contingit, ut ad earum curationem, vulneris cutis diductio, eò usque necessaria sit, quo usque illarum curatio fuerit absoluta, longitudo morbi vna cum symptomatibus cutem aper tam consequentibus, frequensque in fracturam excrementorum lapsus à te præ sagiri poterunt.

Vlterius, certum est fracturas omnes posse dici periculosas, quia nulla est illarum, quæ non expetat Chirurgorum expertorum operam, qui summā cautelā, exquisitaque methodo in illarum curatione progrediantur: at nescio quō fatō pauci sunt, qui tali nomine insigniri mereantur; siue quod non debitè instituti sint; siue quod, etsi Doctores eximios audierint, defectu aptitudinis ad tam nobile studium capescendum quid voluerint, vel docuerint doctores non potuerint capere, ex vilibus mancipiis Chirurgi facti, barbis erradendis, capillis cincinnandis, addicti: & saltē venarum tusioni, cucurbitularum affixioni, cauteriorum appositioni, aliisque facilioribus Chirurgiæ muniis tantum instructi. Vnde præcipuarum operacionum ignari cum sint, non magis in obeundis illis,

illis, curationeque quarumcumque fracturarum suscipienda, & ad optatum finem deducenda sapere possunt, quam bene olere, qui in culina habitant, vt de Oratoribus pronuntiat Petronius. Eapropter nisi constet, etiam statim initio, in manus veri Chirurgi, hoc est debitè instituti, longâque experientiâ firmati fractos incidisse, ex vito artificis, periculum prædicere poteris.

Contra verò sperandum esse pronuntiabis de curatione fracturarum, si Chirurgus earum curam habens, & Theoriam & Præxim Chirurgiæ optimè calluerit: si leues sint fracturæ, & ad primam tabulam terminatæ, quia facile quæcumque in huiusmodi fracturis accident corrigi & præcaueri possunt, & si quid ex cute aperta in fracturam deciderit facili negotio sine detimento extrahitur; taliumque fracturarum citata curatio remediis, labra cutis vulneratæ vniuentibus, locum præbet citius.

Quod si ad Diploem penetrent fracturæ, cum rara sit, & mollis illius substantia, in ea facile excrementa coaceruabuntur, & præterea ea pars fracta difficile occallescat, præpedientibus in ea humiditatibus excrementiis. Et inde elicies saltem, diuturnam fore talem affectionem.

Adhuc multò difficilius feretur iudicium, si vtraque tabula fissa sit, tum quod prænotatae partes, prima videlicet tabula, & Diploe fracturam patientur, una cum secunda tabula: tum quod fracturā totam cranij substantiam peruidente, sanguis, Ichores, Pus, corporaque alia extranea ad membranas cerebrum succingentes permeant, quacumque industriā à Chirurgo bene operante diuertantur.

Periculum augebit, si febris statim post fracturam, vel paulò post illam, ægrum invaserit: ostendit enim talem ab ictu factam esse concussionem, ut perturbati humores Phlogosim conceperint, caloremque præter naturam in corde priùs, & dein per totum corpus stabiluerint: non dubium autem est, quin ex febre difficilior sit curatio, quia puris confessio, saniei subactio, ossium fractorum separatio opus est caloris natiui, quod à calore præter naturam, qualis est febrilis, aut impeditur, aut inturbatur.

Aduertes etiam te posse afferere, victricem fore naturam, si naturalis ossium color seruetur, hoc est ex albo ruber, ut superius diximus: is enim indicat ossa succo naturali, spiritibusque vitalibus imprægnata, fortioremenque morbo naturam esse, & vel coalitum,

vel separationem breui promoturam ossis vi-
cini. Si autem ossa præter modum palles-
cant, aut albescant exfoliationem illorum
præfigies, hoc est partis albescens ossium
separationem à parte supradicto colore per-
fusa. Si mollia & fusco colore saturata de-
prehenderis ossa putredinem ea concepisse
prædices, quā parte huiusmodi colores sunt,
vt ex eorum nigredine altius penetrante syde-
rationem, quæ omnia inter prava, aut lethali
signa enumerabis.

Deueniens etiam ad cutis supra fracturam
positæ & solutæ considerationem spectabis,
vtrum cutis vulnerata concidat, & coarcte-
tur, nec in tumorem attollatur? hoc enim
denotat humores caloremque, qui ratione
doloris per vulnus excitati ad illud accur-
rere debent, vt salutaris curatio instituatur
aliò ferri; &, vt inquit Gal. com. in aph. 66.
Hip. sect. 5. ad partes principales defluere,
quod oppressionem, & prostrationem præ-
cipuarum facultarum cùm causet, inde per-
nitiem portendi indigitabis. Rationem verò
periculi talis recursus subiunges hanc, quia
partium principalium, quæ corporis regimi-
ni præsunt, est transmittere materias, quibus
grauantur, in partes ignobiliores & debilio-
res: & quia illæ ex inficto iictu perturba-

tur, & ex tali perturbatione excrementsa congregant in partes inflictas, quæ debiliores sunt, ea detrudant necesse est. Alioquin, si vel vitio partis mandantis, vel vitio recipientis, vel ratione viæ præpeditæ talis impediatur recursus, grauantur partes principes ab excrementis, à quibus liberari debebant: nec accurrunt spiritus ad partem vulneratam, & hoc fiet semper malis vulnerati rebus: vinci etenim naturam significat; vnde monet Gal. 1. 6. meth. in vulneribus, in quibus concidentia cutis aduertitur, præsidia astringentia, & repercutientia, vitanda esse, & solis calefacentibus & exsiccantibus, quorum est ad partes attrahere, vtendum.

Illud idem periculum non ex concidentia modo labrorum cutis, sed ex defectu suppurationis inferes: si namque vulneris labra non ritè suppurentur, hoc ostendit naturam minimè ad curationem concurrere, quæ cum sit vera morborum medicatrix inutiliter Chirurgus illius auxilio destitutus præsidia suæ admouebit, quod certò poteris pronuntiare. Ut si è contra subtumida fuerint labra vulneris breui tempore post inflictum ictum, si postmodum viuidum vulnus vndique pure, sanie, sanguine madens appareat, indicium

est naturam ad regenerationem substantiae
deperditæ, vunionemque solutæ partis sese
accingere, felixque propterea exitus prædi-
cendus.

Nec prætermittenda est indagatio, quâ
parte fractum fuerit cranium, ut certa Pro-
gnosis instituatur: æqualis enim fractura in
syncipite, periculosior est, quam in occipi-
te; in ossibus temporum, quam in osse fron-
tis, aut in occipite, tum ratione substanciæ
squammosæ; tum ratione musculorum
crotaphitorum, qui huiusmodi ossibus su-
periarent. Spectato vero situ, fractura in syn-
cipite cæteris grauior censenda est: præter-
quam quod enim synciput cæteris ossibus
cranij tenuius est, quidquid puris, grumorum,
aut corporis extranei, in fracturis ossium syn-
cipitis colligitur, illud omne, si penetrantes
sint in mediani membranam perpendiculari-
ter decidet; si non penetrantes, supra locum
fracturæ immorabitur cum dispendio ossium
subiectorum. In reliquis vero cranij parti-
bus, quæ declives sunt, externa omnia faci-
lius prætendebentur. Et sic seruata vel robo-
ris, vel collocationis ossium proportione,
licebit tibi maiorem, vel minorem præfagi-
re in curatione difficultatem.

Præter hæc, exactè tibi sciendum erit,

vtrum corpus vulnerati cacochymum sit? tunc enim leuia etiam vulnera, non vacant periculo, quia in corpore sic constituto fit facilis prauorum humorum congeries, ex quorum affluxu vulnera, quæ vel solâ naturâ duce sanati potuissent, praua redduntur, symptomatibusque non negligendis stipantur, ratione quorum dubia instituenda erit Prognosis.

Sciscitandum præterea est, vtrum ille, qui fracturam percessus est, fuerit aliàs tentatus Eresipelate, idque caput aliquando inuaserit metuendum enim tibi erit in illis circumstantiis, ne vel ex minima cranij fractura, humores biliosi, quibus corpus vulnerati abundant, ad locum fractum accurrant. Hoc vero imminere subodorabis, si post fracturam caput impensè calidum deprehendatur, & tunc cum. Hip. l. de vulner. cap. toties laudatò prædices magnam fore in curatione fracturæ perturbationem, sœuaque symptomatumulum periculi adductura.

Prædicta signa Prognostica sufficiunt quidem ad euentus fracturarum cranij enuntiantos, quatenus ad cranium simpliciter fractum attinet: sed ubi vnâ cum cranij fractura, instrumentum fracturam efficiens vulnerat membranas cerebrum succingentes, au-

rebrum ipsum , aut particularia sunt signa , quibus tales fracturas dignoscendas diximus ; sic sua iisdem competunt signa Prognostica , quibus mediis quid de vnaquaque illarum sperandum sit , vel timendum discamus . quorum præcipua mox ordine suo propone- mus .

Perpaucas esse notas distinctiuas vulnerum cerebri , & vulnerum membranarum , iliusque præcipue , quæ pia mater nominatur , hæretque cerebro firmiter , diximus capite superiore ; vnde Prognostica etiam concludendum est signa ferè eadem esse . Attamen , quia mens nobis est , exactè quæcunque ad præsen- tem Tractatum pertinent exponere , cum etiā quædam inter eas partes læsionum signa Dia- gnostica attulerimus , necessarium existima- mus , quædam itidem signa Prognostica affe- renda esse , quibus vulneratis membranis ce- rebrum obvolutibus ; & quibus vulnerato cerebrō , quid peculiaris accidere possit & præfigiri vos doceamus , initium à membra- nis , ut quæ statim aperto cranio occurruant & sauciantur , ducentes .

Et primò cum membranæ cerebrum ob-
volutentes exquisitissimi sensus sint , & pro-
pterea vulneratis iis , ægri dolores acutissi-
mos persentiant ; vnde vigiliæ , deliria , &c

rigores suscitantur, præagiendum censemus in summo periculo versari eos, qui huiusmodi vulnera patiuntur: vigiliis enim spiritus exhauriuntur: mentis alienatio ex quacumque causa prodeat periculosa est: & vix rigore possunt percelli partes, quin deducta in partes membranofas materiam summa concitetur totius corporis, & præcipue totius capitis perturbatio.

Secundò quotiescumque membrana pungitur, vel inciditur acutissimus dolor ex parte membranæ puncta ad omnem extenditur capitis capacitatē, ad radices oculorum, intimosque cerebri recessus, in quos insinuari membranas ex Anatomia didicimus: vnde vertigines, conuulsiones, tremores, vomitus, animi deliquia, spasmi suboriuntur, quæ symptomata, quia fere semper pernitsia sunt, aut mortem in limine esse portendunt, aut saltem difficultatem iudicij affert, maximè ubi syndrome plurium ex symptomatibus prædictis, ægrum impedit. Licet itaque tunc male ominari.

Tertiò si ex nigrore cranij, nigror in membrana consequatur, absque eo quod remedijs appositis, talis color tribui possit, & perseveret per aliquot horas, quia huiusmodi nigror ostendit aut propagationem deter-

timæ dispositionis, aut syderationem, dic au-
dacter mortem breui aduenturam; tum pro-
pter rationem iam allatam; tum propter sa-
niem mali moris, quæ cumulatur inter os
cranij & membranam, cuius vis potuit os so-
lidum corrumpere, & deducta ad membra-
nam, quæ mollior est in eam altè & intense
putredinem inuehete.

Quartò vulnus membranarum, nunquam
periculo vacat, quia vix sperabile est inflam-
mationem vitari posse, ob dolorem, cuius
est attrahere, & accursum humorum attra-
ctionis consequaneum, quorum si aliquod acci-
dat, in procintu fit aposthema in membra-
na; nunquam verò contingit aposthema in
parte visceri nobili & principi, quale est ce-
rebrum propinqua, quin detur ansa si non
funestæ, saltem dubiæ præsagitionis.

Quintò quia cerebrum, cui membranæ
superiacent, siue proptio, siue arteriarum
motu cietur perpetuō, palpitatque, (vt di-
cunt quidam) semel incisâ vel disruptâ mem-
branâ difficile coalescit secundum labra vul-
netis excepti: impeditur enim coalitio, seu
vnio laborum à cerebro impellente, & ma-
gis ac magis vulnus diducente: & exinde si
non impossibilem, saltem difficillimam cu-
tationem futuram dicere possimus; exitum

verò omnino incertum.

Sextò vulnerari non possunt membranæ, dum vulnus in utramque adigitur, quin ex illarum diuisione, sequatur expositio substantiæ cerebri aëri peregrino & inassueto, à quo vitetur necesse est: & ita vulneratis membranis, & in curatione cautissimè agendum est, & in instituenda Prognosi prudenter.

Seprimò inflamatio post vulneratas membranas cerebrum obuolentes, b reui per totas membranas suscitatur, & extenditur: à qua impediri cerebri nutritionem sat patet, ex eo quod per venas obuolutas iisdem membranis, alimentum ad cerebrum deferatur, à quibus illud recipit, & exudit inflammatis verò membranis venæ constringantur; vnde cerebro suo alimento defraudato, aut ex toto, aut ex parte periculum est, ne facultates omnes, quarum illud sedes est & instrumentum, ipso marcescente satiscant. & hoc non mediocri contemplatione Medici peritissimi mihi videtur egere, & eò magis, quod etsi plures ductus sanguinem ad cerebrum riuulosè deducant, nec omnes vna constringi possint satis sit, ad periculum notatum, si constringantur aliqui: exinde enim occasio dabatur comprehensioni, quæ species est Apoplexiæ. & præterea ingens

sanguinis & spirituum copia cum exigatur ad debitam cerebri cœconomiam seruandam, eiusque munia obeunda intelligi vix potest, quomodo per venam inflamatam, ex vicinia membranæ, sufficiens quantitas ad cerebrum sine alteratione, & cum omnibus conditionibus ad veram nutritionem tam nobilis partis requisitis peruenire queat.

Potiore multò ratione de vulnerata membrana interna, quæ tenuis dicitur, & pia mater, decernendum erit, quia ista non tantum ducit vasa ad substantiam usque cerebri, sed in omnes cerebri sinus permeans ad ventriculos cerebri penetrat, vasa in illis contenita concomitatur & firmat, & sic eā membranā vulneratā præfigiri potest grauiora symptomata subsecutura, & ea ipsa ferē, quæ cerebro vulnerato contingunt, de quibus mox.

Vulnera membranarum sequuntur frequenter cerebri solutiones, quo vulnerato eduntur particularia signa Prognostica tanto magis calamitosa, quanto cerebrum membranis præstat: cuius nobilitas inde aestimanda est, quod sit præcipuum animæ instrumentum, quo præcipue homines sumus, & agnoscimur. Illius admirabilem structuram non est quod vobis hic exponam; sup-

pono siquidem vos eam exactè studioque sagaci in nostris Anatomicis exercitationibus accepisse : vnde hoc tantum vobis insinuabo mirâ summi opificis arte cerebrum constructum esse ; in eo imaginationis , memoriæ, intellectus, voluntatis, sensus , motusque sedem esse; eius influxu aliis in partibus, veluti radiatione per tenuissimorum spirituum transmissionem aliis in partibus elucescere ; sed proh dolor ! suprema illa pars, sublime illud animæ instrumentum , siue sicutum, siue dignitatem officij spectemus, ita parum solidæ substantiæ est, vt præ sua molitie ferè omnibus iniuriis exposita sit , nullisque valeat obsistere : imò vel leuiter impletum dissiliat. Eapropter duplici membranā obuoluitur, & desuper cranij concameratione circumspicitur: vnde vulnerari vix potest, quin priùs frangatur cranium, diuisionemque patiantur membranæ ; sed semel deuicta utriusque illius obicis resistentiâ cerebrum alcum vulnus facile excipit , grauissimisque diuexatur symptomatibus.

Hoc agnoscens Hip. aph. 18. l. 6. scissionem in substantia cerebri lethalem pronuntiat, post cuius autoritatem videtur non licere aliam Prognosim instituere, quam male ominosam, statim atque vulneratum erit

cerebrum, non modò ratione symptomatum grauiorum : sed etiam ratione læsionis substantiæ cerebri per se. Attamen solatur nos aliquantis per Gal. in com. eiusdem aphorismi, dum per scissiones docet Hip. significare magna vulnera, quæ ex omnium sententia mortem afferunt ; ea vero, quæ leuia sunt, imò satis profunda, modo ventriculos cerebri non diuidant testatur idem Gal. se sanata vidisse Smyrnæ in Ionia. Quod etsi ut rarissimè contingens referat, remanet tamen verum ex illius sententia vulnerato cerebro sanationem sperabilem esse. Confirmatur hæc veritas adhuc autoritate eiusdem. Gal. l. 8. de vñ part. c. 10. vbi postquam geminorum instrumentorum rationem reddidit eam, quod quoties facultatis cuiuspiam vñs maximè necessarius est, duo illius instrumenta à natura comparata sint, subiungit ventriculos cerebri anteriores ideo geminos fuisse constructos, vt si vñs ex illis lædatur alio illæso ab eo vulnera non sequatur mors. Aliquando, inquit, sumus conspicati adolescentem vulnera in alterutrum anteriorum ventriculorum deducto superstitem fuisse. Ut dictorum in eo capite immemor videatur, dum in aphorismis docet ea vulnera in cerebro sola curabilia esse, quæ ventriculos nullomodo attingunt.

Cardanus com. in aph. Hip. citatum refert ex Brassauoli testimonio quemdam Partitiis Valengiis seruientem, cui tanta cerebri portio exiuerat, quantum est Gallinæ ouum sanum euasisse: & alium ex Corsica militem, cui dimidium ferè capitis cum sua cerebri portione diuisum fuerat, & ferè separatum conualuisse. Notat vero primum ineptum & stupidum remansisse, ultimum omnino immemorem, æpavor, & inertem; & consequenter loquens ex suam experientia dicit se Ferrariæ industria & diligētia Medicorum, & Chirurgorum vidisse plures vulneratos in cerebro sanitati restitutos.

Non itaque statim atque quis vulnus in cerebro acceperit tanquam desperatae salutis, sine præsidiis suo fato relinquendus est: sed astantibus pronuntienda Prognosis difficultis, quæ ferè nulla spe deliniatur. Et ut certius instituatur prædictio, spectanda venit vulneris profunditas, videndumque vtrum illud ad ventriculos permeet: si enim ad duos anteriores penetrare deprehendatur, recedendum est à curatione; vel enim statim, vel paucō interposito tempore morietur vulneratus, si ad vnum tantum ex duobus ventriculis cerebri deuenerit vulnus, etsi aliqua salutis spes affulgeat, meminisse debemus eo-

rum, quæ addit Gal. loco citato Dei voluntate vitra spem Medicorum sanationem huiusmodi vulnerum feliciter successisse. Et sic nihil omnino promittendum pro salute ægri.

Vlterius aduertendum, num aliquid substantiæ cerebri in vulnere deperditum sit? hoc enim si acciderit, nunquam similis pars in locum eius, quæ deperdita est, substituetur, quia cerebrum pars spermatica est, nec potest secundum primam intentionem refici; quòd si alia pars heterogenea & callosa substituatur, ea suâ duriâ inter palpitationem cerebri, vicinis partibus obsistet, quæ cum molles sint attritu continuo contundentur, & tandem lacerabuntur, quod incommodum erit peius priore: vnde læso cum deperditione substantiæ cerebro præfigiri debet, si quandoque sanatio subsequatur eam vix fore perdurablem.

Quod attinet ad vulnera cerebri sine substantiæ deperditione ea cum simplicem cerebri solutionem afferant, non ita calamitosa erunt: imò pleraque eorum ad perfectam curationem perducta fuisse nostro etiam tempore ope peritissimorum Chirurgorum Tolosæ degentium certissimum est, per coalitum & vniōnem partium cerebri diuisarum vsu præsidiorum infrà scribendorum. Sed quia

mentis meæ est bonâ fide tractatum hunc
meum vobis exponere, ingenuè fateor ea
vulnera superficialia fuisse, aut saltem non
admodum profunda, quicquid referant in
contrarium ipsi etiam operarij. Quæ quippe
vulnera profunda sunt, prauis symptomati-
bus statim stipantur, delirijs, conuulsionibus,
resolutionibus, febribus acutis, animi defe-
ctionibus, aphoniis, oculorum exertione, eo-
rumdem rubore, palpebrarum inuersione,
aliisque similibus, quorum occasione semper
male ominandum est, sed modò magis, mo-
dò minùs calamitosa institui potest Pro-
gnosis.

Vbi non ita sunt profunda ulcera in eden-
da prognosi ita procedes, ut nec nimium ti-
midus, nec supra rationem confidens videa-
ris. Suspendes eapropter iudicium, & accu-
ratè inuestigabis, num post primam præsi-
diorum applicationem ægri facies serena sit,
placida, & non multùm à naturali recedens;
& seruatá illius status imagine nihil pronun-
tia vsquequo in secunda visitatione inspexe-
ris eiusdem ægri faciem, notauerisque utrum
aliquid in ea in peius vel in melius immuta-
tum appareat: quā facta obseruatione si om-
nia naturaliter feliciterque succedere videan-
tur, & perturbata statim à vulnera facies ad
statum

statum suum naturalem redierit, vnde parumper recesserat, benè sperandum iube; si verò è contra ex prima faciei perturbatione adauictis prauis signis si videoas fieri transitū ad faciem Hippocraticam, in qua nares acutæ, oculi concavii, collapsa tempora, liuidus color, aures inuersæ ultimam perniciem portendunt audacter pronuntia mortem in proximo esse: vt si non præcipiti motu mutationes in peius accidant, sed sensim sine sensu dic malè, sed non ita subito successurum curationis terminum.

Sed quid ad aph. 51. sect. 7. respondebimus! si sustineamus impossibilem ferè esse vulnerum cerebri cum deperditione substantiæ sanationem: in eo quippe Hip. sic loquitur quibus cerebrum sphæratum, idest corruptum est, in tribus diebus perenit; si verò hos euaserint sani fiunt. Nam si cerebro corrupto etiam sperabilis est sanitas, quidni & ubi simplex substantiæ deperditio cum diuisione continget, in qua minor est labes, quam ubi substantia cerebri caloris natiui extincionem passa est, & sphæratata deprehenditur Prognosim saltem dubiam licebit pronuntiare? Certè authoritas istius aphorismi non parùm distractit Gal. vt patet in com. confudit etenim ad explicationem verbi, sphæ-

lare, quod si strictè, & ut sonat accipiatur, significat integrum substantiæ corruptionem, quâ existente impossibile est curationem posse promitti : si vero lato modo sumatur pro dispositione proxima ad corruptionem, vel pro inchoata corruptione, antequam terminus ullius corruptionis acquisitus fuerit, non modo possibilis est curatio partis tali corruptione tentatæ, sed fere infallibilis, modo debito tempore suscipiatur. Hanc explicationem Hip. menti consonam esse declarant ultima aph. citati verba *si vero tres dies euaserint sani fuent.* Verum etenim est, si integra portionis alicuius cerebri corruptio sit sphæfelatum ante triduum moriturum : quod si hos tres dies euaserit ea interitus dilatio argumento erit certissimo eam cerebri partem non fuisse omnino corruptam, sed tantum in via ad corruptionem, & huic statui prouideri poterit secundum artis præcepta.

Cardanus istum aphorismum nominavit oraculum, cuius autoritatem dicit Gal. neglexisse & spreto tanti effati arcano ad faciliorem explicationem recurrisse : eam itaque ut inutilem prætermittens, ipse altiore habita meditatione, sic illum explicat longa verborum serie, doctè magis, quam verè in medium adductâ. Illius sententiam in pauca

contraham, ne nimiā morā ab instituto re-
uocemur. Vult Cardanus aliter interpretan-
dum Græcum aphorismi contextum, dicen-
dumque quibus cerebrum concussum fuerit, lo-
co communis versionis quibus cerebrum sphä-
selatum vel corruptum fuerit ut sic mens Hip.
sit si cerebrum præter concussionem corru-
ptum fuerit, dissolutum, aut diuisum ægros
intra triduum perituros: si verò venula tan-
tum aperiatur ex concussione, decidatque
sanguis, grumescatque supra substantiam ce-
rebrei non protinus moriturum ægrum, modo
sequentia signa non appareant mentis aliena-
tio, fluxus sanguinis è naribus, venarum
oculorum dilatatio, eorumdem oculorum
protuberantia, conuulsio, nitoris amissio:
hæc enim symptomata mortem breui futu-
ram denuntiant, quia ostendunt sphæselatum
esse cerebrum. Miror sane quantā animi sa-
gacitate, quantoque impetu conetur Carda-
nus nullis neque veris, neque probabilibus
argumentis innixus mirabiles Gal. cogitati-
ones deturpare. Ad quid enim mutare con-
textum Hip. vt concussum loco sphæselati
substituat? Nonne Hip. dum locutus est
de cerebro concusso aph. 59. eiusdem l. ali-
ter suam mentem expressit, concussionemque
significauit ὀκόσιον, inquit δάν ἐγκέφαλος

σεισθη : dum autem sphacelatum seu corruptum voluit exprimere sequentibus verbis *υστ* est *όκοσοισι σφακελισθη* ο *έγκεφαλος* : cur igitur cum aliud sonet *σεισθη*, concussum scilicet, aliud *σφακελισθη*, corruptum videlicet, loco corrupti concussum apponendum censuit? Præterea cur præfert corruptionem ex concussione corruptioni ex vulnere, ut concussioni tribuat, quod in hoc aphorismo ex quacunque causa, sed præcipue ex vulnere cerebri dicitur competere? narrat ex casu rupta venula per concussionem posse suboriri cerebri corruptionem: hoc illi concedimus, & suppositâ cerebri corruptione fatemur eam, quæ in hoc aphorismo designatur, institui posse prognosim; sed negamus de sola corruptione, quæ concussionem sequitur, aphorismum esse intelligendum: unde male sphacelatum seu corruptum vertitur & mutatur à Cardano in concussum, verus que est aphorismus in Gal. versione, falsus in versione Cardani.

His signis prognosticis ea omnia addenda sunt, quæ magnitudines symptomatum concomitantur, quæ quia multiplicis sunt generis, & complectuntur Prognoses omnes, quæ de illorum prauitate, mititate, breuitate, diuturnitate, modoque inuadendi afferri pos-

funt ; ne inutiliter tempus in iis recensendis teramus , supponimus ea vobis omnibus esse cognita , qui apprimè tenetis prognoses Epilepsiae , Apoplexiæ , Vertiginis , Cardialgiæ , Conuulsionis , Paraliseos , Vomitus , Phrenitidis , Ophtalmiæ , Surditatis , aliorumque accidentium , quæ cerebro vulnerato continentur ; ut inde quid sperandum , quidue timendum sit iis præsentibus possitis pronuntiare .

Pari ratione non contemnenda signa Prognostica erui possunt ex perrectatione pulsus , & inspectione vrinarum , quidquid dicant plerique in contrarium . Etsi etenim dubitandi ratio peti possit circa huiusmodi signorum veritatem , ex eo quod cerebrum instrumentum sit facultatis animalis , non autem vitalis , aut naturalis : & consequenter eo vulnerato laedantur tantum facultates animales , integris remanentibus aliis , quia integra remansere earum instrumenta . Aliunde etiam , quod plerumque tam præcipiti morte præripiantur vulnerati in cerebri substantia , vt integris aliis omnibus partibus corporis vitium totum in cerebro haeserit . Attamen efficacem decidendi rationem habemus ex continua experientia , quâ constat partes omnes communî vitâ , communique consortio inter se gaudere , oblectari pa-

riter & affligi: quam experientiam firmat authoritas Hip. qui in corpore viuente vult omnia consentientia esse; hac enim facta suppositione, de cuius veritate dubitari minimè potest, non erit arduum afferere læso cerebro, lædi etiam & alias facultates præter animalem, per consensum aliarum partium cum cerebro. Sic vbi frangitur cranium, vel vulnerantur membranæ, aut cerebrum, statim vomitus accidit: en tibi consensum ventriculi cum cerebro. Sic vbi aposthema fit, vel inflammatio in cerebro, aut meningibus, dolorve capitis grauis excitatur, vrinæ iumentorum vrinis similes redduntur ex Hip. aph. 71. & 72. l. 4. en tibi consensum cerebri cum partibus naturalibus. Sic denique (ut reliquas conuenientias taceam) vbi aposthema, aut inflammatio cerebrum inuadit, pulsus appetet tangentι *πασμότρομος*, hoc est ex resolutuo conuulsius: en tibi consensum cerebri cum corde mediis nervis, mediisque arteriis. Quod si læsa vnā facultate principe, aliæ itidem lædantur, quidni ex læsis posteriore loco poterimus inferre rationem læsionis partis primariò affectæ? & ita ex conditione pulsus, aut vrinarum statum vulneris cerebri dignoscere, futurumque euentum præfigire. Adde quod cum febris sit unum

ex præcipuis symptomatibus, quæ vulnera capitis solent concomitari, aut subsequi: non secutiūs autem de febre iudicium elici possit, quam per pulsū & vrinas; & aliunde cum ex symptomatum dignotione indicemus de futuro exitu felici, vel infelici vulnerum capitis, magnum ex pulsuum & vrinarum differentiis ad decernendum cum certitudine adiumentum excipiemus. Ulterius siue oppresſæ sint vires, siue dissipatæ, exinde desumenda sunt signa Prognostica, vnde prorum-punt vires: at ex instrumentis facultatis vitalis, vires prorumpunt; ergo ex iis dignoscetur, utrum integræ, oppressæ, vel dissipatæ sint vires: ergo ex pulsu. Nec refert quod ad conclusionis nostræ oppugnationem ultimo loco affertur, perire videlicet sæpe sæpius ex vulnere cerebri ægros, tam citò, vt non fuerit locus communicationi affectionis ex cerebro ad reliquas partes: in præcipiti enim morte censemus nihil inquirendum aut præ-sagiendum relinquī Medicō: sed si superficie aliquo tempore sensibili æger post vulnus acceptum, dicimus ex pulsu & vrinis certissima indicia deduci posse, vt quid de eo vulnere decernendum sit possit prænuntiari. Suæ itaque artis studiosus Medicus, vel Chirurgus ex pulsus perrectatione, & vrinarum inspe-

ctione, si Simioticem probè nouerit, non contemnendas venari poterit de vulneribus capitis prænotiones.

*Quā methodo procedendum sit
in fracturarum craniū
curatione.*

C A P V T VII.

Admirationem sui quærunt potius ignaræ plebeculæ scoli quidam, quam veram curandi rationem à doctissimis principibusque viris, qui artis Medicæ fundamenta iecere traditam, dum in sanatione vulnerum, fracturarumque planam & variis experimentis confirmatam methodum prætermittunt; vel ut tritam, omnibusque cognitam; vel quia ab illis quantumcumque ingeniosis ignoratur, nec nisi multo labore, assiduoque studio acquiri potest. Et illius loco facile comparabilem medendi normam ambabus vlnis excipientes, indistinctè quascumque solutiones continui, vnico remedio delendas, vincendasque sibi proponunt.

Hi spiritum vniuersalem agnoscunt à na-

tura tum naturante , tum naturata distin-
ctum, cœlestis originis , lucidum, cœlestium
virium vectorem, intermediae inter cœlum, &
sublunaria substantiae, omnia quæ in mundo
sunt communi nexu copulantem ; sic ut nec
aliquid sublime eo careat ; nec quidquam
tam abjectum sit, quod eo non perfundatur,
medioque eo cœlestes virtutes excipiat.
Hunc communem spiritum à primordiis
creationis vniuersi à Deo creatum fuisse autu-
mant, eumque illum esse sustinent , qui ante
creationem lucis, & luminarium ferebatur
super aquas , vt ex indigesta materia distin-
etas species erueret pro cuiusque exigentia,
singulis , quantum illis competere poterat
perfectionis, impertiens. Hunc summam asse-
runt in omnia vniuersi subiecta potestatem
seruasse cum sui diffusione mirifica, quâ fit,
vt cum cunctis rebus præsens sit, easque inti-
mè permeet conuenientias seu sympathias,
disconuenientias siue dispathias æquabiliter
amplectatur , quæ sympathicè connecti ap-
petunt per se, tanquam per medium idoneum
communione naturali coniungens : quæ dis-
pathicè sibi inuicem aduersantur, distrahi que
contendunt per se itidem quasi per medium
conueniens distinguens, disparataque conti-
nens : idque, vt nobis apparet, mirabili etiam

in distans actione extrà sphæram nobis communiter cognitæ actiuitatis.

Tali spiritu vniuersali sic stabilito dicunt sibi præ manibus esse vnguentum, quod armarium sympatheticum seu magneticum appellant; quo vulnera quæque curari etiam sine vlla applicatione talis vnguenti sustinent, delinito tantùm instrumento, à quo vulnus inflictum est, indusio, strophiolo, aut alia quauis re vulneri semel admotâ, eo vnguento, etiamsi tale quid, cui vnguentum admouetur sit distans absque dolore, & absque vllâ superstitionis suspicione ope spiritus vniuersalis, cuius dotes mox descripsimus. Fieri autem talem sanationem sic statuunt. In corpore quoquis balsamica quædam est constitutio, quâ fit vt naturaliter sine arte multoties curenatur etiam non minoris considerationis vulnera, & affectiones. Ea dispositio cœlitùs immissa in illud corpus est medio spiritu vniuersali, qui cum sit intermediæ inter cœlum & sublunaria substantiæ, verum vinculum cœlestium corporum cum sublunaribus intercedit. Talis balsamica dispositio debilis esset in corpore, ni continuò ab eodem spiritu fouveretur, nouâ influxum cœlestium vi semper ac semper ope eiusdem spiritus delatâ: eiusdem enim est conseruare, cuius

est efficere; Nec adhuc sufficeret talis continuatio influxuum, & virtutum cœlestium in corpore male iam disposito, nisi ex eisdem constellationibus, ex quibus extrahitur auxilium illud continuò delabens, ut vis balsamica in suo robore remaneat, spiritus vniuersalis vim sanatoriam sympatheticam medicamento, quod sub propriis constellationibus comparatum est, communicaret: quod medicamentum capax sit corrigendi prauas, quæ in corpore sunt, dispositiones, virtutem eius balsamicam interturbantes, & inutiles reddentes. Imprægnatum medicamentum eā vi sanatoriā proportionatā corpori vulnerato circa telum, quod vulnus infixit, dispositum ibi sanguinem & spiritus, qui à vulnere prodiere, inueniens, suam vim illis communica: qui sanguis & spiritus cum sympathiam habeant cum eo sanguine, iisque spiritibus, à quibus separati fuerant, seruentque animum iterum confluendi ad eundem locum, sponte sua feruntur, ut medio spiritu vniuersali à telo in vulnus immittant vim sanatoriam: sicque virtus illa telo communicata deriuetur ad partem usque vulneratam, et si dissitam: quæ vis exteriùs parti vulneratæ adueniens, vim balsamicam naturalem infiam eidem parti auget, firmat, & fouet, unde

curatio feliciter sine ullo dolore , proculque habitis instrumentis Chirurgicis , subsequitur.

Varia præter eas profundas cogitationes , quas mox attulimus , adiiciunt figmenta Authors , qui hoc de vnguento sympathico scripsere , & inter alios Goclenius , Gilbertus , Vanhelmont ; quæ omnia referre inutile prorsus esset , & nimium nos detineret ad meliora vocatos : ne tamen omnia , quæ de iis quasi mira dixerat prætermittam , Duplum ad tales curationem est , quod vobis insinuem ex illorum mente concurrere phantasiam , unam vulnerati , alteram sanguinis per vulnus telo communicati tempore inflitus . I. phantasiam vulnerati volunt concurrere ad tales sanationem , & hoc inferunt ex Hip . qui docet in medendo sèpè multum efficaciter iuuare patientis spem , fiduciam , & τύχην : explicatoque & sibi accommodato sensu huiusc authoritatis volunt phantasiam vulnerati multum valere ad balsamicam virtutem in sanguine , quo intinctum est telum , à telo medicato attrahendam & dirigendam ad partem læsam , & ad mouendum principium sanarium , quod in corpore existit , ut balsamicam virtutem à telo sumptam , & immixtam in partem vulneratam excipiat , eā-

que vtatur. 2. phantasiam sanguinis extra corpus positi, & telo inhærentis; & huius sententiae author est Van Helmont vir eruditioне conspicuus, qui mira ingenij perspicacitate nouam de Physicis & Medicis doctrinam antiquam philosophandi normam radicitus euellen tem instituit, ut solam, veram, & rationibus firmis stabilitam exponat. Verum (ut mihi videtur) satis improspere, et si quippe pleraque non modice tangentia afferat, multa tanto viro indigna subnectit.

Mea sententia est vnguenti sympathetici vires eximias esse, sed non tantas, quancæ ab Authoribus prædictis insinuantur. Egregia quidem est illius compositio; applicatum miras dotes habet in quorumdam vulnerum sanatione: sed inutiliter in aliorum curatione usurparetur. Sufficere quidem potest ad balsamicam virtutem, quæ in parte est, corroborandam fulciendamque: sed quis dixerit alterius curationis speciei posse inseruire, quam ei, quæ à valida illa balsamica vi in perfectione sua posita perficitur: atqui balsamica virtus etiam integra nihil aliud potest, quam partium solutionem sanare conciliatā earumdem vnione; ergo nec vnguentum illud sympatheticum aliud poterit efficere, quam vnire partes continui solutionem pas-

fas. Illud verò non sufficit ad quanicumque vulnerum curationem moliendam: sunt enim quam plurima, inter quæ repono fracturas cranij, quæ expetunt corporum extraneorum detractionem, labiorum vulneris contentio- nem, siue per futuram, siue per ligamenta, & fasciolas: Alia, quæ ossium in suum locum repositionem reposcunt, ut in vulneribus, quæ fracturas, aut dislocationes concurren- tes habent, contingit: Alia, quæ puris ex alto reuocationem, aculeorum ossium prominentium auulsionem, aut quid simile deside- rant, sic ut frustrà tentetur eorum curatio illis neglectis, quæ nec portentosi illius vnguenti, non dicam è loco distante telo, vel inducio applicati viribus perfici possunt: sed nec illo eodem vnguento partibus applica- to sperare quis audeat.

Præterea tam abstrusa est prædictorum Authorum supra vires vnguenti sympathici meditatio, ut nec ipsi sibi cohæreant, nec consequenter loqui videantur, varia supponant, quæ probare minimè possent; & tandem ultra rationem felices euentus sibi, credulisque nimium promittant. Quis enim spiritum vniuersalem illis dixit necessariò con- stituendum, ut omnia, quæ in mundo sunt, inuicem cōsentiant? nonne facilius est referre

talem consensum ad sapientiam summi opificis, qui in intima cuiusque rei sublunar is penetralia fundamentum illius sympathiae, vel antipathiae immersit: vnde propriis speciebus emissis concordiae, vel dissentionis seminaria in aperto ponunt? Quis illum eundem spiritum vniuersalem eum esse asseruit, qui in primordiis creationis ferebatur super aquas, quorum nomine indigesta materia intelligitur? nonne ex Patrum omnium Sanctorum ferè sententia per illum spiritum, aut Creatorem spiritum ineffabilis Trinitatis personam intelligemus, aut totius Trinitatis ministrum Angelum, qui mandatis Dei obsequens, species vniuscuiusque rei summâ illius potestate distinguebat? Quod si ex necessitate alicuius medij inter sublunaria, & cœlestia velimus inferre existentiam talis spiritus, nonne sufficiet nobis ex communi sententia Philosophorum asserere medio lumine cœlestes influxus ad sublunaria deferri, mediisque influxibus communionem, consensum, sympathiam, conuenientiam, proportionemque inter cuncta vniuersi entia seruari, & continuari?

Sed ulterius spiritus ille, vel influxus, vel lumen, quomodo cumque placuerit nominare etiam eo modo, & cum iis dotibus,

cum quibus proponitur, incapax est tales operationes producendi: quomodo enim vim sanatorium ex sanguine & spiritibus extrauasatis attrahet, vt telo medicato communicetur, cum in ijs non sit: at in iis nullam esse probatur, ex eo quod vis illa viuentis propria sit, & nullibi subsistere possit, vbi calor naturalis non adest; sed in sanguine, vel spiritibus extrauasatis calor naturalis neque insitus, neque influens reperitur, vt vel parum perito sufficienter patet: ergo in sanguine, vel spiritibus extrauasatis telo adhærentibus non adest talis vis, quo semel admisso, sequitur non posse ab iis attrahi talem vim sanatorium à spiritu vniuersali: nec propterea deferri, & deriuari à telo medicato ad partem vulneratam.

Mitto rationem, quæ ex eo petitur, quod ex dissitō non possit transmitti vis sanatoria: possibilē enim credo transmissionem illam intra sphæram actiuitatis cuiuscumque rei per species proprias medio lumine, vel aëre ipso, vt in magnete ferrum trahente, succino paleas ad se vocante conuincitur. Nec non ex morborum contagiosorum propagatione, factâ aut à spirituali quapiam qualitate, aut à tenui & imperceptibili aura simile venenum illi, à quo prodiit, corpori proportionato communicante.

Nec multum distingar in refutanda ea opinione, quæ phantasiam etiam corporibus inanimis tribuit, timoremque Archæo irritato incutiendum vult: ea enim nescio, quomodo à quo quis homine, vel mediocriter bonis litteris imbuto, & rationabili efferri potuere? Passiones quippe & facultates animales ita propriæ viuentium sunt sensitiorum, ut ridiculum sit eas ad inanima transferre.

Quia verò vobis etiam insinuaui vnguentum sympatheticum vulneribus applicatum posse curare quandoque, non extra rem iudico eius hic vobis descriptionem expoundingam ex Paracelso, Baptista Porta, & Goclenio.

R. Vſneæ concretæ in caluaria furis suspensi, & in aëre derelicti, Mumiae veræ, sanguinis humani adhuccalētis ana vnc. i. adipis humani vnc. ij. olei, lini, therebentinæ, boli armeni. ana drag. ij. Misceantur omnia simul in mortario, seruenturque in vitro, vel verna oblonga & angusta.

Alij referente eodem Goclenio vſneam abrasam è cranio humano violenter interempto accipiunt duarum auellanarum pondere, adipis verris aprugni, & vrsiniana vnc. ij. lubricorum terrestrium lotorum inque pisto-

ris fornace ollâ tectâ torrefactorū vnc. 3. redigantur in puluerem ; tum adde cerebri aprugni siccati, santali rubri, mumiæ, & haematites ana vnc. i. mixtis omnibus, cum adipem faciunt vnguentum. Et hanc descriptionem approbat Goclenius, modò adipem humanum & sanguinem itidem humanum, in quibus maxime vult dominari spiritum vitalem, ultra enumeratas materias Medicas excipiat.

Nec quoquis tempore componi potest tale vnguentum, sed sub certis constellationibus, certaque anni tempestate vnumquodque ex ingredientibus enumeratis comparandum est. Vsnea Sole existente in libra colligenda, crescente Lunâ, eaque (si fieri possit) in Veneris domo existente, &c.

Aliæ sunt itidem conditiones, quas in applicatione vnguenti supra telum seruare oportet ; inungenda scilicet ea pars præcisè, quæ solutionem continui fecit ; aut si de ea non vobis constet totum telum medicamento obliniendum : defectu teli substituendum aliquid aliud, putà ramus salignus aut linteum, quod per vulnus ductum pari modo vnguento deliniri debet. Sed aduertite, quæso, alias conditiones expetit, vt quotidie vulnus vrinâ lauetur, deligetur ; panno lineo pus, quod in illo deprehendetur, extergatur, & mundificetur : quod est idem

in vulneribus in parte carnosa factis, ac si diceret curabitur vnguento sympathico ex loco distante vulnus, si aliunde quidquid circa leue vulnus conuenit faciendum fiat, indicationibusque curatiuis integrè pareatur. Sunt, qui solo puluere facto ex vitriolo Romano, cum tantillo gummi tragac. quibusdā inutilibus additis, putent componi remediū illud sympatheticum: sed sanè fallūtur vanā spe delusi, & quoties experientias suas adducūt nos mōnent curata esse tali remedio vulnera, quæ suapte sponte curationem erant suscep̄tura, etiam non usurpato eo remedio.

Proponunt Alij faciliorem, sed ineptiorem multò methodum curandi solutiones continui in quacumque parte corporis, & quomodocumque accidat. Hac fracturas vulneraque solis factis supra partem applicationibus curare moliuntur, ope virtutis naturalis, emplastri videlicet, vnguenti, aut alterius medicamenti; nullā factā circa partem affectam vltiore operationē; procul habitis instrumentis Chirurgicis, quibus ossium, inquiunt, amotio tentatur cum dolore, agitatione, punctura, panniculorum compressione, sanguinis effluxu, partium internarum alteratione, horrore, aliisque terrificis symptomatibus; quæ omnia solius medicamen-

ti admotione, vitari posse sustinent : & hac
viā siue apertā , siue integrā cute quæcum-
que corpora extranea in fracturam incur-
runt, quidquid vi collisionis , & fracturæ
colligitur extrauasati volunt resolui , consu-
mi , euaporari , exsiccati , & quod magis est
extrahi , si quid adeo peruicax sit, ut consumi
minimè valeat ; & tandem fracturam ossis,
cutisque apertionem (si quæ sit) ad perfe-
ctam cicatricem perduci : sic ut simplici ap-
plicatione externi medicamenti , omnibus
indicationibus curatiuis satisfaciant. Suam
sententiam confirmant variis experientiis , &
præterea authoritate Gal. qui docet medi-
camenta fracturis apposita ossa trahere : sed
expressè l. i. de facultatibus naturalibus , vbi
refert se vidisse quandoque infixam in iuue-
nis pede scolpam digitis trahentibus minime
obsequentem pharmaco apposito sine dolo-
re fuisse extractam : & in libris de simplic. me-
dicam. compos. vbi de marcasita , dum eam
in omni genere aposthematum ita voluit ef-
fe proficuam, ut illius applicationem, si cum
mucillagine gummi Arabici commisceatur
æquet prodigiosis artis Magicæ effectibus.
Enimverò et si medicamenta exteriūs admota
non parum ad curationem fracturarum con-
ferant , & plerasque earum, quæ leues sunt ,

ad integrum curationem quandoque deducant: non omnes tamen inde concludendum est ea methodo posse percurari. Fateor quidem vim inesse tum simplicibus , tum compositis medicamentis externis non contemnendam, qua & extrahi à fracturæ loco corpora extranea historiæ naturalis Authores referunt, & etiam ossa cranij Thlasim passa ad debitum situm restituta solâ factâ applicatione emplastri vidimus: sed talis vis non certò, & generaliter felicem nanciscitur effectum: sunt enim quamplurimæ fracturæ, quæ ossis terebrationem, & amotionem statim expostulant, quam tentare, neque perficere possunt medicamenta apposita, nisi post longum tempus: indigent enim actione caloris naturalis , vt in actum redigantur, & non nisi putrefactione circa corpus extrahendum inducta per suppurationem speranda est huiusmodi extractio , quidquid de dictamo dicant Naturalistæ , quo volunt cetuum sagittas infixas sibi foras detrudere ; non enim ope dictami extrahuntur sagittæ , sed ceruo priùs sagittas dentibus euellente. Dictamus mirifice valet ad vulneris curationem : idem censebis de Marcasita à Gal. proposita, quam in aposthematum leuiorū curatione proprietatem sanitatem, & curationem efficere non

imus inficias. De scolpa verò pedi iuuenis infixa, quæ cum trahentibus manibus restitisset medicamento apposito sine dolore fuit extracta, dices non mirum hoc esse : habemus enim huiusmodi medicamenta præ manibus dolorem sedantia, suppurationem mouentia, quæ possunt etiam altius infixa corpora extranea euellere sensim sine sensu absque ullo doloris vestigio, sed ubi sanies, aut virulentia præclusa exitui viâ os corrumpit, vel in substantiam cerebri delabens verenda inuehit symptomata talem ossis amotionem non aliter, quam instrumentis Chirurgicis tentari posse certissimum est ex Gal. I. 6. de simpl. med. fac. Auicenna cap. de cranij fractura, Celso c. 4. l. 8. Paulo Ægineta, Fabricio ab aqua pendente Hip. l. de vulner. capit. Auerroë 6. colligit c. 26. & infinitis aliis magni nominis Authoribus.

Superstitiosam vanitatem in curandis iisdem solutionibus continui, amplectuntur quidam Nouatores, solis linteis caracteribus obsignatis, obseruatâ mysteriosâ dispositione curationem aggredientes, quam Home-ricam quidam dixerunt, supponentes Gal. de ea scripsisse librum integrum, qui temporis (inquiunt) iniuriâ interceprus fuit. Hic etsi in nullo Gal. codice reperiatur, nihilominus

tamen citatur ab Alexandro Tralliano c. 4.
l. 9. c. 7. l. 12. c. vltimo l. 10. & inter alia
multa, quæ in eo libro ipsorum opinioni
fauere sibi fingunt verba hæc ex Gal. addu-
cunt. *Nonnulli* (inquit Gal.) putant incan-
tationes anicularum fabulis esse persimiles,
quemadmodum ego quoque diu existimauit: tem-
poris autem progressu ab iis, quæ euidenter ap-
parent, persuasus sum vim magnam in illis
esse; nam & in percussis à scorpionibus adiu-
mentum ex eis sum expertus; nec minus in
ossibus gutturi infixis, quæ carmine statim ex-
puebantur. Hæc Trallianus Gal. verba refe-
rens, ex quibus quanta sit fides eiusmodi cu-
rationibus adhibenda satis liquet cum non si-
ne carminibus, ceremoniis magicis, venefi-
cis applicationibus celebrentur; nec nisi ope
Dæmonum, quorum interuentum, ut falla-
cem, & damnabilem refugere decet Medi-
cum Christianum. Etsi oleis benedictis, chris-
mate, linteolis aquâ benedictâ imbutis, &
postmodum exsiccatis vtantur vilia ea Dæ-
monum mancipia, quæ tali curationi operam
se nauare gloriantur: sacra enim religionis
mysteria, & laudanda Sacramentorum in-
strumenta in derisionem Ecclesiæ Catholicæ
cum nefanda profanatione tunc usurpant.

Sunt præterea, qui nullâ se applicatâ vul-

neribus solis potionibus exhibitis eorum curationem aggrediuntur; siue vulnus cum læsione quacumque cranij membranarum cerebrum obuoluentium, aut cerebri ipsius, siue cum portionis ossium eleuatione, demissione, aut separatione: & has potiones vim habere sustinent mundi sicandi, abstergendi, resoluendi, exsiccandi, & consumendi quamcumque materiam curationem, naturæque agentis operationem impedientem. Huius sectæ authores fuisse Hebræos passim existimatur, qui detestabili commento traditam sibi à sapientibus primæ ætatis huiusmodi curationi rationem, & mysterij instar apud eos summâ cautione seruatam asseuerant. Tales potiones in duplii ponunt differentia; alias corroborantes, quæ pуррединем arcēnt, calorem naturalem fouent, viuidorem reddūt, & ad curationem alacriter suscipiendam excitant: & illæ multis, variisque modis compingi possunt pro natura, regione, tempestate, aliisque circumstantiis. Alias detergentes, exsiccantes, humores qui ad vulnus accrunt, edomantes, suppurationem in vulnere promouentes, quæ vulnerariæ dicuntur, & ex radice aristolochiæ rotundæ, foliis prunellæ, vincæ peruvincæ, comis absinthij, rosis rubris in vino albo maceratis & coctis ad-

ditiis melle & saccharo componuntur. Ex quarum omnium vsu non semel in ulcerum tum internorum, tum externorum curatione me non mediocriter profecisse fateor: unde ut non spetnendam duco eam methodum, quæ per applicationes sanationem fuscipit: sic multi facio eam, quæ per potiones censem eandem sanationem promouendam esse; modò tamen non superstiosâ methodo eiusdem semper remedij vel externi, vel interni exhibitione vtamur: sed pro varietate circumstantiarum, ætatis scilicet, sexus, temperamenti, regionis, partis affectæ, tempestatis, à perito Chirurgo vel Medico præscribantur.

Sed mancas omnes superiùs enuntiatas methodos curandi fracturas & vulnera, præcipue capitis sustineo, eam tantum amplectendam ducens, quæ pro diuersis occasionibus, naturaque vulnerum varia usurpat præsidia: vbi potionis sufficiunt ad curationem, eas exhibendo: vbi sola applicatio exigitur, eam proponendo per emplastra, vnguenta, & similia: vbi sola lotio, vel balsami usus curationem valet absoluere, iis utendo: vbi vero ossis amotio, terebratio, abscessio, euulsio, ferratio, incisio, reliquæque crudeles (ut vocant Pseudochirurgi) chirur-

gicæ operationes expostulantur, illas omni arte, summaque cum cautela usurpando scalpis, verticulis, trepanis, forcipibus incidentibus, eleuatoriis magnis, paruis, lenticularibus, terebris, cuneis, ferris, ferramentis, que aliis incidentibus, lacerantibus, adducentibus; laminis etiam, quibus aperto cranio membranæ, & cerebrum ipsum continentur, utendo. Quorum omnium usum niteneat apprimè Medicus; quibus, & quā serie, beneficas iis debeat armare manus; quo tempore, & utrum statim, vel datis quibusdam induciis necesse sit eum operi sese accingere exactè distinguendo, quæcumque pro sanatione vulneris, vel fracturæ suscipiet improsperè illi succedent, nec quisquam altiore accepto vulnere illius curæ commissus curabitur. Hæc methodus omnium optima est, amplectenda itaque, & secundum illam videndum, quid in fracturis cranij fieri debeat, ut veram curationem adipiscamur: & ita externis agamus, ut non negligamus interna præsidia; nec rationem tantum habeamus materiæ continentis, sed & antecedentis purgationibus, venæ sectionibus, & debita victus rationis institutione.

*Quā victus ratione vtendum
sit in fracturarum craniī
curatione.*

C A P V T VIII.

CV M , vt insinuani superius , periti Me-
dici sit Chirurgicis operationibus ita
institui , vt non modò rationem operandi
circa fracturas crani teneat : sed conditiones
omnes , quæ ante operationem , in opera-
tione , & post operationem requiruntur , probè
noscat ; vnaque ex præcipuis illis conditioni-
bus sit , vt aptè collocetur , disponatur , &
enutriatur æger fracturam passus , æquum &
necessarium fore duxi , dum ad fracturarum
crani curationem , quæ Chirurgicis opera-
tionibus perficitur , properamus , inter alia
victus ratinoem non prætermittere ; vt rerum
non naturalium usum præscribendo , & quo
in aëre , & quo in loco collocandus sit æger ;
quibus cibo & potu vtendum ; corpusne
moueri qualiter , & quando , vel sisti debeat ;
somnione multūm , vel parūm indulgere ; va-
cuari , vel sine euacuatione relinquī ; à quibus

animi pathematis abstinere; quibus committit congruum sit, sine impedimentis, facile curationis terminus attingi possit.

Aër eligendus generaliter loquendo temperatus in curatione fracturarum cranij: frigidus quippe sisit, ex Hip. aph. 18.1. 5. inimicus erit ossibus, nervis, cerebro, spinali medullæ; quod (vt docet Gal. in com.) omnes illæ partes frigidæ sūnaturā cum sint, à frigidis debeant remoueri, ne torpescant: & præterea, quia periculum esset, ne à frigido aëte ossa cranij aperta, cerebrumque aperto crano ei expositum vitiarentur, non tantum inducta intemperie frigida in illas partes: sed repulsis calore & spiritibus, quibus eæ turgent non ratione substantiæ propriæ, sed ratione officij aliunde aduenientibus, putâ ex tubulis veniarum & arteriarum, quas numerose excipiunt. Si calidus cum præcipuum symptoma, quod sequitur fracturam, sit inflammatio cum febre: talis vero inflammatio morbus calidus sit, augebitur à calido aëte occasio illius inflammationis, & consequenter febris. Et sic Temperatus aër neque calidus, neque frigidus actu erit quærendus, vt ei exponatur locus fracturæ.

Contra nostram hanc assertionem obiciuntur duo non parui momenti, Primum est

non omnes partes osseas , aut nerueas à frigore offendit : dentes quippe , quos ossa nemmo esse negauerit , ablutione aquæ frigidæ firmantur , & à dolore liberantur : oculi , qui neruei sunt , ablutione itidem aquæ frigidæ suo naturali temperamento redduntur . Secundum est authoritas Hip. citato aph. vbi postquam frigidum omnibus illis partibus inimicum voluit , subnectit calidum eis esse proficuum . Ex quibus concludi potest contra nos calidum utile esse fracturis , aut vulneribus capitis : frigidum vero non ita esse inimicum , quin etiam aliquando possit iuare .

Ad primum , quod obijcitur , Respondeo dato , quod aliquod quandoque iuuamen sentiatur ex frigidæ aquæ collutione in dolore dentium , fatendum etiam esse non raro contrarium contingere , & aqua vitæ collutis dentibus aliquando eorum dolores fuisse sedatos : & sic non ratione dentium , sed ratione fluxionis dolorem excitantis , quæ modo calida est , & curatur frigidis ; modo frigida , & sanatur calidis , tales experientias contingere : imo ex frigidis , aut gelidis per voluntatem acceptis dentium omnium attritionem & integrum amissionem , maximè dum in conuiuiis illorum usus fit inter cali-

dorum esculentorum usurpationem, subsecutam fuisse vidimus; non quod non multum prospicit, gelidè sumptio cū conditionibus, quas in tractatu de *l'yeun* exactè vobis descripsimus. Quod attinet ad oculorum ablutionem aquā frigida, quam feliciter succedere sustinent, sic ut acutiùs, qui ea vtuntur videant, Dico non prodesse oculis frigidæ ablutionem, quatenus nerui sunt, sed quatenus humores continent, quorum dissipatio constrictis per frigidam humiditatem tunicis impeditur, spiritusque, qui calidi appositione euanescerent, retinentur. Ad Secundum, quod obijcitur, Respondeo per calidum hic Hip. non calidum excellens intelligere, sed moderatum, quod amicum volumus, & sub temperato ponimus, & in ea mediocritate posito, quam expetiimus in aëre. Aliunde sciendum est nihil actu frigidum applicandum, vel admouendum fracturis, & vulneribus capitis, quia nullæ partes in corpore sunt, quæ sint actu frigidæ: sed omnes calore nativo turgent, & influente calore continuo fouentur, qui duo calores conseruacioni earum omnino necessarij sunt, multò autem magis partibus interaneis, & quæ aëri externo expositæ sunt, insident: sic, vt non sine periculo illæ partes, quæ vulnere, vel

fracturâ in aperto positæ sunt, contra & præter naturæ expetentiam, & similiter temperatis præsidiis conseruari debent, iuxta illud principium, similia similibus conseruantur, externo frigido feriantur. Calidum itaque illis magis conuenit, vnde eligendus est aër magis ad calidum, quam ad frigidum vergens: & ulterius eo tempore, quo præsidia applicabuntur, debent ea temperato priùs aëre circumstante vulnus, ignis admotione, calidioreque facto discooperto loco fracto, vel vulnerato applicari; nec priùs, quin etiā vnguenta, cataplasmata, litus, aliaque quæ solent usurpari hisce in casibus igne calefiant; ne actuali suo frigore, antequam calorem potentiale exerant, calorem natuum partium, qui necessarius est ad excitandas, & in actu ponendas facultates medicamentorum conterant. Frigidum itaque actuale inimicum est vulneribus, & fracturis, præcipue capitis: non ita calidum actuale, modo mediocritatem seruet, & applicatum citò ad partis naturalem temperaturam accedat. Et hæc est genuina aphorismi Hip. interpretatio.

Ulterius aëris tenuitas, in fracturarum curatione pertimescenda, quia excitat fluxiones, per means suâ tenuitate dissoluensque, & incidens humores. Crassities itidem aëris ni-

mia vitanda , propter duas rationes. Prima est, quia crasso existente aëre sordium maxima copia in fracturarum loco cumulabitur ; spiritus, quorum natura lucida est, non multiplicabuntur , vt par est : at ope spirituum calor influens ad partes fertur, iuuatur mirum in modum curatio. Secunda est , quia aër crassior non est idoneus ad penetracionem, sed in superficie sicut sit : nec permeat, aut se potest præbere vehiculum remediorum applicandorum , vt intimis partibus virtutes eorum efficaciter deferantur. Ut itaque temperatus in primis qualitatibus, sic in secundis aër exigitur.

Lucidus præterea aër noxius est in fracturarum curatione 1. quia in aere lucido degens æger patitur agitationem spirituum , quibus agitatis humores ad partem affectam detruduntur , vt fit in omni perturbatione corporis. 2. quia aeris lucidi vi resoluuntur spiritus , à centro ad circumferentiam euocantur, à parte affecta, cuius auxilio intenti alioquin essent ad ambitum transeunt malis ægri rebus. Claudantur itaque fenestræ , & in obscuro remaneat fracturam passus , oculis quantum fieri possit palpebris obuelatis : sit tamen ita obscurus locus , in quo desiderbit, vt non omnino tenebrosus negotium facessat

faceſſat ægro, ſi aliquando apertiſ oculis ſo-
latium ex illorum viſu quærat: vnde lumen
aliquod in aliquo camere angulo aſſerue-
tur, quod debiles radios per aerem ambien-
tem expandat.

Præter mediocritatem in calore & frigore,
in tenuitate & crassitie, in luciditate & obſ-
curitate volumus etiam, vt curatio fractura-
rum & vulnerum capitis nobis probè ſucce-
dat; vt aer ſit potius humidus, quam ſiccus.
1. quia ſiccitas exasperat vulnera, ſuppu-
rationem ad curam neceſſariam impedit,
vixque diu ſubſiſtit, quin calorem eximium
ſecum adpeſat. 2. quia cum cerebrum ſit
υερπόνοιο τὸ Φύχρονος frigidi & humidii: fri-
gus autem illius retundatur à copia ſpirituū
calidorum humiditate retentā, quæ & illi na-
turalis eſt; & à ſpiritibus, quorum aura hu-
mida eſt, foveatur, vt in ſua debita tempera-
tura conſeruetur, eget ſubſidiis humidis.
2. quia quod imminet magis in huiusce-
modi affectionibus eſt febris, cuius eſſentia
cum ponatur in calore præter naturam,
quem ſequitur neceſſariò ſiccitas, vt hoc in
caſu ambiens mediocriter frigidum, & magis
ad frigiditatem vergens exquiritur, ſic multò
magis humidum in omnibus circumſtantiis
expetitum, ſiue adſit febris, ſiue non adſit.

Eligatur ergo locus non infimus, quia nimis ibi crassus esset aer, nimiumque humidus; non sublimis, quia aer ibi tenuior esset ad siccitatem vergens: sed medium. In habitacione, in qua degit æger regio commodior ea erit, quæ neque in vallum declivitate, neque in montium cacuminibus posita; sed in acclivitate, vel planicie versus meridiem spectabit: quæ neque fluminibus propinquior, neque ab iis longissimè distans medium seruabit situm: quæ austro potius quam aquiloni perflabitur; non tamen Austro valido, & maris littori propinquuo ad eam regionem statim appelleinte: de eo enim vult Hip. grauia incommoda prouenire, cum dicit Austrum auditum hebetare, menti caliginem inducere, &c. quæ de Austro eo crassorem aërem verrente intelligi debent, non de eo, qui per regiones temperatas traductus suam illam crassitatem depositus, amicamque humiditatem cum calore tepido seruauit. Inter ea, quæ de primis aëris qualitatibus diximus videmur nobis metipsis contrarij, cum initio voluerimus aërem ex sententia Hip. magis ad calidum vergere, quam ad frigidum: postmodum vero ubi febris adeat in fracturis præscripserimus aërem ad frigus magis deducendum, quam ad calorem. Ad hoc dici-

mus verum esse generaliter loquendo infra-
cturarum curatione aerem magis calidum
quam frigidum exigi, præsertim vbi remedia
admouemus, quia tunc discooperto loco
fracto, vel vulnerato non leuis noxa inferre-
tur ab ambiente frigido tum cerebro, tum
cranio: sed quoties opus erit applicatione
medicamentorum, conuenientibus fas-
ciolis cooperto tali loco si febris adsit il-
lius inimicum calorem arceamus, & ab eo
ægrum vindicemus, non enim erit abs re,
imò omnino necessarium duco temperare eo
modo aerem, ut ad frigidum magis quam ad
calidum inclinet: & ita nihil facimus con-
tra doctrinam Hip. cuius mens est loqui de
tempore applicationis, nec sumus nobis-
metipsis contrarij, vt ea, quæ mox diximus
intelligenti patebit.

Cibus & potus, etsi pro ægri constitutio-
ne, regione, tempestate, loco fracto, condi-
tione, & differentia fracturæ diuersimodè
exhiberi debeant: imò habenda sit ratio
consuetudinis; tamen generaliter potest, &
eorum quantitas, & qualitas definiri obser-
uato eo, quod non sicut in acutis morbis vo-
luit Hip. satius & conuenientius esse præ-
scripta tenui victus ratione peccare in paulò
pleniore victu, quam tenuiore: sed exactè &

crudeliter in tenuiore , imò in tenuissimo ad finem vsque curationis procedendum,intelligendo per finem curationis declinationem, in qua, dñm vulnus ad cicatricem perducitur, opus est paulò crassiore alimento, vt debita succrescat , suppediteturque materia ad cicatricem efficiendam : nec tunc horrenda symptomata pertimescenda sunt, natura omnimodo existente victrice.

Igitur loquendo de vulneribus mediae considerationis, & de iis, quæ cum multo periculo sunt : vtrorumque enim eadē fere in victus regimine ratio habenda est , ne circa illud commisso errore , quæ vulnera inter mediocria recensentur grauiora euadant, quæ verò maximè periculosa ingeminatis symptomatis ad ultimam deueniant calamitatem, tenuissimo victu vtatur æger fracturam passus , vel vulnus. Ille autem victus in eo præcipue consistit , vt non modò abstineat à crassioribus alimentis ; sed & ab illis , quæ quamvis tenues habeant partes, tamen multum enutriunt ; qualia sunt oua, sorbilia, iura veruecina, vel caponis , quæ expressione parantur. Nec tantum ab iis caueat, sed & à fusculis consummatis ex carne veruecina, caponum, phasianoruī, perdicum, & aliorum huiusmodi potentiorum carnium elixatione

factis. Hæc enim omnia, dum nimium nutrit, viam faciliorem aposthematibus apereunt, inflammationes partium augent, calorem natuum diuertunt à subactione materiarum in vulneribus efficientiū suppuratio-
nis difficultatem, ab operibus denique om-
nibus, quibus illius tota vis exigitur, auocant.
Utatur decocto hordei, Iusculis ex carne
pullorum confectis, ea conditione, ut eōus-
que coquantur pulli, quo usque mediocri &
sufficienti coctione illorum partes minimè
dissiliant, nec in ullam putrilaginis speciem
abeant; panatellis cum aqua sola coctis &
concinnatis; oxalide, asparago, beta, malua
alterentur iuscula; vitet usum lactucæ, quæ
quamvis vapores coercent, ac riores tamen &
crassos emitit, quorum ratione offenditur
caput, cuius præcipue hic habenda ratio.
Sumat initio cibationis pruna sicca cocta, ut
aliquomodo alio libertas concilietur, & oc-
cupetur ventriculus; in parua tamen quan-
titate: flatus enim excitarent, & in ventri-
culo fluctuarent; & sic humores, qui inibi
resident, agitati in vapores capiti inimicos
efflarentur. Comedat etiam portionem ali-
quam carnis, cydoniorum saccharo condi-
torum post cibum, vel pyrum coctum sub ci-
neribus calidis: iis enim compescuntur va-

pores, alioquin post usum alimentorum supersum ascensuri. Caveat ab aromaticis omnibus, quia quamuis iis videatur oblectari cerebrum, imo & reficiantur, illustrenturque spiritus animales: ab iis tamen calida intemperies capitis, quae illius vulnera semper concomitatur, augeretur, spiritusque commoti accenderentur. Si tamen quædam aromatica usurpari debeant inter cibos, inter ea præfero gariophilos, & ambram cineritiam: corroborant enim, nec in parua quantitate data possunt excalefacere, quia in tenui substantia eorum odor positus est.

Vinum omnino fugiendum qualecumque sit: tenue enim nimium penetrans est; nigrum crassitie sua spiritibus officit; mediæ substantiæ vaporosum est, petitque caput. Præterea vinum celerrimè nutrit: at, ut diximus, tum parùm tum tardè nutriendum est in vulneribus capitis: & quamuis quod tenue est exiguum præbeat corpori alimentum, subrubrum magis, multùm verò subnigrum ex Gal. com. in aph. 18. l. 2. tamen generliter vitandum est vinum quodcumque, quia semper agitat, caputque replet. Si tamen æger in aliquo sit virium lapsu, cardialgiā vel inchoatam sincopem patiatur, in illo statu vinum in parua quantitate dari poterit,

quia tunc agitur de reficiendis alimento velociter instaurante viribus: nullum autem citius hoc facit vino: sed statim ad decoctum hordei pro potu propinandum deuenientium est.

Quantitas tum cibi, tum potus per exigua esse debet, tum ne nimium nutriatur æger; tum ne calor nativus nimis occupetur subigendo, & coquendo alimento, distrahaturque hoc modo ab operationibus circa vulneris requisitis: quantum igitur eorum necessaria erit quantitas tum ad virium, tum ad vitæ conseruationem assumatur: parum enim interest, si æger emaciatur, immo vires mediocriter atterantur, dummodo cum vita & mediocritate virium vulnera symptomatibus, quæ solent pleniorum victimum subsequi, liberentur, à quibus & vires prostrarentur, & vitæ magnum dispendium fieret.

Tempus obseruandi talis victimus tenuissimi est usque ad terminum acutorum morborum, qui est vel 14. vel 21. dies. Sum ego in sententia, ut antequam 22. dies pertransierit, non recedamus ab huiusmodi victimus ratione: postmodum autem, quia ex Hip. quæ citò attenuantur, citò refici debent, quæ lentè lentè, quandoquidem paulatim victimi tenuissimo attenuatae sunt partes, renutriti debent, etiam

paulatim procedendo à tenuissimo ad tenuē, à tenui ad paulò liberaliorem, & à liberaliore ad pleniorē, quorum graduum cognitio & discrepantia, ut sciri debet à Medico generatim, & in particulari pendet à dispositiōne ægri & vulneris, quæ præuideri non potest, nisi à præsente & astante Medico clinico: ita hic prætermitti debet, & illius prudentiae omnino committi.

Somnus & vigilia non sine summa cautio-
ne dispensari debent à Medico: nam primò,
cum somnus reficiat spiritus animales, indu-
cias, & quasi pacem indicit exercitio facul-
tatum animalium, quæ inter illum si non om-
nino, saltem majori ex parte vacare viden-
tur, non melius agi poterit cum ægro vulne-
rato in capite, qui à vulnera dissipationem
eorum spirituum passus est, & laboriosas
principum animæ facultatum actiones expe-
ritur, quam si somnus concilietur. Aliunde
per somnum cumulantur excrements, con-
centratur calor, & ad externa confluens vul-
neratos ad periculum inflammationis dedu-
cit, auget torporem: quæ omnia per vigilias
impediuntur; & sic videntur potiores vigilæ
somno. Et ex una & altera parte non desunt
rationes & authoritates. Sufficiet vobis in-
sinuare generaliter loquendo inter somnum

& vigiliam seruandam esse mediocritatem, ut docuimus dum de *l'yan* verba fecimus: attamen si deueniamus ad particularem fracturarum & vulnerum capitis curationem, modò somnum productorem proficere, modò vigilias somnum superantes præferendas esse somno. Si quis itaque fractus vehementer delit, tantum abest ut abstinentia sit illi à somno, quin omni arte conciliandus est; quia cum delirium in fractis à nimia siccitate vel calore exuberante proueniat, à somno siccitas ea illius humiditate perfundetur, conterescetque calor: utriusque vero augmentum efficerent vigiliæ. Si corpus impurum sit excrementisque scateat, vigilet æger oportet, ut & si vetero corpore, comate, aut periculo apoplexiæ, vel paraliseos tentetur: tunc enim per somnum colligentur noua excrementsa, quæ & impuritates ingeminarent, & morbos illos frigidos confirmarent, aposthematum generationem promouerent, & certum mortis periculum afferrent. Contra si purum sit corpus, vel naturâ sic repertum, vel tale arcte factum, si nullum ex ultimo recensitis symptomatibus immineat, ut vigiliæ nocerent; sic somnus ut proficuus & necessarius proponitur, ut qui excrementsa, partesque alteratas digerit, &

per vim caloris præter naturam, qui tunc maxime viget pus eximum, album, læue, & æquale in maiori quantitate à vulnere reiicit, quod est nocia expellere, curationemque promouere.

Motus & quies itidem considerari debent; quamuis enim æger fractus, vel vulneratus saltem grauiter, ut plurimum decumbere debat, & sic quiescere; tamen in ipso decubitu obseruandum est, ne anxie corpus exagitetur, perque locum decubitus in varias partes provoluatur: sed in latus vulneratum inclinans, ut per aperturam vulneris expurgari possit materia nocia, ibi quiescat; quia si moueatatur toto corpore, humores per illum motum excitati, & attenuati caput vulneratum pertinent; si moueatur caput, quidquid in eo deprehendetur excrementitij in partem illius vulneratam, quæ semper debilior est, accurret.

Excretorum & Retentorum habenda etiam ratio est in fracturis capitibus: excrementa etenim euacuanda sunt, crassa per inferiores partes, putâ per secessum, per vrinas: tenuia per frictiones tibiarum & pedum, modò leniores, modò asperas pro necessitate; ne eorum vapores sursum delati caput feriant, & oppleant. Quod si ita scateat excrementis

fuliginosis corpus, ut neque frictionibus ad-
pertis poris cutis dissipari possint, fotibus,
quorum calor insignis sit, partes inferiores
humectandæ sunt, vt ea foras euocentur.
Fotus huiusmodi sic parantur.

Ac. summitatum falicis, fol. viol. endiviae,
maluæ, & equiseti ana Mii, seminis lini, &
fænugræci ana vnc. sem. florum camomillæ,
aneti, & violarum ana Piii. fiat decoctio in
aqua optima pro fotu pedum & manuum
calidè bis in die usurpando.

Quod si agatur non tantum de euocatione
fuliginum repressorum, sed de expellendis
excrementis ex fractura apponi poterit capiti
fotus sequens.

Ac. rad. altheæ, & lilio rum alborum con-
tus arum ana vnc. ij. fol. vtriusque maluæ,
abscintij pontici, & viol. ana Mi sem. intesti-
num vnum aut alterum veruecis adiposi, pul-
monem vnum integrum agni, cerebra duo
veruecina recens extracta. Fiat decoctio in
aqua hordei, quæ usque ad spissitudinem
brodij coletur, & spongiis variis excipiatur,
quæ expressæ vicissim applicentur tepide
parti vulneratæ, in qua periculum est apo-
sthematis. Eximus sancè est iste fotus, ca-
paxque impediendi collectionem, emol-
lit, digerit, roborat, simul & laxat, dotesque

omnes habet requisitas ad talem effectum.

Abstineat æger à coitu, coitusque occasionibus, non tantum quia ab illo humores accenduntur; sed quia cerebrum multum contribuit in coitu spiritus administrando, qui materiæ seminali commiscentur: vulnerato autem capite non paruin noxæ sustinerebatur cerebrum ex tali euacuatione materiæ, & spirituum animalium. Dixi etiam vitandas esse occasionses coitus: sciatis enim oportet, quoties aliquis œstro venereo percellitur, etiamsi ad actum venereum non deueniat eum multam pati spirituum cuiuscumque speciei dissipationem; accurrunt enim undeque spiritus ad locum materiæ seminalis ob agitationem, quæ sit, dum venerea proponuntur: & illi spiritus vel dissipantur, vel si objectum vehementer feriat appetitum & imaginationem, dum illa fit agitatio, excernuntur vna cum semine; unde æqualis debilitas, ac si ad coitum deuentum esset, subsequitur. Cautus sit igitur Medicus in remouendis mulieribus, quarum præsentia ægrum præsertim hisce exercitiis assuetum non mediocriter perturbaret.

Animi pathemata minimè intendi debent quæcumque sint, ut enim ira ratione effervescentiae, quam circa cor mouet officit cura-

tioni fracturarum cranij; sic timor ob recursum spirituum ad interiora; nimia lætitia ob diffusionem humorum à centro ad extrema corporis; mæstitia propter spirituum obte-nebrationem; amor ob imaginationis, quam plurimum fatigat, delusoriis imaginibus, spe-ciebusque crebris cogitationibus nihil certi determinantibus, in varias partes distrahit occupationem; aliæque passiones animi ob perturbationes, à quibus etiam nomen per-turbationum animi sortitæ sunt, tantum ca-piti præcipuè negotij faceſſunt, vt & spiri-tuum dissipatio tales motus sequatur, & fa-cultatum animæ, quoad exercitium, impensa debilitatio. Vnde non mirum, si fracturas in capite passi ab iis passionibus, si modum excedant, impediantur, quominus curatio-nem ita citò, & iucundè excipient.

Pacatæ sint itaque omnes animi passiones, & si quædam ex illis præualere debeat sit læ-titia, effusionem sine motu pernici efficiens, vitatæ exhilaratione tumultuosâ, quâ nihil pernitiosius. Amicorum itaque gratiosæ con-uersationi exponatur æger, loquentes po-tiùs audiat quam loquatur, & inter loquen-dum caueant amici ab omni relatione nun-tiorum subitas potentium parere mutatio-nes, sequanturque semper ægri inclinationem

submouendo quidquid illi olim labores aliquos fecit. Quod si febris adsit, videntur colloquia etiam amicabilia, & grata; ne prouocatā ægri attentione spiritus a subactione materiæ morbificæ reuocentur: gratos etiam velim omnes esse, qui illi opem ferunt; Medici amici, discreti, & fideles; Chirurgi aliquā societate coniuncti, astantes sollicitudine priuatā iucundi, cum quibus neutiquam noxam habuerint, aut rixam. Si omnes sese præbeant diligentcs sciscitanti auxilium ægro; etiamsi illi non exhibendum sit, quod petit, quasi ei obsequentes esse velint, aliquā temporis intercapedine interpositā, rationibus, cum quanta fieri poterit mititate, suadeant abstinendum ab illius vsu, quia illi pernitosus foret curatio[n]ique officeret.

Quæ vniuersales euacuationes
celebranda sint in curatione
fracturarum cranij.

C A P V T IX.

DVo sunt vniuersalia præsidia, quibus præcipue vtuntur Medici in omnibus

ferè morbis curandis, Venæ sectio, & Purgatio. Venæ sectione humores in maioribus venis contenti euacuantur. Purgatione humores tum non naturales modum superantes; tum excrementitij, quorum cumulus in omnibus partibus post coctiones restagnat adimuntur. Quæritur hic iam, utrum necesse sit ad fracturarum cranij curationem perficiendam, uti venæ sectione, & purgatione, quæ euacuationes vniuersales meruere nominari, necne? Cui quæstioni ut exactè satisfaciamus, sigillatim de vtraque decernendum statuimus, exordio ducto à venæ sectione.

Non conuenire venæ sectionem in curatione fracturarum cranij probatur, ex eo quod cranium totum osseum sit, frigidum propterea & siccum, protinusque exangue: & sic minimè dispositum ad inflammationes fuscipendas; imò contrariis qualitatibus illis potenter obſistens: vnde nulla videtur necessitas, vbi cranium afficitur, confugiendi ad venæ sectionem.

Secundo inutile erit, imò noxium venæ sectionem præscribere, vbi magna sanguinis copia effunditur, & vbi à sanguinis effusione multum imminet periculi: atqui in fracturis cranij tale quid contingit; ergo in fracturis

cranij abstinentum a venæ sectione. Maior est extrà dubitationem, Minor probatur experientia: videmus enim, cum frangitur cranium, apertâ cute multum sanguinis effluere, & non tantùm tempore inflictus, sed toto curationis tempore: Chirurgus enim, dum fracturam orditur curandam, squammas, & portiones ossis fracti adimit, vulnus dilatat, pericranium lacerat, vt possit cum aliquo successu remedia parti afflictæ admouere. At hæc omnia non possunt executioni manda-ri, quin magna copia sanguinis utilis eliciatur, & Lypopsichiæ frequentes accident: ergo in fracturis cranij cauendum videtur à venæ sectione.

Tertio si mittendus esset sanguis in fracturis cranij, maximè vt arceretur materia de-fluens, ne ad caput factum debile ratione vulneris decumberet: atqui hæc ratio nulla est: ergo in fracturis cranij non erit mittendus sanguis. Maior patet, probatur Minor. Duo præcipue necessaria sunt, vt fiat decubitus materiæ fluentis ad partem aliquam; 1. est virtus partis mandantis cum eiusdem positione supra recipientem; 2. est debilitas partis recipientis, & eiusdem infra mandantem situatio: atqui in vulneribus cranij huiusmodi conditiones non reperiuntur: ergo nec necessitas

necessitas reuellendi materiam fluentem per venæ sectionem. Hæc veritas patet, si consideremus virtutem partis mandantis in prædictis casibus, coniunctam esse debere cum necessitate eam exonerandi à materia noxia, quā instar ponderis grauatur: fracturam vero in cranio contingere integrā & laudabili partium omnium dispositione; & tunc nihil esse, quod quamplam partem grauet, moueatque illam, ut sese in cranium exoneret. Pater vterius, si consideremus situm cranij in sublimi esse, partibus omnibus superstare, nullamque illis dare occasionem deponendi supra se onera, quibus grauantur: sed è contra quidquid negotium capiti facessit in subiectas partes facillimè detrudere, tum virtute, quā potitur excellentissimā; tum situ, quo gaudet eminentiore.

Quartò Hip. in toto libro de vulner. capitis nullibi fecit mentionem venæ sectionis, quamuis exactè multa minoris momenti ad vulnerum capitis curationem conferentia adduxerit: ergo, cum tantum virum, ut artis Medicæ principem veneremur, illumque ducem in omnibus curationib[us] agnoscamus, decet nos à Phlebotomia abstinere, quam si necessaria fuisset, nullomodo prætermissam ab illo deprehenderemus.

Has dubitandi rationes sequentibus solutionibus infirmandas ducimus. Ad Primam quidem, Respondeo verum esse cranij substantiam osseam, temperamentum frigidum & siccum habere, & propterea inflammationibus non ita pronam, & dispositam esse: attamen ratione vicinarum partium, quæ in cranium tum ad nutritionem, tum ad temperamentum frigidum & siccum corrigendum, aptumque reddendum, ut vitæ communionem participet, humores purissimos, subtilissimos amandant, occasionem dari posse inflammationibus: vnde & ruborem, & nigrorem perpeti videmus cranium, immo ex concultatione caloris natiui mollitem, & gangrenam; ut verò inflammationes arceantur, vitenturque alia symptomata dicimus ex usu fore venæ sectionem.

Ad Secundam. Verum quidem est in currandis fracturis dilatandum esse, & lacertatione periostij, quod pericranium est utendum: ea verò non posse fieri sine sanguinis effusione, quæ, si immoderata fuerit, posset nos reuocore à præscriptione venæ sectionis, nisi fortè eam ipsam per vulnus sanguinis emissionem minuere nobis mens esset, missa ex vena cubiti parua sanguinis quantitate, quod magis esset rationabile. Quod si effusio

sanguinis fuerit moderata, hæc nullomodo impedit, quominus venæ sectionem possimus celebrare: etsi quippe parūm sanguinea sit ea pas, tamen plerico existente corpore, vel turgente, aut commoto sanguine tubilior pars caput opplet: & nisi illius motus arceatur, grauat, & plenitudine particulari curationem impediente illud grauiter afficit.

Ad Tertiam. Quamuis caput superpositum sit toti corpori, & locum eminentem sit sortitum: tamen ideo non vindicatur à receptione eorum humorum, & excrementorum, quæ in inferioribus partibus scatent, & abundant: continuis enim vaporibus sortim ascendentibus interaneæ partes exhalant, qui caput, vt totius corporis supremam regionem, impetunt. Præterquam quod caput cucurbitulæ instar, quæ in inferioribus regionibus corporis sunt, attrahit, vt docet Hip. l. de glandulis: vnde si negligantur à Chirurgo diminutio humorum, & repressio vaporum, frustrè curationem fracturarum cranij aggredietur; hæc autem non melius facere poterit, quam per venæ sectionem, quâ & plerora minuitur, & temperies melior, refrigeriumque toti corpori conciliantur; materia antecedens diuertitur, eiusque fluxio sistitur.

Ad Quartam. Fatemur Hip. in l. de vulner. capitis non meminisse venæ sectionis , non quod non omnino necessariam iudicavit ; sed quod, ut absque difficultate usurpandam crediderit ; & propterea ut indubitanter celebrandam noluerit proponere , ad solas partis affectæ operationes , ut variis difficultatibus intricatas , sese conuertens , ut licebit legenti experiri.

Concludo itaque necessariam esse venæ sectionem in fracturis cranij, propter rationes jam allatas : & præterea , quia vix videamus fracturas aliquas cranij, quin duo statim symptomata sequantur : 1. est commotio totius corporis, 2. febris talem commotionem subsequens : at nullum conuenientius est remedium, tum ad commotionem pacandam, tum ad febrem vel vitandam , vel curandam venæ sectione : igitur vtendum in fracturis cranij venæ sectione. Mitto considerationem aliorum symptomatum, quæ in Diagnosi & Prognosi recensita à nobis sunt, quæ extra difficultatem ponunt venæ sectionis usurpationem. Inter quæ aposthema nec vitari, nec curari sine illa posse Chirurgis etiam minoris notæ notissimum est.

Quod ad purgationem attinet nullo vtendum esse medicamento expurgante sequen-

tibus potissimum rationibus sustineri potest, vbi fractura cranij curanda proponitur. Prima est, quia fractura cranij vi solius causæ externæ extrinsecus agentis contingit, vt docuimus superius absque concursu humorum internorum naturalium, non naturalium, vel contra naturam: atqui tunc tantum locus est expurganti medicamento, cum humores in vicio sunt, & in quantitate, qualitate, vel motu peccant: ergo vbi fractura cranij curanda venit, expurgante medicamento minimè vtendum est; & perperam sumitur indicatio ad illam usurpandam. Nec est, quod opponatur utilem esse purgationem, vt per imminutionem & diuersionem humorum fluxio ad partem affectam incurrens arceatur: nulla siquidem sumi potest indicatio à natura fracturæ, vel causarum illius, quæ doceat, experatve impediendam esse fluxionem; cum fractura sit morbus sine affluxu materiæ, & sola aposthemata illius auersionem exposuerint.

Secunda est etiamsi concederetur statim à fractura fluxionem humorum in partem affectam fieri, exagitatis hinc inde humoribus vi commotionis consequentis inflictum, & ad caput, quod est pars afficta delatis, male concluditur expurganti medicamento locum

esse ; quia nihil est, à quo magis exagitetur corpus, moueanturque humores , quam expurgans medicamentum ergo in fracturis capitis non sunt usurpanda medicamenta purgantia.

Tertia est. In fractura cranij , vt & in quocumque alio vulnera inflammatio loci vulnerati , febrisque, quæ post illam excitatam accenditur, pertimescendæ sunt : & hoc, quia ab huiusmodi symptomatibus ita exacerbantur latera fracturæ , labiaque vulneris, vt suppurationem impediatur, aut ex toto, aut ex parte, coalitusque solutarum partium impossibilis fiat : sine quibus tamen frustrè perficitur illius affectus curatio : atqui ubi propinatur pharmacum tantum abest, vt inflammatio imminuat, paceturque febris, quin potius aducto calore, concitatisque humoribus utrumque illud symptomatum horrendum in modum crescit : ergo in fractura cranij à purgatione omnino abstinendum est.

Quarta est, quia satius est in praxi facienda, authoritates expertorum in arte sequi, quam temerè sibi ab libitum fingere dogmata in curationibus sectanda : atqui Guido Cauliacensis post Hip. Auicennam, & alios plerosque authores ommissâ purgatione in fracturis cranij, solis enematibus aluum sub-

ducentibus insinuat utendum esse, quibus si-
ne vlla humorum perturbatione, quæ maxi-
mè verenda esset, euacuationem moliendam
testatur: ergo numquam in fracturis cranij
deueniendum est ad pharmaci purgantis ex-
hibitionem.

Enimverò quamvis prædictæ rationes in
aliquo sensu veræ sint, fateamurque illas
fundamentis artis inniti: egent tamen expli-
catione, nec applicari debent eo modo, nec
in eo sensu, in quo in prædictis obiectioni-
bus exposuimus. Ad Primam enim dicimus
verum esse, non ex fluxione, sed vi causarum
externarum fieri fracturas cranij, vt & vul-
nera: attamen ratione doloris in parte fracta
excitati, & ratione debilitatis eiusdem par-
tis, quæ debilis ex inflictu facta est, allici hu-
mores tum naturales, tum non naturales,
tum excrementitious; quibus si turgeat cor-
pus impossibile est, quin tanta eorum copia
ad partem affectam deferatur, vt tum opus
naturæ, tum opus artis interturbentur, aut
impediantur: illis autem arcendis duplex ac-
commodatum esse remedij genus, venæ se-
ctionem, & purgationem.

Ad Secundam Respondeo à vehementi
quidem purgatione corpus exagitari, & ex
illius usurpatione posse sequi affluxum ha-

morum maiorem ad caput : non itidem à leui expurgatione, quam Eccoproticam excrementa, quæ in viis sunt, leuiter euacuantem vocamus ; & sic posse præscribituò purgationem leuem. Sed instabitur Hip. in l. de vulner. capit is vult nos acrioribus uti , magnisque remediis , quæ robusta pharmaca vocat; ergo non leuibus, sed potentissimis uti debemus medicamentis. Hanc authoritatem innixam volunt hac ratione certissimā, dum in fracturis cranij locus est medicamento rum exhibitioni, ob id potissimum fieri , ne humores noxij ad caput ferantur, & vt si qui noxij in capite delitescant, qui ad vulnus accurrere possint, euacuentur : at hoc non potest fieri à medicamento sola excrementa, quæ in viis sunt, eliminante : ergo potentiori medicamento vtendum erit. Ad hanc instantiam Respondeo dupliciter posse considerari fracturas cranij, vel ut solitariæ sunt, & vel nullis, vel leuibus symptomatibus stipantur ; vel ut consequentia & concomitantia grauia experiuntur symptomata, vt Apoplexiā, Epilepsiam, Convulsionem, Torporēm, à quibus præsens est suffocationis periculum. Ad priimas fracturas percurandas leuibus medicamentis vtendum ; quia neque quatenus tales, neque quatenus leuibus sym-

ptomatibus stipatae egent magnis, & robustis medicamentis: imò non iiii mediocre periculum fracti deducerentur ex eorum usu. Ad fracturas alias cum horrendis & pertimescendis symptomatibus, ad acriora & robustiora medicamenta deueniendum esse, non ratione fracturarum: sed ratione symptomatum, à quibus maius periculum impendet; & de istis intelligendum volumus Hip. Respondeo 2. adhuc dupliciter considerari posse fracturas in se, vel statim in principio, & augmento; vel in statu, & declinatione. In principio, & in augmento volumus locum esse phlebotomiae soli, & enematibus, quæ quantumuis acria inter minora medicamenta expurgantia recensentur & si alia ratione luxurie prauorum humorum exigantur, leuia præscribenda esse. In statu verò, & declinatione, in quibus temporibus pacata sunt ex parte maiore symptomata, & cogitandum de vnione promouenda, & cicatrice ad ultimum terminum ducenda, si periculum sit, ne exasperentur ab humoribus prauis, crassis, & excrementitiis vulnera capitum; ageanturve symptomata eorum occasione, erradicatiis & potentissimis medicamentis propinatis succurrendum erit.

Ad Tertiam. Respondeo, non ita perti-

mescendam esse inflammationem, ex phar-maci leuis propinatione in principio, & in augmento: sed in iis abstinentiam à poten-tioris exhibitione, ne exagitato corpore au-geantur & inflammatio, & febris, in statu ve-ro, & declinatione minus esse periculi in propinatione medicamenti purgantis. Ad authoritatem Guidonis Cauliacensis Respondeo veram esse illius doctrinam, & nos illi omnino assentiri: in initio enim, & in augmento fracturæ aut enematibus solis ut debemus; aut Eccoproticis solis purganti-bus, quæ non magis exagitant quam enema-ta; & possunt loco illorum substitui quasi æquivalentia, nec plus mouentia: contrà vero in statu & declinatione.

Si velitis exempla eorum omnium medi-camentorum en vobis formulam Clysteris leuioris, quem statim initio liberum erit vi-surpare.

Ac. decocti clyst. emoll. lib. 1. in qua dissolute mellis violacei, & butyri recentis ana vnc. 1. sem. fiat clyster, iniciatur statim, & post illius ejectionem conuenit venæ se-ctionem celebrare. Vel si acriore opus sit, vel nimium renitentibus humoribus excremen-tiis, vel sopitâ facultate expultrice, quæ tam debili clystere non satis excitaretur,

Ac. decocti clyst. emoll. lib. i. in qua dis-
solue diaphenici, & hieræ picræ ana drag. vj.
mellis anthosati vnc. ij. salis communis drag.
sem. fiat clyster, iniiciatur.

Possunt adhuc magis expurgantia com-
pingi positis hierâ diacolochintidos trochis-
cis de Alahandal maiore copiâ salis tum gê-
mæ, tum communis. Et hæc usurpari solent
in sopore, comate, apoplexia, & reliquis
terrificis symptomatibus; sed in fractura com-
muni, & illis symptomatibus destituta suffi-
cient primæ clysterum formulæ.

Loco huiusmodi clysterum solent Practici
substituere leues potiones: inter has ponunt
pillulas cochias. Has vellem non usurpare
in minoribus fracturis, quia tales pillulæ ad-
mittunt scammonium, colochintidem, &
alia; quibus, quia potenter serositates eu-
cuant, exsiccatur corpus: & proinde auge-
tur inflammationum, & febris occasio. Mal-
lem ego in principio & augmento leuum
fracturarum, symptomatibus grauibus denu-
datarum, vti sequenti medicamento.

Ac. pulpæ cassiæ recenter extractæ ad
vaporem anisi vnc. i. pulpæ tamarindorum
vnc. sem. infunde in decocto fol. cichorij,
borraginis, & acetos. cape de colatura vnc.
v. in quibus diss. mannae calabriæ vnc. i.

sem. fiat potio , detur manè cum régimine artis.

Vel si mens sit nobis euacuare, & similiter vno & eodem medicamento corroborare caput , poterimus ut sequenti.

Ac. pulpæ tamarindorum vnc. sem. miro-
bolanorum citrinorum drag. ij. sem. citri
drag. i. ros. rubrarum P. i. fiat decoctio in
aqua hordei, aut in sero lactis caprilli, idque
leuiter cape de colatura vnc. iiij. in quibus
dissolute syr. violacei ex multis infusionibus,
& syr. ros. sol. ana vnc. i. fiat potio , detur
manè cum artis regimine.

Quod si quis ita phlegmaticus sit , vt ti-
meatur, ne frigidis humoribus obsessum ce-
rebrum incidat in prænarratas affectiones,
per me liceat uti pillulis cochiis, quæ sic po-
terunt præscribi.

Ac. massæ pillularum cochiarum , & de
agarico ana drag. sem. cum syr. ros. sol.
formentur pillulæ septem deauratae, quas de-
glutiat post primum somnum præcedente
leui cœnâ cum cust. & reg. artis.

. Si vero præsentia sint symptomata grauia
prænarrata, aut immincent (eadem enim im-
minentium & præsentium habenda ratio ,
idemque protinus remedij genus debetur)
sequentि uteris expurgatione.

Ac. rab. opt. scrup. iiiij. agarici trochifc.
scrup. i. santali citrini scrup. sem. infunde
in aqua betonicæ : factâ expressione dis-
solue diaphenici & electuarij Indi ana drag.
iiij. syr. ros. sol. vnc. i. fiat potio , detur
manè cum regimine artis.

Ingruentibus tamen , & multùm premen-
tibus symptomatibus sum in sententia , vt in
procinctu paretur sequens medicamentum
expurgans.

Ac. mirobol. citrin. drag. i. sem. ros. ru-
brarum , & summitatum absintij pontici ana
P. ij. turbith. grummosi in tenues partes in-
cisi scrup. iiiij. fiat decoctio , cape de colatu-
ra vnc. iiij. in quibus dissolute diaphenici
& electuarij diacartami ana drag. iiij. fiat
potio , detur statim quacumque horâ ;
quantum tamen poterit longè à iusculis ,
vel cibo.

*Quà ratione Topicis remediis
in curatione fracturarum
cranij vtendum sit, &
quibus.*

C A P V T X.

Antequam ad Topicā remedia , de quibus hic locuturi sumus , sermonem conuertamus , duo mihi prænotanda videntur . Primum est nos , et si de curatione vulnerum capitis dicturi simus , non nisi quatenus cum fracturis ossium cranij coniuncta sunt , inquisituros : alioquin enim repetenda nobis esset latè patens vulnerum in genere , & in particulari indagatio , quæ non parùm nos ab instituto distraheret . Secundum est , dum de Topicis admouendis in fracturarum cranij curatione dicendum suscipimus , nos velle non modò medicamenta fracturis cranij apponenda recensere ; sed ulterius (quod maioris considerationis est) operationes , quibus pro variis occasionibus inter curandas fracturas incumbere debent Medicus & Chirurgus describere : sub Topicorum quippe

remediorum serie ponendæ eæ sunt, quod circa locum, & in loco fracto celebrentur.

De his operationibus vbi loquitur Auerroës l. 7. colliget c. 36. si fractura (inquit) in osse sit, & ad telam (sic vocat membranam) penetret necesse est ut circa scissuram os remouatur: ut excrementa, que supra membranam decidere, possint extrahi; & sic mundificetur membrana. Hæc sane extra omnem dubitationem sunt, sed vbi consequenter addit in hoc loco nostro non inuenitur, qui hoc facere sciatur. Aduertite qualis quamque deplorenda illius ætatis fuerit Chirurgorum peritorum penuria. Feliciores non multò existimo, qui in hac nostra vrbe exercitatisimos in tam nobili arte habemus: nec tantum in operando sagaces, sed in Theoria operationes diligente ita instructos, vt ex mea sententia futura ætas nihil supra illorum industriam addere possit, nihilque corrigerendum inuenire. Fatendum tamen est paucos eos esse, summaque diligentia perquirendos: tales enim sunt, qui neque nimium confidenter operantes, neque ostentationis verba præ se ferentes usquam sese supra sortem suam commendant; qui cancellos Chirurgiæ non transfigunt; qui in Musæis suis latent, donec vocati fuerint ad

operandum : & si quandoque in locis , vbi publica Xenodochia pauperes ægros curando excipiunt habitent, in iis cum charitate sedulò, continuòque exercentur, nulla interim exactissimæ artis præcepta negligentes : si quid peccent, admoniti corrigentes : si quid ignorent, à consortibus ediscentes ; humili-
ter, candidè, firmiter tamen , & animosè in omnibus sese gerentes ; nec primorum lapsuum calamitate perterriti ; nec aliquarum operationum ex voto succedentium elati felicitate. Videat vnuquisque ex Chirurgis, vtrum ex eorum numero sit ! & si adhuc tot dotes non attigerit , conetur assiduo labore gradatim iis omnibus potiri qualitatibus, quas prænotauimus ; discarque viam , quā cum securitate possit curationes fractura-
rum cranij suscipere, metum delinquendi obseruatione proponendarum legum fu-
gans, dissipansque.

Suppositâ itaque totius corporis sagaci præparatione , tum per victus rationem, tum per euacuationes sanguinis & excremento-
rum , vt monuimus superiùs , statim atque quis in capite vulneratus proponitur, inuestigandum est , vtrum infictus à cranio exce-
ptus magnus sit, necne ! quod si non statim appareat fracturæ magnitudo ratione super-
positarum

positarum cutis & carnis , vt indubitanter illius status detegi possit, ad dilatationem recurrentem erit, quæ per incisiones , & dilacerationes perfici debet , non temere , sed cum cautionibus variis, quas in medium aferre instituimus.

Cauendum 1. ne supra suturam fiat dilatatio , & quia inter dilatandum acerremus excitaretur dolor ratione membranarum , quarum non spernendæ portiones per suturas ad exteriōres partes capitis emergunt : & quia effusio sanguinis & spirituum copiosa nimis contingerebat, ob vasa membranarum emergentium substantiam decurrentia, à quibus externæ capitis partes & alimentum excipiunt, & spiritibus irrorantur.

Cauendum 2. ne fiat dilatatio in regione musculorum temporalium , qui Crotaphites dicuntur , saltem secando musculum transuersaliter , quia tale vulnus lethale esset : sed si fieri debeat sectio in huiusmodi musculis, fiat secundum longitudinem fibrarum , vulnusque dilatetur linamentis sensim fine sensu adauctis. Dixi si fieri debeat : vix enim ex mea sententia tentari potest sine gravissimo periculo, quia denudatum est ostempore , quod musculo subiacet : pericra-

nium enim eâ parte, qua illud os cooperire debuerat, inuoluendo ei musculo insumitur, & sic vbi secatur talis musculus, quocumque modo id fiat, in nudo relictum os injuriis externis expositum remanet: maximè verò quando sectio ideo fit, vt dilatatio post illam celebretur. Aliunde in talibus sectionibus, & eas consequente dilatatione præsentaneum mortis periculum contingit, quia musculus ille nerueo & validissimo tendine in Apophysem Coronoidem inferioris maxillæ inseritur, & versus infimam partem neruis quam plurimis conspersus est: sic, vt supra alias musculos sensibilis sit, magisque conuulsionibus obnoxius; & quamuis à prouida natura quâ parte nerueus magis est osse, iugali obualletur: tamen ob sensum eximum, partiumque, quibus inseritur, præstantiam vulnerari non potest sine noxa vehementi, nec conuelli sine dispendio. His rationibus motus Hip. l. de articulis, luxationem ossis maxillæ inferioris, quæ vnam ex insertionibus illius musculi excipit, statim corrigendam docuit: alioquin periculum esset, ne in soporem prolaberentur, & ex sopore torporeque interirent luxati. Videte quantæ sint illius musculi dotes, quantaque illius cum partibus internis cerebri *survivopædia*. Eapropter

abstinendum iudico, tūm a sectione, tūm à dilatatione musculi Crotaphites: et si aliqui sint, qui sese hac via huiusmodi curationem feliciter perfecisse gloriantur: sed solis medicamentis, quæ mox indicabimus, locum esse censeo, quibus & inuenitur opus naturæ, & obuiam eatur symptomatibus.

Cauendum 3. ne sectio, vel dilatatio, quantum fieri poterit, fiat transuersaliter: sed secundum rectitudinem fibrarum, quia secti musculi transuersaliter concidunt, nec unquam in suum locum ita restituuntur, quin parum deuient, & in partes subiacentes procedant; quod in facie praesertim obseruan-dum est, ne deturpetur ea pars, quæ & coram est, & diuinæ essentiæ imago ab omnibus intelligitur.

Dilatato vulnera non statim semper apparet os detectum, sed pericranio obuelatum cum adhuc sit, latet natura vulneris, nec oculis, vel tactui patet: vnde veniendum est ad abrasionem pericranij; hoc autem fieri debet cum quibusdam cautionibus. Prima sit non statim atque vulnus inflictum est, ve-niendum ad abrasionem pericranij; quia periculosum est ei, qui ex vulnera dolorem eximum persensit, nouum dolorem afferre, à quo nimium dissiparentur spiritus, humores.

que commoti adhuc nouā commotione per secundum dolorem excitatā agitati ad vulnus deferrentur citius, & in maiori quantitate: & præterea conuenit, antequam eam aggrediamur operationem, & enematibus, & venæ sectione corpus vulnerati præparare ad curationis manualis exordium. Si quæratis à me temporis spatium, quo debemus à derasione abstinere, Respondeo saltem debere differri eam usque ad 24. horas elapsas: longior tamen, vel breuior mora fiet pro ratione periculi, & dispositionis ægri, natura-que doloris excitati tempore inflictus.

Secunda sit non incisorio, & acuto, sed obtuso instrumento derasionem esse facien-dam: ratio est, quia ab acuto, & incisorio non modò pericranium auferretur, sed por-tio cranij abraderetur, quod periculum vi-tatur usu obtusi instrumenti, putà dorsi no-uaculæ, vel alterius similis.

Tertia, vt matutinis horis tentetur ea de-rasio: tempus enim illud pacatius, fluxionibus minùs obnoxium: vnde agitatio humo-rum eo tempore minus est pertimescen-da.

Eapropter autem expedit, vt in fracturis cranij vulnus dilatetur, quia necessarium est, vt pateat via ad educendas humiditates, pu-

rulentam materiam, ichores, & alia huiusmodi, quæ circa vulnera contingunt; quandoquidem in capite, non sicut in aliis partibus vulneratis ligamentis expulsoriis uti possumus, ut in variis locis declarat Hip. I. de vulner. capit. & ut docet Gal. I. 6. methodi c. vltimo, qui inter alias rationes has duas potissimum subiicit. 1. est figura capit. cum enim rotundum sit caput, non possunt ligamentis premi labia, & fundus vulneris, ut extrudantur excrements. 2. est, quia supposita tali figura, si aliquid posset vices gerere ligamenti, esset maximè applicatio medicamentorum: at hæc nihil possunt, nisi ligamentis iuuentur, quibus ichores à medicamento subigendi, ad medicamentum ut possit operari abigendi sunt presso ut dixi fundo, adductisque labiis vulneris: oportet igitur, ut quod neque ligamentis, neque medicamentis perfici potest, dilatatione absoluatur; & ob id illam iudicamus necessariam in vulneribus capit.

Cum itaque ob id fiat vulneris capit. dilatatio, ut sanies, ichor, pus, aliæue vulneris excrementitiæ sordes possint aptè euacuari. Conuenit facta dilatatione impedire horum exrementorum prouentum, & ea quæ in vulnera desident exsiccare: hoc autem fit

linamentis, abrasione , vel exfiliatione lintej
lini paratis ; quæ inter labia vulneris disposita
exsugunt ea excrementa : sed hæc ita sunt
applicanda, ut illinantur initio albumine oui,
cum quo tantisper olei Rosacei admixtum
fuerit, & postmodum primâ aut secundâ die
præteritis eadem linamenta digestiuo ex oleo
rosato, & vitellis ouorum composito illinen-
da sunt; pars vulnerata abraſo capillitio oleo
rosato est circumquaque delinienda; & supra
totam eam partem emplaſtrum de betonica
in modum cerati cum modico olei rosati cō-
cinnatum erit applicandum. Tùm in digesti-
uo addendum aliquid vnguenti basiliconis,
mox aurei ; & dein reliquorum, quæ vulneri-
bus cæterarum corporis partium curandis
propria sunt, vſurpanda series. Hanc ex tra-
ctatu de vulneribus in communi, quem sup-
pono vobis esse præ manibus, luculenter
haurietis ; vt vulnera cutis, aut muscularum
subiacentium ex incisione sola sine deperdi-
tione substantiæ, & sine fractura cranij cure-
tis. Ex eodem fonte deriuabuntur vnguen-
ta, pulueres, emplaſtra , aliaque remedia ac-
commodata , vbi caro deperdita regenerari
debebit ; vel cutis amissa ad cicatricem per-
duci.

Notandum hic tamen hoc peculiare ob-

seruandum esse in vulneribus capitum, etiam sine fractura, locum suturæ cum maiore cautione tractandum esse; siue supra illam incisio simplex facta fuerit; siue cum deperditione substantiæ propter symptomata, quæ circa illam exoriuntur ratione membranarū, vasorumque per membranas excurrentium.

Notandum 2. vulnera capitum vbi longa sunt, incisionemque multum protensam habent, labra sua ita diducta habere, ut aëri externo pericranium & cranium exponantur: vnde curatio retardari potest. Sagacis itaque Chirurgi tunc est, cum neque fasciis, neque ligamentis labra huiusmodi vulnerum capitum comprimi possint docente Hip. in l. de vulner. capitum, ea consuere transmissio ab una parte in aliam decussatim mediâ acu filo vel lineo, vel serico: cum ea tamen cautione, ut in vulneribus capitum supra verticem contingentibus, vel non usurpetur sutura; vel laxior quam in aliis partibus relinquatur, quia maius in illis est periculum de mora excrementorum supra partem, quam de aëris externi occursum: cum è contra in lateribus capitum vulneratis suo pondere dilabantur excrementsa; aëris vero externi occursum solus pertimescendus sit.

Notandum 3. præcipuum symptomum, quod

in vulneribus capitis etiam sine fractura accidit, dolorem esse : eapropter, quod præcipue intendere debet Chirurgus est doloris in vulneribus capitis sedatio , vnde etsi oleum Rosatum sordes videatur multiplicare (vntuosa quippe omnia sordida sunt) usurpandum tamen est, vt acrimoniam mellis , aut aliorum medicamentorum, quæ in illis occasionibus admoueri solent, demulceat.

Si incisio coniuncta sit cum fractura cranij statim atque dilatatio & derasio præcesserint (vt diximus necessariò præcedere debere) spectandum vtrum Rogme leui, quæ dicta est species fracturæ capillaris apertum sit cranium. Et quidem si ad primam tabulam permet tantum, nec ad Diploem deuenierit, eadem viâ procedendum erit in illius curatione , ac in curatione vulneris : parum enim puris cum in ea fractura colligatur solis exsiccantibus absque dubio haurietur , cum hac differentia, vt si in lateribus cranij contigerit Turundula post suturam latam, & continentem simpliciter non comprimentem seruet viam apertam, per quam pus exire possit, ne suamoræ os corrumpat.

Si fractura ad Diploem usque deueniat, tunc quia periculum est, ne substantia diplois rara , & multis cavitatibus plena intra

se sordes & excrementa fracturæ excipiat: vnde sequeretur corruptio, linamentis variis vtendum; quæ ita disponi debent, vt minora supra partem diploes apertam ponantur, maioribus superpositis, donec longâ serie ad fracturæ ultima oscula peruentum sit. Ea verò linamenta intingenda sunt initio linimento composito sic.

Ac. olei rosati vnc. iij. mellis optimi vnc. ii. mixtis illinantur linamenta, quia initio mitigandus magis est dolor, quam de detersione cogitandum. Vbi verò dolor pacatus fuerit sequens linimentum usurpari debet.

Ac. olei ros. vnc. i. mellis optimi vnc. iii. mixtis illinantur linamenta: est enim istud potens ad detergendum; nec mellis acrimonia ita timenda est, quia supponitur dolorem maiori ex parte sedatum esse. Sunt qui Oxymelitem laudant, quod potenter purredinem arceat. Ego non sum illius sententiæ: aceti enim acrimonia iuncta cum acrimonia mellis non mediocriter exasperaret locum fracturæ. Adde quod si instrumentis in huiusmodi vulneribus vtendum sit, eorum vi aceti, acies, & efficacia impediuntur.

Si verò fractura ultra diploem protensa etiam tabulam secundam traiiciat, puto non sufficere prædictam curandi rationem: sed

necessariam esse dilatationem ossis cranij, ut patentior fiat via ad euacuationem puris, & Ichorum. Hanc dilatationem sperare incisione periculosem esset: incisio enim fieri debet ab instrumento citò, & cum impetu agente, quod in osse exequi non sum author; neque itidem dilatari poterit os cranij linamentis, aut spongiis, obstante illius duritie. Oportet igitur, vt ad deraisionem deueniatur, & non tantùm ad puris, vel ichorum euacuationem: sed & ad instrumenti frustulum adiungendum, si supra fracturam remanserit; ad prominentium itidem aculeorum membranam pungentium detectionem. Hisce in casibus derasio cum celebranda sit, non temere quouis modo, & quouis instrumento suscipienda est: sed cum circumstantiis, & cautionibus sequentibus.

Prima est, vt non utamur scalpis incisoriis ad deraisionem, quia ea scalpra debent malleo in ossis substantiam adigi: quod non potest fieri sine impetu, à quo periculum fracturæ ossis in varias partes, scissurarum eiusdem in parte sana, aculeorum ad interiora propulsionis imminet. Sunt qui ea scalpra leui manu adigunt sensim sine sensu portiones extrebas superficie fracturarum incidentes, easque minutissimis forcipibus adimentes ea

proportione, quā inciduntur, ne in membranam decidant; sic minus ex scalbris est periculi: attamen satius est relicitis scalbris incisoris ad scalpra, quæ dicunt deraforia, deuenire: quibus leui manu fricantur latera fracturæ, & id tantum abraditur, quod perito Chirurgo videtur necessarium esse extraherere, ut satis patens fiat via.

Secunda est scalpra illa deraforia usurpanda esse: sic, ut in initio fracturæ, quā parte ad extimam vergit cranij superficiem, scalpra sint latiora; tum minus lata; & tandem, dum ad altiores fracturæ partes deuentum est, angusta, in usum vocentur: & hoc, ut facilior fiat euacuatio corporum extraneorum, & a fundo fracturæ in superficiem illius fiat transitus eorumdem patentior.

Tertia est scalprum, quā parte labra vulneris supra fracturam facti eminent, linteolis obducendum; vel ipsa vulneris labia linamentis supra positis parùm diducenda: quia ex frictione sequeretur eorum dilaceratio, & per consequens hæmorragia importunatum vulneri, tum fracturæ.

Quarta est, ut latera fracturæ poscâ, quæ ex sex portionibus aquæ, & duabus aceti conficitur, tempore operationis foueantur cum sponga ea leviter imbuta: quia alioquin fri-

cata ossa deraforis excalefierent, & quasi accenderentur.

Quinta est, ut scalprum deraforum frequenter oleo rosato obliniatur; tum, ut aciem suam rasoriam seruet, quæ vi aceti obtundetur; tum, ut acrimonia aceti olei admixtione temperetur, si forte quædam illius portio in membranam deciderit, vel pericranium attigerit.

Sexta ponitur à quibusdam, qui volunt gossipio obturari aures cum deraforio scalpro utimur; ne sonus, qui inter actionem instrumenti excitatur, ab ægro percipiatur. At rectè notat Fallopius æquè bene talem sonum audiri ab eo, cui obturatæ sunt aures: ac ab eo, cuius aures in libertate relinquuntur. Imò ulterius ego assero sonum excitatum vi instrumenti circa fracturam agentis potentius sensum nostrum ferire, quam si apertæ sint aures. Hoc conuincipotest: si enim aliquis digitis in aures immisis velit attendere ad sonos & sibilos, qui interius percipiuntur, iudicabit clausis auribus magis, quam apertis sonos instrumentorum fore percipiendos.

Factâ per derasionem prædictâ dilatatione cum cautionibus mox descriptis in vulnus prius evacuatum sua sanie, corporibus-

que extraneis repurgatum , iniiciendæ sunt quædam guttæ vnguenti sequentis ; quod habet dotes sedandi dolores , impediendi inflammationes ; & præterea conuenit , & proportionem habet cum membrana per talē dilatationem discooperta .

Ac. olei rosati omphacini & mellis rosana vnc. i. mixtis simul fiat anodynum simul & digestuum vnguentum , quod in vulnus in parua quantitate immittatur .

Dixi in parua quantitate immittendum tale vnguentum ; quia magna illius quantitas inutilis esset , & negotium facefferet , si in membranam decideret . 2. quia conuenit applicare aliud genus remedij fracturæ , vt ossis diuisio curetur : & illud remedium vntuorum esse non debet , quale est ultimò descriptum , sed exsiccans simpliciter , quale poterit esse sequens .

Ac. pul. gentianæ , iridis florentiæ , oli- bani ana drag. semi. mastiches drag. i. pul. granorum myrti , & rad. panacis ; vel illius loco radicis consolidæ maioris ana scrup. ij. mixtis inspergantur latera fracturæ linamen- tis iis conspersis , & prius omphacino oleo parùm madefactis . His ex consilio multorum adduntur myrrha , sarcocolla , nuces cupressi ; vitantur chalchanticum , ærugo , nitrum tanto-

perè à Celso laudatum, chalcitis ; quæ ob intensiorem acrimoniam , & mordacitatem magis propria sunt ad corruptionem ossium corrigendam extra caluariam, cuius ossa ratione proximitatis membranarum , & cerebri mitioribus, & minoris actiuitatis remediis sunt percuranda.

Quod si sanguis post derasionem effluat à lateribus fracturæ, nec pulueribus prædictis inspersis cohibeatur, nollem vti applicatione spongiæ acetō imbutæ, quā dicit Celsus sanguinem fisti : sed mallem vti eo acetō cum oleo rosato æqualibus partibus commixto, ne acetum suā tenuitate permeans os offenderet, & scinderet, aut squammatim minueret.

Supra vulneris labra poni debet emplastrum de betonica , vel emplastrum de centaurea , oleo rosato, & acetō ad æquales partes cerati in modum effictum : aut si velitis cautiùs incedere, applicabitis vulneri emplastrum de betonica , aut de centaurea , quod vt voluit Guido non parū ad curationem conferet. Si petatis exemplum huiusmodi cerati videte sequentem formulam.

Ac. emplasti vnius ex suprà dictis vnc. ij.
olei ros. vnc. i. aceti fortissimi vnc. sem. mixtis fiat ceratum , seruetur ad usum. Poten-

tius & efficacius ager sequens magis compositum.

Ac. gummi ammoniaci , & helleni ana drag. iij. resinæ, & olei rosati ana vnc. sem. terebinthæ drag. iij. sem. succi betonicæ , & ceræ ana vnc. i. fiat ceratum, quod seruetur ad usum prædictum. Hoc ceratum eximium est , quia per experientiam & nostram, & aliorum habemus multum valere ad sanguinis fluxum coercendum ; extranea corpora ex loco fracturæ ad labia vulneris reuocanda; calorem naturalem partis iuuandum. Et ut uno verbo vobis dicam nullum noui in hoc genere remediorum præstantius ad omnes Chirurgi intentiones circa curationem fracturarum cranij perficiendas.

Hæc de simplicibus cranij fracturis, deque earum curatione dixisse sufficiat , sequitur ut exponamus vobis modum curandi fracturas cranij compositas, in quibus aculei ad internas partes feruntur , punguntque membranas , purulentæ materiæ retinentur; nec simplici deratione euacuari possunt , carie ossa cranij corrupti punctur , reliquasque ad quarum curationem ossis amotio requiritur instrumentis Chirurgicis.

Vbi videmus fracturam cranij simplicem non esse, sed cum magno caluariæ vitio, vel

membranarum sensibili læsione coniunctam, cerebrum etiam ipsum non mediocriter pati suspicio nobis habenda est de notabili contusione crani; vel de tali eius dissectione, ut portio ossis in cerebri membranas deciderit, aut versus eas prominens pungat, aut infigatur: quare tunc inutilis omnino esset prænotatorum præsidiorū usurpatio, & determinari debemus ad potentiora, quæ non tam medicamentis, quam instrumentis Chirurgicis perficiuntur: ossa quippe tunc fracturam passa perforatione, vel amotione indigent.

Et quidem si grauiter contundatur os, cum per talem contusionem vitietur fractæ partis natura, collisisque tabulis crani præripiatur spatum diplois, aut saltem arctetur, sanguis & excrementa in parte contusa colligantur, à quibus & imminet periculum corruptiōnis ossis, & alterationis membranarum, cerebrique ipsius. Operæprætium esse ducimus contusum locum aperire terebrâ, vel alio consimili instrumento; compressas tabulas dilatare scalpis, aut aliis eiusdem seriei ferramentis; viamque omni arte aperire sanie, grumis, sanguini, aliisque quibusuis excrementis, quæ vel diploem occupant, vel in membranas decidua sunt.

Si vero fractum os crani in varias partes dissiliat,

dissiliat, quæ portiones separatae sunt vel ex parte, vel ex toto sui auulsionem, scissionem, vel derisionem expetunt: si portio eius dissiliens in membranas decidat eas compri- mens, & suo pondere grauans sui ablationem indicat: si aliqua itidem ossis pars prominens versus membranas eas pungat, incidatur necesse est, auellatur, aut abradatur: verenda enim alioquin esset discissio cum inflammatione partium punctarum, quæ omnia sine instrumentis Chirurgicis ne quidem tentari possunt. Hoc voluit Hip. l. de vulner. capit. ita constanter, ut morituros certò denuntiet ægros, si quis os fractum, aut ruptum, vel contusum intelligens, aut videns per errorem deliquerit, & illud non raserit, vel perforauerit: quasi os tali operatione non indigeat, aut sanum sit. Hoc idem repetit sub finem libri citati. Atque ita in controuersiam verti minimè potest, quin in illis circumstantiis tentanda sit ossis amotio.

Ne tamen rationes, quibus innituntur contrariae sententiae fautores, prætermisso videamus, præcipuas hic vobis adducemus, ut per earum solutiones firmius stabiliatur veritas nostræ Conclusionis. Existimant itaque abstinentum omnino esse ab operibus Chirurgicis per ferramenta i. quia non

Ium habemus signum certum, quo possimus prouocari ad tales operationes: imò plures sunt fracturæ, quarū signa omnino æquiuoca sunt; vulneris etiam contusi statim atque inflictum est differentiæ minimè patent: crudele autem nimium esset in re ancipiti venire ad horrendum & verendum remedij genus, quale est propositum.

Secundò videmus (inquiunt) multoties plerasque Thlases, grauesque contusiones solâ medicamentorum applicatione curari sine vlla Chirurgicorum instrumentorum usurpatione. Thlases quidem in pueris & iuuenibus, quorum mollia sunt crania: contusiones verò etiam diploemi prementes in adultis & ætate proueetis: quarum curacionum nemo est in arte exercitatus, qui non ex propriis experienciis exempla possit expeditare. Ad quid igitur relicta faciliore curandi methodo, ad difficiliorem per ossis amotionem deueniemus!

Tertiò nihil certi sustinent posse definiri de methodo celebrandarum perforationis, & amotionis ossis cranij; siue spectemus temporis differentiam, vt ad tales operationes deueniatur; siue modum substatiæ subiectæ calvariæ consideremus. Et quidem non constat de tempore, quo celebrari debent: aliqui enim

statim initio volunt tentandam esse ossis amotionem metu symptomatum, quæ factâ dilatione exurgerent: alij non prius, quin symptomata superuenerint, prouectaque sit fractura, febrisque inter alia adsit, volunt Chirurgum operi sese accingere: & eorum Aliqui post quartum, alij post septimum, alij post decimum quartum, & vltra, ut meatus inflammationis absit, quam citior operatio posset excitare. Quis verò (inquiunt) in re tam parum determinata sine temeritate posset tales operationes moliri. Non constat itidem vtrum liceat suscipere eas operaciones ratione subiectæ caluariæ? quia necessarium esset antequam susciperetur perforatio, vel amotio ossis, ut crassities, tenuitas, molilities, durities, & reliquæ cranij conditiones ad amissim agnoscerentur: quod quam difficile sit antequam per operationem fiat omnium eorum experientia videat quilibet. Satius igitur est ab operationibus Chirurgicis abstinere.

Quarto instrumentorum Chirurgicorum usus fieri non potest absque periculo: & inter alia absque eo quod cerebrum magnope-re concutiatur, moueantur, & accedantur spiritus, conculcetur pars afflita, debilior que fiat: & per consequens magis suscepti-

bilis excrementorum, ergo melius est his non vti.

Quinto vbi fit ossis cranij ablatio, non est speranda regeneratio secundum primam intentionem, sed tantum iuxta secundam: natura quippe post extractionem ossis, si fractura curationem suscepturna sit, in locum ossis amoti substituet carnem duram, longe à soliditate ossis distantem, quæ caput debile & obnoxium variis in commodis reddet.

Ad Primam Respondeo nobis suppetere vera signa contusionis illius, quæ ossis amotionem requirit: non tantum ex mutatione coloris, sed ex alijs, quæ prænotauimus, dum de signis Diagnosticis egimus: & statim atque ex iis signis accepimus periculum corruptionis ossis, vel illapsus humorum excrementitorum in membranas, aut cerebrum, haud dubitanter, sed audacter, & cum confidentia nobis iussum est ab Hip. & post illum à Guidone ad operationem perforationis & trepani deuenire.

Ad Secundam Respondeo plerasque Thlasses & contusiones leues medicamentis solis applicatis posse percurari, sed non omnes. Et Thlasses quidem emplastro sequenti in pueris, in quibus tales fracturarum differentiae tantum deprehenduntur propter Ratio-

nes superius allatas.

Ac. massæ emplastri diuini vnc. iiij. gummi helleni, gummi ammoniaci succo betonicæ dissolut. ana vnc. sem. opoponacis, & sagapeni ana drag. ij. cum oleo rosato. fiat massa, de qua formetur Emplastrum debitæ magnitudinis loco Thlasim passo & circum- quaque applicandum, deraſo prius capillatio : & non renouetur, aut detrahatur, niſi ſingulis 24. horis. Contusiones verò leues non aliter curantur, quam remediis, quæ, dum de ſimplicibus fracturis locuti ſumus, prænotauimus. Sed non eodem modo philoſophandum de contufionibus cum periculo lapsus humorum ad membranas, & corruptionis oſſium cranij : illæ enim egent perforatione & ablatione, alioquin nulla ſalutis ſpes ſupereret.

Ad Tertiam Respondeo nos habere apud Hip. conditiones obſeruandas in terebelli, vel ſcalpri, reliquorumque instrumentorum uſu : varios præterea Authores nobis eſſe in manu, qui bonâ fide quæ ſibi feliciter, aut infeliciter ſuccederint notando, veras reliquæ post multos labores ſuārum operi- num experientias : ad quarum regularum ſpeciem noſtra in curandis per instrumenta Chirurgica dirigemus opera. Nec terrebi-

mur à varietate tum spissitudinis caluariæ, tum tenuitatis & teneritudinis ossium cranij: sed cautiones ab Hip. in fine libri de vulner. capit is præ oculis habentes tutò procedemus, periculaque omnia, quæ temerè agentem inuaderent, sagacitate præceptorum firmati vitabimus.

Ad Quartam Respondeo concussionem cerebri non multum negotij facturam inter operandum, si præuiæ fuerint purgatio & venæ sectio, si linteis & fasciolis contineantur caput circulatim à fronte ad occipitum; si præterea manibus astantis cuiusdam prudentis fulciatur, & ulterius, si accommodata habeamus instrumenta tam citò, & tot cum cautelis terebellis vtimur, aut scalpis, ut vix detur locus magnæ perturbationi.

Ad Quintam Dico me non inficias ire, quin debilius fiat caput post extractionem ossis, in cuius locum caro dura substituitur: attamen non propterea nos debere reuocari ab operatione, quia satius est debile habere caput, quam emori, periret vero æger, cui competit ossis amotio, nisi tempore & modo debitiss illud amoueretur. Et sic superest firma nostra conclusio, veniendum hisce in casibus ad operationes Chirurgicas. Horte-mur igitur nostros Chirurgos physicos, ut

studia, quibus iam à longo tempore operam nauarunt modicè intermitentes insudent in exercitio huiusmodi operationum; ne tamen benigna artis præcepta negligentes nos in manibus imperitorum, quibus non magis nomen Chirurgi conuenit, quam circulatoribus, relinquant. Plures in hac nostra Provincia noui, qui quotidie mira in cranij fracturarum curatione, & miraculi instar veneranda exequuntur. Qui non illorum capacitatem attingunt adhuc videant, ut magnâ sedulitate aliquando iis æquales, si non sublimiores, fiant. En vobis interim seriem obseruandorum, dum ad tantum opus nos accingemus hac nostrâ ætate.

Quibus cautionibus, & quâ arte ossa Cranij fracta, vel corrupta amoueantur hac nostrâ ætate.

C A P V T XI.

Antiqua sane ossium cranij admouendarum ratio tum ab Hip. tum à Gal.

commendata profundam meretur venerationem; tum quòd satis exactè ab his tradita sit; tūm quia multum lucis posteris reliquit, vt vterius productâ lampade penitiora hac in parte Chirurgicæ artis penetralia detegrent. Exoleta tamen illa est, cessitque exactiori Neotericorum sagacitati, quæ nouam adinuenit curationis fracturatum cranij methodum, quâ & citius, & tutius, & iucundius curationes perficiuntur cum minoribus symptomatibus, leuioreque labore, vt ex sequentibus patebit.

Modus perforationis caluariæ, vt nostris hisce temporibus usurpatur est sequens. Deraditur prius locus fracturæ, adimuntur exactissime qui superstant capilli, ne inter operandum officiant, & vt inunctiones, quibus vti necesse est in illis occasionibus, fieri possint facilius & efficacius: si cutis integra sit in crucis formam, ea decussatim finditur vitato suturarum occursu, à quarum regione docuimus declinandum semper esse: si aperta cutis sit, nec satis pateat vulnus, dilatazione opus est, vt aperiatur vitium caluariæ sensibus nostris subjiciatur, idque in quocumque loco caluariæ fractura contigerit, modò nec supra suturas; nec in musculis temporib; sit: tunc enim ratione symptomatum,

quæ certò euenirent, satius est abstinere à dilatatione.

Tum pericranium (quod caluariæ exteriū periostrum est) subitò dorso nouaculæ, vel instrumento alio obtuso dilacerandum, ne inter operandum à deraſoriis, incisoriis, vel terebrantibus instrumentis continuò quantum duraret operatio diuelleretur: & sic dolorem ratione suæ durationis intolabiliem inficeret. His factis non protinus ad operationem deueniendum, tum quod vires ægro iam satis ex præcedentibus operationibus exagitato minimè sufficerent ad perforationem ossis, tum quia corrigenda veniunt symptomata, quæ tum scissionem cutis, tum dilatationem, tum denique dilacerationem pericranij subsequi solent: inter quæ præcipuum est hæmorrhagia; alterum, quod non minoris considerationis est, est dolor acutissimus, qui dilacerationem pericranij secutus est. Primo mouemur ad querenda remedia sanguinem sistentia: secundo ad vtendum anodynīs, & sedantibus dolorem: primum sit non applicatione puluerum exsiccantium, & venulas obducentium; sordesceret quippe vulnus, sed spongia intincta oxicrato fouendo partem: sistitur enim eximiè hoc modo sanguis, & intemperies calida eiusdem

partis arcetur; vel si non tanta fluat sanguinis copia linamentis ex linteo tenui abrafis siccis positis: imbibunt enim sanguinem, & exsiccant oscula venularum vtroque remedio puto ego vtendum, fotu cum oxicrato, & post fotum linamentorum appositione: sic namque tutius proceditur. Sedatur dolor, seruaturque pars in suo robore ponendo supra vulnus linteum vnum in octo partes complicatum, in vini rubri & olei rosati partibus æqualibus immersum: & adhuc supra caput applicando Cataplasma sequens, ita vt paululum vltra vulnus protendatur.

Ac. farinæ fabarum & hordei ana lib. sem. rosarum rubrarum, & summitatum absintij ana M. j. sem. coquantur in oximelitis q. s. fiat cataplasma applicandum parti illitæ prius circumquaque oleo rosato.

Applicato cataplasmate conuenienti ligamento caput obtegetur, & parum constringetur. Dico parum: nec enim expulsiuo hic locus est ligamento; sed ita disponi debent fasciæ, vt supra partem remedia contineant adhærenter.

Et quia tum ratione fracturæ, tum etiam exagitatis humoribus inter operandum, tum circa dilatationem, tum circa derasionem pericranij, accidit vt plurimum fluxio in par-

tes inferiores decidens, & præcipue circa col-
lum. Ad hoc, ut arceatur talis fluxio, & si
quid fluxerit dissipetur, illinendæ erunt par-
tes colli tam anticæ, quam posticæ sequenti-
litu.

Ac. olei rosati vnc. iiiij. aceti acerrimi
vnc. sem. mixtis illinantur prædictæ collæ
regiones toties, quoties fieri poterit.

His remediis celebratis induciæ pro re-
liquo diei, qua hæc acta erunt dari de-
bent ægro.

Sequenti verò die ligamentis remotis, re-
liquisque quæ notauimus superpositis re-
mediis ablatis, in nudo ponendus est locus
fracturæ, spectandumque exæctè quanam
specie fracturæ laboret æger; & si ossa amo-
uenda sint, quibus illud ferramentis Chirur-
gicis assequi possimus, tentando prius vsum
eorum, quæ facilius & cum minore negotio,
maioreque ægri tolerantia usurpari possunt;
& si forcipibus, paruis incisoris, deraforiis
minoribus liceat ossa vitiata extrahere, ab-
stinendo ab vsu scalpri, modioli, & terebel-
li, quibus nunquam suscipitur curatio sine
periculo.

Quod si spectatis specie & loco fracturæ
frustrà videamus nos suscepturos ossis fracti,
vel corrupti amotionem minoribus instru-

mentis, quia periculum est, ne neglectâ operatione certa mors post horrenda symptoma incurrat, ad alia instrumenta maiora et si periculosiora nos accingemus. Ea autem varia sunt, & tot differentiarum, ut eorum omnium descriptionem aggredi nimis operosum fore ducam. Duo inter ea mihi videntur in usum reuocanda, modiolus & terebra. Modiolus à Celsō l. 8. c. 3. sic definitur *ferramentum* (inquit) *est concavum, teres, imis oris serratum, per quod medium clavis ipse quoque interiore orbe cinctus demittitur.* Terebrarum duo facit genera, alterum simile ei, quo fabri vtuntur: alterum *capituli longioris, quod ab acuto mucrone incipit; deinde subito latius fit; atque iterum ab alio principio paulo minus quam equaliter sursum procedit.* Has prædictorum instrumentorum descriptiones, ita elegantes apud Celsum loco citato inuenio, vt eas vobis referre verbo ad verbum maluerim, quam illis ex meo aliquid addere; quod & demissioris styli fuisset, & non ita dilucidè illorum figurās explanasset.

Paruas fracturas, quæ modioli ferrata inferioris partis circumferentiâ complecti possunt, voluit Celsus Modiolo circumacto supra clavum medium in centro latitudinis

fracturæ positum curandas esse : non itidem eas , quæ latius cum extendantur , sublatâ media per modiolum fracti ossis portione adhuc relinquenter ossis fracti non contemnendam portionem : unde illius sententia est tunc ad terebrarum vsum deueniendum esse. Hip. circa finem l. de vulner. cap. generaliter loquendo docet vtendum esse terebris perforantibus quas in speciem modiolii effictas vult esse , easque ferratas vel serras vocat. Ad quorum Authorum conciliacionem dicendum est varios modiolos compingi posse , circulos serratos diuersæ magnitudinis habentes : ad minoris extenſionis fracturas locum esse minoribus modiolis ; ad magis extensas opus esse maioribus modolis , qui tum ratione figuræ , tum ratione magnitudinis sub terebrarum nomine intelligi possunt.

Vult autem Hip. ita procedi in trepani sui vſu , vt in medio fracturæ , vel ossis corrupti instrumento sculptorio vel scalpello fiat impressio , seu vestigium ; ne per læuitatem ossis lubricando aliò feratur , quam par est , instrumentum perforans , clausus in medio trepani conspicuus in illo vestigio ponatur ; tum circumducatur instrumentum neque nimium leuiter , neque nimis firmiter ;

sed medianam tenendo viam. Quando vero circumductum instrumentum suo circulo ferrato sibi fecerit circularem in osse impressionem demandus est clavis, qui in medio positus fuerat ad firmitatem maiorem: & tunc solum instrumentum sine clavo circumducetur, quod ut facilius fiat, dentes ferrati oleo rosato illinendi sunt, & leui manu, firmâ tamen circumagendo, si fiat operatio pro osse corrupto eosque procedendum, quousque scobes terebrando exiens alba apparebit: ut enim nigrities corruptionem designat, sic albus color integritatem ossis significat. Si vero fiat pro fractura ossis propriè dicta, donec vertendo instrumentum æquabilitatem in osse subiecto deprehendamus: fracta enim ossa subsilire faciunt in motu suo modiolum. Quò cum deuentum erit cessandum ab opere, & os circumductum à trepano, forcipibus (si fieri possit) vel scalbris, adactis leuiter malleis plumbeis erit amouendum.

Quod si fractura totum cranium penetreret, demandumque sit totum os, adigendam iudico terebram etiam ultra totum os, dispositâ tali modo terebrâ, ut spissitudinem ossis caluariæ æquet, nec ulterius possit procedere; ne altius penetrans in membranam ce-

rebrum obuoluentem incidat, quod sit ope
supercilij, siue prominentiae cuiusdam latio-
ris in terebra prope aciem iuxta latitudinem
ossi caluariæ respondentem confectæ. Vel si
cautiùs operari velimus, ut etiam ego tutius
existimò deueniendum ad eam ossis caluariæ
portionem, sub qua latet adhuc membrana;
& quæ ratione suæ tenuitatis leui facta vte-
rius penetratione adempta fuisset. Ea verò
ossis portio à terebra relicta nutans & facile
mobilis forcipibus, stylis acutioribus, scal-
bris incisoriis, lenticularibus excisoriis, lami-
nis adaperta ossis parte inter os & membra-
nam transmissis extrahenda erit. Hæc tere-
bratio non sit uno tenore, sed ex doctrina
Hip. frequenter ab opere cessandum est: ne
continuo motu Terebra vel Modiolus exca-
lecat ultra modum, & vt scobes auferatur a
loco, in quo sit operatio exempto ex eo-
dem loco instrumento per vices. Excale-
factio nimia terebræ vitabitur, si quoties ea
eleuabitur in frigidam aquam, immerge-
tur.

Præter cautiones supra insinuatas aliæ
sunt in usu terebræ vel modioli obseruandæ
ab Hip. notatæ l. citato: sed quia etiam re-
censitas affert æquum est, vt eas simul cum
alijs hic vobis afferamus.

Prima cautio est si voceris primus ad curationem fracturæ non statim te accingas ad integrum os adimendum, quia membrana non potest sine periculo per longum tempus remanere aperta: sed tunc tantum tallem operationem suscipes, vbi madore corrumpi, aut putrescere membranam periculum est. Hæc cautio spectat magis fracturas non penetrantes, quam penetrantes: quia in non penetrantibus non adest statim periculum defluxus humorum & exrementorum in membranam: renitet enim ossis portio sub fractura posita, quæ integra adhuc remanet, & præterea frequenter (vt vidimus) curationis huiusmodi fracturarum sine integra apertione perficitur. Secùs autem aduenit in fracturis penetrantibus, in quibus, cum pateat via ad transmissionem fluentium humorum in membranam, adest etiam initio periculum, ne madore corruptatur & putrescat membrana: vnde in fracturis penetrantibus differendum non est, sed statim operandum: in non penetrantibus verò non priùs ad operationem transeundum, quam nobis constet de periculo corruptionis membranæ substantiæ.

Secunda cautio est, vt caueas ne perforando os integrum membranam vulneres,
quod

quod esset incidere in errorem minimè par-
cendum Chirurgo perito. Hoc autem vita-
bis duobus modis, 1. eximendo frequenter
instrumentum, & specillo parùm obtuso, ne
offendantur acutæ illius partes, tentando
vtrum longè absit superficies vltima secundæ
tabulæ. 2. apponendo terebræ supercilium
latum, quod impedit valeat lapsus in mem-
branam. Hic modus tutissimus est; attamen
quia sæpiissimè natura ludit in compingendis
ossibus cranij, & alia aliis spissiora vel tenuio-
ra producit; & aliunde ratione sexus, æta-
tis, constitutionis, roboris, regionis, aliarum-
que circumstantiarum variæ illorum latitu-
dines aduertuntur, vt experientâ nobis
constat. Ossa præterea in eodem crânio alia
alijs sint spissiora, vel minus spissa non puto
secundum modum præcauendi sufficientem,
nisi subiungatur etiam primus.

Tertia cautio est, vt cum per specillum,
vel stylum deteges parùm abesse, quin os
omnino perforatum sit, quod ex motu ossis
vult Hip. deprehendi, desistas ab opere, &
finas os sua sponte discedere. Hæc cautio
videtur euertere, quæ diximus antea, dum
tenuem illam ossis laminam docuimus in-
strumentis minoribus extrahendam: ita au-
tem hæc, quæ videntur contradictoria con-

cilianda sunt, vt si magna copia humoris delabatur in membranam, vnde corruptio impenderet, si differretur apertio, etiam hæc tenuis & mobilis ossis portio extrahatur, vt diximus: si vero parum sit, quod delabitur expectari posse opus naturæ separantis tenuem illam portionem ossis, quæ cum aliqua perturbatione sine necessitate auellentur instrumentis Chirurgicis.

Quarta Cautio est Terebellum eximendum esse frequenter, & in aquam frigidam immersendum inter operandum, ne caleficens ex circumductione Terebellum os excalefaciat, exsiccat, & adurat, & maius os perforationem ambiens discedere faciat; nec tantum propter hanc rationem, sed ne continuatâ per longius tempus circumductione ignescat spiritus animales, cōmoueantur vel liquefcant humores in cerebro contenti: ex quibus portentosa symptomata impenderent.

Quinta Cautio est, quod si non initio vocatus fueris, sed in manibus imperiti, aut parum curiosi Chirurgi remanserit æger fracturam passus, suspicandum tibi est ad suppurationem os ex incuria vergere; ac propterea statim perforationem ope terebelli aggrediendam esse iudicabis: quia tamē quæ ad

suppurationem vergunt ossa facilius & citius perforantur paulatim & pedetentim leui manu circumducendum est terebellum, frequenter illud adimendum, multoties etiam specillo tentanda via, quam secuturum est, ne temerè eo intromisso perforetur, vel prematur membrana: corruptum quippe tunc est, & præ mollitie os facilius cedit actioni terebelli.

Sexta Cautio est, ut statim ab amoto osse nullo dato interuallo latera fracturæ, quæ dentato terebello inæqualiter scissa sunt, vel derafa scalpro dentato superius descripto ita lœuiges, ut nullus ex iis aculeus, nulla asperitas promineat: alioquin offenderetur membrana. Et hoc præcipue obseruandum est in iis fracturis, in quibus secundum totam suam spissitudinem os cranij ademptum est: quainuis etiam in aliis fracturis non penetrantibus, in quibus portio tantum ossis extrahitur conueniat derafio prædicta; non quidem metu offendæ membranæ, sed quia fieri non potest terebratio, quin portiones pleraque ossis relictæ post extractionem nuttent, & sui expetant per derafionem prædictam ablationem.

Septima Cautio est, ut non tantum species corruptionem ossis, ut te determines ad.

quantitatem ossis extrahendi , neque etiam copiam sanie i , ad quam educendam sufficiens debet dari via : sed consideres situm fracturæ , maiorem quippe tibi citius licebit extrahere ossis portionem in vertice , quam in lateribus . 1. quia est in vertice maior necessitas dilatandi viam ad saniei exitum . 2. quia ex magna in vertice fracturæ apertura nullum periculum imminet : at in lateribus metus tibi debet esse , ne mollis cerebri substantia decluem nacta viam apertam per eam sese insinuet , & sensim sine sensu ita insinuata in illa coarctetur & discindatur : & præterea vel mediocri factâ ossis amotione in lateribus ; aut infima parte cranij sanies quam facillimè foras propelletur . Et hoc ita dictum sit , vt meminerimus ab ossis corruptione præcipuam desumendam esse indicationem , & secundum eius extensionem moliendam esse perforationem maiorem vel minorem absolute loquendo .

Octaua Cautio est , vt caueas accuratissimè in perforatione partis posterioris cranij , ne magnum ibi fiat foramen : quia non tantum ibi periculum est , ne cerebrum foras protrudatur : sed insuper probabile & ferè certum est neroos , qui ex hac cerebri parte frequentes prodeunt , & molles sunt , excuntem

per foramen nimis dilatatum cerebro disrumpantur. Eodem modo ferè philosophandum de foraminibus in Temporum ossibus faciendis. Quia tamen non semper tibi relinquitur libertas operandi, sed cogeris sæpè sæpius ratione naturæ fracturæ in locis notatis magna foramina efficere, duo in casu necessitatis illius tibi obseruanda sunt; 1. mutandus est decubitus ægri sic, ut in partem oppositam apertæ fracturæ decumbat, vt prolapsus cerebri impediatur: & præterea linteum tensum supra aperturam oleo rosa-ceo imbibitum erit ponendum, & super hoc lamina plumbea, quæ firmiter hærens contineat cerebrum, disponenda. Et sic vitabis quantum ex te erit cerebri intemperiem, eiusdem coarctationem, & neuorum disruptionem.

Nona Cautio est, ne scobem inter perforandum factam in osse insufflando extrudere tentes propter duas rationes. 1. est, quia hoc modo portionem illius in membranam immitteres. 2. quia aër, quem expirando insufflares, putredinis author esset: prodit enim ex interaneis tuis partibus, estque totus fuliginosus; & vt talis à tubulis tui pulmonis ejicitur, ac proinde pernitosus est.

Decima cautio est, si quandoque labes sit in ipsis futuris, quæ tantum periculum inducat, vt ex ea fractura mors certò subsequetura sit, nisi circa illas operemur: etsi ab Hippocrate amur abstinentium esse ab illarum curatione, crudele nimium puto recedere ab ægro, si spes aliqua salutis effulgeat, absque eo quod illi prius auxiliares dederimus manus: vnde facta Prognosi sic procedendum iudico, vt non statim ad operationem deueniamus: sed expectemus utrum natura tentet aliquid in curatione, tentabit autem, si futuras separet parumper sic, vt earum labia eleuentur, & membrana ab iis separetur: quod signis Diagnosticis, quæ vobis tradidimus, venabimur; factis autem talibus eleuatione & separatione nullum periculum erit timendum inter operandum.

Vndecima Cautio sit, vt si magis extensa sit ossis corruptio, quam circulus modioli aut terebræ, terebra (qualem esse fabrorum diximus) vtaris: sortitur enim ea acutiem mucronis aperientem simpliciter, nec per circulum vt alia auferentem & describentem ossis extensam latitudinem: vnde circum-
quaque circulum variis foraminibus parum inter se distantibus circumscribere ea poteris; & postmodum scalpro interstitia for-

minum aperire, donec ex toto circulus ossis corrupti auferri possit : scalprum autem tum adiges malleolo plumbeo leuibus ictibus, & ubi res ferè ad ultimum terminum erit deducta, subijcies laminam æneam, vel ferream obtusam, quæ eleuando possit faciliorem reddere reliquarum ossis portionum adhaerentium abscissionem, & arceat os abscessum à delapsu in membranam.

Duodecima Cautio sit, ut cum scalpro interstitia inter foramina à terebratione relicta scindes, ea ita scindas, ut non linea recta procedas, sed decussatim sic, ut plus ex superioribus partibus adimas ossis cranij, quam ex inferioribus propter duas rationes. 1. est, quia in ossis ab externo inflictu corruptione plus vitiatur ossis in parte externa, quam in interna : & sic magis integrum est os cranij versus secundam tabulam. 2. quia hoc modo non poterit ossis portio post interstitiorum abscissionem auferenda delabi in membranam : sed tutò extrahetur.

Quod si ex contusione vel fractura, aculei ea sorte promineant, ut suis mucronibus impetant, & lacerent membranam pungendo vel scindendo, videndum vtrum per fracturam liceat nobis sperare portionem ossis eminentis versus illam eleuare, deradere,

aut omnino auellere? Si id fieri possit ten-
tandum est forcipibus, eleuatoriis, lenticu-
laribus, scalpis deraforiis, aut similibus: nec
enim licet vel per minimum temporis spa-
tium sistere ab opere, quandiu membrana
lancinabitur, vel lacerabitur ab ossis illius
portione. Et si timeamus auulsionem, saltem
derafione demenda erit ea aculei portio, quæ
inseritur in membranam, expectando post-
modum reliqui ademptionem ope tum ar-
atis, tum naturæ: at si per hiatum fracturæ
non satis patet via ad talem operationem
perficiendam, vel scalpis deraforiis dilatan-
dum vulnus; vel terebra integra perforatio
debet moliri: ut inde alterutrum nobis suc-
cedat, vel auferamus vna os aculeatum; vel
demus libertatem instrumentis deraforiis,
vel abscissoriis, vt aculeus ex parte, aut ex
toto auferatur.

Si vero os exciderit, & supra membra-
nam decumbens eam premat datâ per fra-
cturam via statim forcipibus extrahendum
erit, ne moram faciens ibi membranam cor-
rumpat, motumque cerebri præpediendo
officiat facultatibus animalibus, ad quas
necessarius ille est, vt sine læsione suas per-
ficiant operationes. In hac autem operatio-
ne, quæ facillima videtur cauendum, ne

extractio ossis tentetur, antequam nobis constet de separatione membranae subiacentis ab osse; quæ separatio dignoscetur ex signis, quæ superius adduximus abunde. Tunc autem non relinquenda ossis portio, quæ membranam premit, nisi adhibitâ nouâ cautione, ne suo pondere corruptat membranam, dum separatio expectabitur. Hæc autem cautio erit, ut vtrinque filo serico arripiatur ea ossis portio, & parumper supra membranam extollatur inter eam & cranium: filum verò illud annexatur circum externam capitis partem sic, ut nec nimium trahat; nec suâ laxitate delapsum ossis eleuati in membranam permittat; cum ea iterum cautione, ut vbi ad os crani filum peruenierit, lana oleo rosato intincta admoueatur vtrinque lateribus fracturæ, ne à filo superstante lœdatur.

Denique si ea fracturæ species tibi propinatur, quam Thlasim vocauimus, in qua vasorum plumbeorum, argenteorum, aut ex corio confectorum in modum, os interiores partes versus propulsatum membranam tangit, premit, eiusque motum impedit: ita tibi in curatione procedendum est, ut, si in tenera ætate sit æger fracturam eam passus, primò tentes medicamentis ad id accommo-

datis os in locum suum restituere: huiusmodi sunt Emplastra diuinum, de Betonica, de Mastiche, quorum vis attractrix fortissima in tenellulis ossibus cranij potest taletum effectum producere. Si velis exemplum, seu formulam praescribendi tale Emplastrum, sic ex mea sententia describi debet.

Ac. massæ emplastrī diuini, & de Mastiche ana vnc. i. massæ emplastrī de betonica vnc. sem. gummi ammoniaci acetō forti dissoluti drag. ij. sagapeni & opoponacis ana scrup. iiiij. cum oleo mastichino. Formetur emplastrum debitæ magnitudinis, quod applicetur parti Thlasim passæ.

Secundò si videoas hæc medicamenta nihil profecisse, vel tibi appareant signa Diagnostica scissæ secundæ cranij tabulæ, aut (ut propriè magis loquar) crepatæ ad operationem veniendum est, quæ per Trepanum, seu Terebellum primi vel secundi ordinis fuscipi debet. Sunt qui in hac occasione leui manu Terebro fabrorum terebris simili vtuntur, perforato prius eodem terebro duobus digitis supra partem incisoriam, vt cum semel in medium ossis inflexi ad interiores partes firmiter infixum fuerit Terebrum, per illud foramen adacto stylo vtrinque ad superiores partes æqualiter eleueretur, vnaque

os, in quod infixum erit. Et sic suo loco reddatur os.

Hæc quidem curandi ratio in Thlasi puerorum, quorum ossa tenellula facile flectuntur, locum habet: sed ubi per ætatem indurata sunt, & exsiccata crani ossa impossibile est hoc modo curationem aggredi: non enim potest inflecti os in interiores partes, quin ratione suæ siccitatis diffiliat, & secundum primam, & secundum secundam tabulam. Et sic eodem modo curari debet, ac fracturæ superiùs descriptæ, methodo etiam à nobis insinuatâ: & hoc ita verum est, ut Thlasis ab authoribus maioris famæ censeatur ita propria puerorum fractura, ut aliis ætatis minimè accidere possit, quin fissuras, aliasque fracturæ species secum aduehat.

Amoto osse, per quodvis instrumentum illud factum fuerit, cogitandum statim est de reprimendo sanguinis exeuntis fluxu, quod aptè succedit, si poscâ superiùs descriptâ foueris ossis crani fracti latera; quæ sit ex septem partibus aquæ frigidæ, & una acetii acerrimi. Nec timendum aliquid in huius remedij vsu: præterquam quod enim refrænat sanguinem exeuntem, est eximum ad inflammaciones arcendas præsidium.

Tum considerandum utrum membrana, quæ subtus cranium apertum oculis nostris subiicitur, alterata sit, necne? si sit alterata, metuendum tunc est, ne putredinem concipiat, & in ea fiat aposthema: quare in eo casu mundificantibus, detergentibus, & exsiccantibus, qualia inferius describentur; si nullam passa sit alterationem utendum tibi est lenientibus ex consilio Gal. I. 6. meth. medendi c. 6. & inter ea lenientia potissimum est oleum rosatum instillatum in membranam: ne tamen exiliat superficies membranæ ab aëre externo, cui exposita fuit alterata; & ne sordidum hoc oleum aliquam congerat putredinis occasionem, exsiccans potius, & non ita sordidum oleum usurpare poteris post primum diem. Hoc autem erit omphacinum, quod quatenus oleum est lenit, quatenus succo viridium racemorum abluitur exsiccat, & à sordibus suis oleum vindicat.

Sunt qui emplastrum Isidis à Gal. descriptum, & oleo rosato immixtum cum pauca cera, ut fiat vnguentum cerati in modum, membranæ applicant: sed ubi non alterata est membrana, non video necessitatem talis applicationis; si tamen aliquid dubites de alteratione leui membranæ, ut securius in-

cedas, cum vix fieri possit, quin ea aliquid
in vera fractura et si leuiter passa fuerit, tibi
sum in consilio, ut sequenti praesidio in-
cumbas.

Ac. olei rosati, & olei omphacini ana vnc.
i. mellis ros. & syr. de rosis siccis ana drag.
vj. mixtis foueatur membranæ ea portio, in
qua suspicio est alterationis.

Cauendum tamen est in istius remedij
usu, ne mel admisceatur, si haemorragia vel
ab osse, vel à membrana prodeat: sua enim
caliditate maiorem daret occasionem exitui
sanguinis, quo in casu non alio remedio vti
licet, quam sequenti.

Ac. olei ros. vnc. ij. vini rubri vnc.i. mix-
tis calide foueatur membrana, vel loco vini,
si timeamus inflammationem, substituere
possimus syr. ros. siccaram.

Si timeatur itidem aposthema in cerebri
membrana mel reijciendum est, quia suis
acrimonia & mordacitate dolorem excitat in
parte, unde fit attractio, & maior ansa col-
lectionis. Satius itaque erit à mellis usu ab-
stinere, saltem quatuor primis diebus, qui-
bus elapsis conuenientissimum erit reme-
dium.

Postquam prouisum fuerit membranæ co-
gitandum est de applicandis conuenientibus

remediis ossibus derasis : hæc autem debent esse exfificantia , quia , cùm natura illorum sicca sit , in eo temperamento siccis pariter seruanda sunt : & aliunde , cum præcipuum quod timendum est in ossium fracturis , sic eorumdem ossium corruptio , corrumpantur autem ab humiditatibus excrementitiis , quæ illis per fracturam debilitatis vndeque adueniunt , necessarium est ut siccis prædiis illæ humiditates reprimantur ; deturque ossibus robur & firmitas , vt rationem suæ substantiæ debitam seruent . Cum ea tamen proportione procedendum est , ut caueamus à nimium exfificantibus : talia enim non modò cohiberent humiditates excrementitias , sed vltra etiam alimentitias & naturales ossis consumerent : & sic suo illa defraudata genio , et si non putrescerent , vita priuarentur , & vterius amouenda essent . Nec est , quod vnguenta vel emplastra hic usurpemus : vnguenti enim applicatione sordescerent nimium ossa ; emplastro verò si vteremur , illud vix posset ita adhærenter inseri in omnes ossis inæqualitates , quin aliquæ sine remedio sinerentur , & præterea impediretur succretio materiae ab osse exudantis , quæ ad cicatricis generationē necessaria est ; imò præterea fuligines , quæ ab osse fracto & malè affecto

exhalare debent , ne intemperiem calidiorum concipiatur, intus nimis continerentur, & vna excrementiorum humorū exitus prohiberetur. Satius itaque est uti inspersione facta per pulueres , qualis potest esse sequens.

Ac. farinæ orobi , seu erui amari ; rad. iridis ; rad. brioniae ; olibani , id est thuris masculi ; aristolochiae rotundæ , & aristolochiae longæ ana partes æquales. Fiat puluis tenuissimus , quo inspergantur ossa undeque , qua parte amota fuere , quæ extracta sunt prædictis instrumentis.

Sed quia pulueris istius inspersione facta semel atque iterum , dum voles te accingere ad noua remedia fractis ossibus admonuenda , siue sit idem puluis , siue aliud præsidium , sit quasi incrustatio circa latera ossis fracti : ideo parandus est tibi fatus , quo possis ablutione tollere illam crustam , & hoc emolliendo incrustationem. Sunt qui ad hunc scopum implendum utuntur solo vino generoso , in quo rosæ rubræ per quadrantem horæ incoixerint. Quod præsidium eti non contemnendum sit , tamen mihi videtur quidem posse puluereum prædictum molliendo incrustationem amouere , imo & quoddam partibus robur conciliare : at-

tamen et si aliquomodo exsiccat, non ut par est, potens est exsiccationem promouere; imò nec putredinem arcere. Mallem uti sequenti fotu ad illam lotionem, qui instar omnium mihi laudandus videtur.

Ac. fol. betonicæ, pimpinellæ, symphyti maioris, absinthij pontici, ros. rubrarum ana tertiam partem Mi; thuris masculi, rad. iridis, corticum opononacis, & aristolochiæ utriusque ana drag. iij. coquantur in vini rubri generosi, & synceri lib. iiij. ad mediæ partis consumptionem: foueatur, & lauetur fractura, foueatur spongia imbibita, & expressa extra locum fracturæ, lauetur spongia imbibita in colatura prædicti fotus, & supra fracturam expressa sic, ut parumper intro subeat. Nec est, quod ex illius lotionis usu timeas insinuationem partis materiæ lotionis in membranam: dummodo in parua illud fiat quantitate: habet enim hæc lotio dotes exsiccandi saniem, cicatricem promouendi in partibus osséis & carneis, regenerationem iuuandi in partibus carneis; imò ultra aposthemata, & alterationes membranarum prohibendi, obsistendique corruptioni potentissimè. Sunt qui eam lotionem per injectiones celebrant immittendo citate colatram prædictam in locum fracturæ. Quod ego non

non probbo, quia pernici adactione vini istius medicati membrana pateretur, fibræ, quibus ea cohæret & iungitur, ossibus cranij lacearentur; & undequaque circa cerebrum fluitans lotio partes membranæ integras, & quæ nullam expetunt curationem perlueret, non sine periculo intemperiei, vel scissuræ. Satius itaque est fouere simpliciter, vel aspergere leuiter & modice, ut dictum est.

Inperso supra os puluere spatium, quod intercedit inter latera ossis fracti, non est relinquendum vacuum: nam & inimicum exciperet aërem, & exrementis decidentibus & occurrentibus oppleretur, qui coaceruati suo pondere membranam peterent, suaque præsentia effectum, quem ex efficacia præscriptorum remediorum nobis promittimus, impedirent. Eapropter quærendum est hic præsidium aliquod accommodatum, quo spatium illud cum successu possit repleti. Sunt qui laudent terebentinam, quâ volunt infarciri quod in fractura dehiscit: quod ea vim habeat balsamicam auxiliarem virtutis balsamicæ, quæ partibus viuentibus omnibus modò magis, modò minus insidet. Sed si solitariam, & minimè præparatam intelligent, vix ab ea aliquis successus felix expectari potest propter suam acrimoniam, quam

lotione mitigare conuenientissimum est : & quia solitaria cum est, indurescit vel ex occasione leuis caloris. Et sic tantum abest ut proficua sit, quin potius ratione duritiei suæ periculum est tum carneis, tum membranosis partibus ab illius occursu : si itaque prescribatur, debet balsami artificiosi in modum concinnari in modum sequentem.

Ac. terebentinæ venetæ lib. sem. olei rotati, & olei laurini ana vnc. i. sem. olei lumbicorum vnc. i. thuris, myrrhæ, gummi heleni ana vnc. i. dictami albi, caryophillorum florum, symphiti maioris ana vnc. i. sem. aquæ vitæ lib. ij. pulueranda puluerentur, infundantur per biduum in aqua vitæ ; tum in balneo mariæ ex arte distillentur, ut balsamum extrahatur. Hoc solent linamenta in turundularum morem efficta leuiter intingere, & alia aliis superponere, donec ad superficiem fracturæ deueniendo spatium totum repletum fuerit.

Terebentina hoc modo usurpata nihil proficiet, imò potius officiet in principio affectus, quia calida est, & glutinandis potius vulneribus, quam temperandis partium intemperiebus idonea : unde si aliquando usurpari debeat, non priùs id fiet ex mea sententia, quin fracturæ tempus decimum

quartum diem excesserit. Satius est ex mea
mente usurpare mitiora præsidia, quæ con-
temperare valeant partes: huiusmodi sunt
digestiua, quæ sic possunt effungi.

Ac. vitellos ouorum n. iij. olei rosacei
vnc. ij. mellis vnc. i. misceantur simul agi-
tando, fiat digestiua, quo linamenta im-
buantur, ut iis repleatur spatum vacuum
in fracturis.

Quia tamen in digestiuarum vsu perti-
mescendum est, ne fortes multiplicentur
ratione olei digestiua componentis: & præ-
tereā humescant nimium digestiua, humida-
que vulnera faciant, potius siccā. Remedia
expetantur in fracturis, quam humida. Mal-
lem omissis digestiuis, nisi forte ad demul-
cendum partium dolorem usurpentur semel
aut bis per vnum, aut alterum diem, ut vta-
mini vnguento sequenti, quam citius fieri
poterit,

Ac. olei rosati lib. sem. vini rubri generosi
vnc. iiiij. terebentinæ, resinæ, pini, & ceræ
nouæ ana drag. vij. matris syluæ, & betonicæ
puluerat. ana vnc ij. coquantur simul ad vi-
ni consumptionem: tum adde gummi hele-
ni vnc. ij. thuris & mastichis ana vnc. i. Mis-
ce supra ignem, donec omnia simul coalue-
rint: tum extra ignem, donec omnino friges-

cant, agitentur. Fiat vnguentum, quo inungantur linamenta rasa, vel carpta in turundularum modum composita, ut supremis fracturæ labris applicentur versus initium curationis: in progressu verò etiam ea, quæ in fundo fracturæ erunt disponenda, eodem vnguento imbuantur. Dico circa initium curationis in fastigio loci fracti tantum linamenta imbibita, & inducta eo vnguento esse admouenda; quia nimis fortiter initio ageret circa viciniam membranæ subiacentis, circa quam licet tantum tunc temporis usurpare mel rosaceum vel purum, vel mixtum cum oleo rosaceo, vel syrupo de rosis fccis, ut superiùs insinuauimus.

Eodem vnguento licebit tibi pannum sati amplum delinire, vt supra externam fracturæ partem, & ultra eam supra caput apponatur: eximium enim est defensuum ad fluxiones arcendas, cohendendasque inflammations.

Loco tamen illius supra caput vellem ut crato superiùs indicato, vel sequenti, quod ita efficax est, vt nullum melius excogitari possit: illud itaque usurpare pro partibus exterioribus fracturæ sic, vt etiam extrema fracturæ labra contingat; eo quippe satisficietis omnibus indicationibus curatiuis.

Ac. terebentinæ vino generoso lotæ, resinae pini, ceræ nouæ ana vnc. iiij. mumiæ veræ vnc. i. sem. malaxentur simul liquatis liquandis, & immergantur aceto; tum post 24. horas immergantur in lacte vaccino; tum denique malaxentur in lacte muliebri. Quibus immersionibus exactè factis per singulas 24. horas pones malaxatum hoc in vase, in quo succi tormentillæ vnc. i. succi pentaphylli vnc. iiij. succi betonicæ vnc. sem. succi broniae, & succi plantag. ana drag. ij. succi verbenæ vnc. i. succi pimpinellæ drag. ij. disposueris. In hunc itaque succorum cumulum immerges trium malaxatum, & clavum vas expones solis radiis, si potentes sint; sin minus lento igni agitabis spatulâ, frequenter addendo datis interuallis lactis muliebris aliquantulum: donec tandem tota succorum & lactis materia absorpta fuerit. Et erit ceratum tantoperè à Berengario Carpensi laudatum, quod gloriatur se sœpissimè, & semper cum felici successu usurpasse: nec se illius intentorem prædicat, sed insinuat sibi à patre suo traditum. In quo magnoperè illius fidem erga publicum, studio-sque Medicinæ laudarem: bono enim animo ea docere vos debemus, quæ etiam summo labore adepti sumus, quanto magis

ea quæ ab aliis accepimus; nisi mihi constaret illud idem apud varios authores reperiri ut notabitur inferius; & inde à Berengario mutuatum.

Ceratum hoc, vel aliud superius descriptum extendetur supra linteum tenue, & postmodum supra caput eâ parte, quâ fracturam passum est: & insuper supra hoc ceratum, linteum aliud in vino cum oleo rosaceo commixto immersum & expressum, in quatuor plicatum partes imponetur ad fouendum caput, roborandum fracturæ locum, arcendamque humorum putridorum collectionem.

Quâ methodo procedendum sit
in vulnerum membranarum
cerebri, vel cerebri ipsius
ex fracturis cranij
curatione.

C A P V T XII.

SVpponendo ea omnia, quæ, dum de Scranij fracturarum curatione egimus,

dicta sunt ex occasione de membranis cerebri male affectis; deque auxiliis in illarum alteratione usurpandis: ad peculiares observationes deueniendum est circa curationem solutæ unitatis in membranis cerebrum obuoluentibus, & cerebro ipso.

Vulneratis membranis videndum statim utrum vulnus factum fuerit ab instrumento quodam externo, quod absit, nec supra locum remanserit, aut è contrà si portio instrumenti infixa fuerit, hæreatque vulneri; aut denique utrum pars ossis cranij dissiliens deciderit in membranam vulneratam; vel illa eadem portio ossis adhuc continua cranio parte sui, aculei instar in membranam punctum incurrat.

Si vulnus ab instrumento incidente, vel perforante factum fuerit ita, ut nihil illius in loco vulneris relictum fuerit, tunc ordinaria curatione procedendum erit primò cohibentibus sanguinis effluxum, qualia sunt albumen ouï cum tantillo aceti agitatum, posca, pulueres astringentes putathus, aloës, pili leporis, quæ sic præscribi poterunt.

Ac. aloës, thuris, lapidis hæmatitis ana drag. 1. fiat puluis, & eiusdem postmodum dissolutio in albumine ouï, & talis agitatio donec ad pulvis consistentiam deueniatur;

tum adde pulueris pili leporini scrup. ij. Fiat de nouo agitatio, & inde cataplasma, quod instilletur in membranam, ex qua vulnerata fluit sanguis.

Tutius verò procedes, si præmissâ venæ sectione ex bracchio puluere thuris, aloës, & pili leporis ad æquales portiones vulneris eas partes, ex quibus sanguis emanat insperferis; mox prædictum cataplasma usurpaturus, quò facilius conniveant vasa per incidentis instrumentum diuisa.

Sunt qui hoc in casu usurpant fotum cum lacte muliebri, vel cum vino rubro, in quo rosæ rubræ siccæ, aut balaustia incoixerint: at ex mea sententia falluntur, lac enim appositum suo tempore tantum abest, vt occludat ora vasorum sanguinem emittentium, quin potius ea recludit, nouamque præbet fluxioni sanguinis occasionem. Vinum verò præterquam quòd nimium excalefaceret membranam, & sic exitum sanguinis iuaret, non ita proprium est huic parti, quæ vel leui ex causa inflammations suscipere potest.

Represso sanguine lenientibus præsidiis utendum est, quibus demulceatur dolor, qui ea in parte acutissimus est: tum siccari bus locus esse debet, ne factâ collectione

fiat aposthema in membrana. Exempla huiusmodi præfidiorum habetis in superioribus, hoc vnum addo quantum fieri poterit lenientia siccantibus, & siccantia lenientibus permiscenda esse, ut eodem tempore & dolor sedetur, & arceatur aggeries humorum: spreta enim alterutra indicatione periculum est, ne male succedat curatio. Ea remedia applicari debent cum linamentis, qualia pro lychniis comparantur: quæ quidem minoris molis applicari debent membranis, ne suo pondere premant illas, & prout ad cranium accedunt, eoque sufficiuntur maioris possunt esse & molis, & extensionis.

Ac. olei rosat. & olei omphacini ana
vnc. i. sem. mellis ros. vnc. sem. mixtis in-
tingantur linamenta prius vnguento supe-
rius præscripto cap. proximè superiore im-
bibita, & applicentur supra vulneratam
membranam prius aspersam puluere fistente
sanguinem vltimò insinuato.

Siccata post sanguinis repressionem mem-
brana, doloreque delinito sum in sententia
vnguentum solum usurpandum esse, quod
habeat dotes detergendi, glutinandi, & ad
cicatricem perducendi; post quod, dum
vulnus ad cicatricem properat, locus esse

potest cerato similiter descripto cap. superiore. Non omessa interea lotione , quæ per interualla conuenit , vt sordes eliminentur : hæc autem celebrari debet , vt etiam superius notauimus.

Loco prædicti vnguenti laudant quidam ceratum de betonica , quale ex Berengario descripsimus : quod etiam apud Fallopium , qui ante eum vixit , reperitur com. in l. de vulner. capit. Hip. c. 40. si non verbo ad verbum , saltem continens & eandem normam , & eadem ingredientia , ut legenti patebit. Hoc vobis hic trado , quia forsitan Fallopius non vobis est ad manum venturus tam citò , & ut notem falsò Berengarium illud patri suo tribuisse.

Ac. fol. pimpinellæ , betonicæ , pilosellæ , agrimoniacæ , saluiæ , pulegij , millefolij , consolidæ maioris , minoris , & mediæ , matrissyluæ ana vnc. vj. thuris , mastiches ana vnc. i.sem. ireos , aristol. rotundæ ana drag. vj. ceræ albæ vnc. iiii. gummi elemnij vnc. ij. resinæ pinij vnc. vj. terebent. olei abietini ana vnc. viij. vini albi odorati q. s. Infundantur in dicto vino per 8. dies , posteà coquantur lento igne ad consumptionem duarum partium semper agitando : posteà colentur , & infrigidentur : deinde manibus aquâ ma-

defactis macerentur, & malaxentur: tum infunde in lib. iiiij. lactis per integrum diem, posteā maceretur manibus, & reponatur in lacte; & iterum maceretur. Et est ceratum, quod emolliri debet cum oleo rosaceo, ut penitus penetret.

Si portio instrumenti infixa membranæ eam laceret erit extrahenda, & quantum fieri poterit citissimè: quia ex illius mora & contusio maior, & scissio discissior, latiorque fieret modo, quem abundè superiore capite notauiimus, ut ea ossis decidentis, vel aculeati pars, quæ membranam premit, aut pungit: nec enim est quod ea repetaamus, quæ vos docuimus abundè. Non eodem autem modo philosophandum est de sanie, vel sordibus ex accursu humorum excrementiorum in membrana vulnerata collectis: metus enim esse debet in illorum extractione, ne vulnus exasperetur, inflammetur membrana, dolorque implacabilis suscitetur. Non itaque tunc deueniendum est ad operationem, quamcumque volueris designare siue instrumentis, siue manibus: sed sola contenti esse debemus lotione partis cum dec̄cto superius descripto, nisi velim melius consulti totum opus naturæ bene agenti relinquere: quod est vobis in-

sinuare ad lotionem tunc tantum descendendum esse, quando natura impotens, vel præpedita perperam, aut nimis lentè se fert ad expulsionem sanie, vel sordium, quæ circa vulnus, & in vulnera colliguntur: quia ex lotione intemperies immedicabilis ut plurimum subsecutura est, à qua morbus ingeminaretur.

Si vulnus solitarium non sit in membra na, sed contusionem simul habeat coniunctam ad contusionem curandam, liberandasque partes à conculcatione, sanguinisque extrauasati extensione deteriore opus erit, quam oximelitis applicatione, syr. de rosis siccis, mellis rosati, terebentinæ, & similiū poteris percurare initio: contusio enim in primis tantum diebus apparet: vnde si in progressu morbi aduerteris nigredinem, non est, quod suspicionem habeas de contusione: sed potius timenda tibi erit partis syderratio, quam calidioribus & potentioribus aggredieris impedire: huiusmodi sunt pulueres indigitati pro repressione sanguinis, quibus seruabitur calor in prædicta parte.

Si fractura cum cerebri vulnera contigerit, quod primum occurrit faciendum, est ut dilatato & aperto vulnera, quatenus & cunctim, & os cranij, membranasque attinet;

abstineatur à dilatatione substantiæ cerebri, ne discessio ea substantiæ cerebri contingat, quæ ut lethalis ab Hip. aph. 18. l. 6. nullam spem salutis per curationem artificis relinquenter.

Detecto cerebri vulnere sanguis sistendus est non multum exsiccate puluere, cuius vim non esset ferendo substantia cerebri mollissima: sed mediocri astringente, qualis potest esse puluis sequens.

Ac. aloës, & olibani ana drag. 1. pilis leporini scrup. ij. mixtis fiat puluis tenuissimus, inspergendus vulneri cerebri quā parte fanguis fluit, ut venulæ & arteriolæ occludantur.

Placeret mihi magis idem puluis in modum cataplasmati usurpatuſ, quod ita fiet, ut excipientur prædicti pulueres oui albumine: sic enim vitabitur periculum maximum, quod imminet in huiuscmodi pulueris synceri usu: metus enim est, ne pars eius ita infieratur in vulneris partes ianteriores, ut postmodum remoueri minimè possit, & vicem corporis extranei ibi gerens partium cerebri coalitum impedit.

Sedato sanguinis fluxu si supersint grumi vel synceri, vel cum prædicto cataplasmate permixti, non manibus, non instrumentis

Chirurgicis cuiuscumque rationis sint, & qualicumque cum industria dirigantur uteris ad eos dimouendos : sed gossipio summa cum sagacitate leuissimā manu vulneri applicato eos sensim sine sensu auferes , donec vulnus ab iis omnino tibi appareat expurgatum.

Expurgato recte cerebri vulnere ab omnibus extraneis corporibus , veniendum ad curam eiusdem vulneris , quæ fieri debet paucis præsidiis, ne varietate ingredientium compositionem medicamentorum applicandorum offendatur delicatula cerebri substantia : efficacibus tamen, ut quam citissimè promoueat curatio , quæ dilata non sine periculo perfici posset. Vnà itaque omnibus ferè indicationibus curatiuis satisfaciendum, nec gradatim in exhibitione præsidiorum procedendum , quia hæc gradatio non nisi longo temporis interuallo disponi posset; nec etiam affatim : confusio siquidem, & præcipitata usurpatio variorum simul opus naturæ , cuius solius est curare vulnera, inturbarent.

Seligenda existimo quædam, quæ in parua quantitate exhibita multùm valeant, doteſque eas habeant, quæ possint indicationibus omnibus curatiuis respōdere: & quia in cere-

bri vulneribus astringendū est, ne illius substantia, quæ mollis est, turgetque sero, cuius est arx diffundat, & in aliquid aquæ simile dilabatur. Refrigerandum, ut & naturalis cerebri temperies conseruetur, & inflammationis metus in ea parte, quæ vix calidam intemperiem sine graui dispendio ferre potest, auferatur. Obstruendum, ne spiritus animales, quorum est quaqua versum totam cerebri substantiam perrepere per apertum vulnus effugientes dissipentur, & ne virtus balsamica naturalis euaneat. Exsiccandum, ut affluentes serositates imbibantur, nec impediant naturæ opus, possintque coalescere partes cerebri solutæ suo glutine naturali, quod à serosis excrementis dilutum nullius esset virtutis. Expurgandum, ne, dum natura parat se ad vunionem perficiendam, excrementsa pertalem præparationem collecta interposita labia vulneris diducta retineant, suaque acrimoniâ mititatem humorum alimentitorum ad vulnus accurrentium insificant. Explendum præterea, vbi adest substantiæ deperditio (si quandoque in tali casu sperandum sit aliquid de vulneribus cerebri:) non enim possunt contrahi partes cerebri, inter quas facta est abscissio substantiæ, sed necesse est, ut sensim regeneretur

quod ablatum est, repleaturque spatum substantiae deperditæ. Quærendum itaque venit medicamentum, quod satis potens, & efficax sit ad hæc omnia perficienda.

Dixi si quandoque speranda sit salus in iis, qui deperditionem substantiae cerebri experti sunt. Etsi quidem à variis authoribus historiæ miræ recenseantur, quibus conuinceretur cerebri substantiam deperditam etiā posse reparari feliciter cum successu: tamen parum illorum authoritati, & relationi fidelium duco; nec de veritate relatorum ab iis temerè dubito, postquam notatum video à Guidone Cauliacensi tractatu 3. doctrinâ 1. c. 1. de vulneribus in genere, historias à Gal. allatas de miris illis curationibus, quas Smyrnæ in Ionia sub Pelope præceptore viderat circa vulnera cerebri, nihil aliud dicere quam vulneratam fuisse substantiam cerebri: sed minimè loqui de substantiæ deperditione. Vnde etiam postmodum ipsem et subiungit se in decursu suarum experientiarum vidisse quidem leuia vulnera substantiæ cerebri curata: sed nulla neque profunda, neque cum cerebri substantiæ deperditio. Sed quidquid sit, qui in contraria remanent sententia regenerantibus utantur cesse est.

Nullum

Nullum ego noui medicamentum accommodatus ad prædictas indicationes sequente, ut vulneribus cerebri succurratur.

Ac. pompholygis veræ Arabicæ optimè lotæ drag. ij. olei abietini vnc. i. sem. misceantur simul, & instillentur sensim in vulneris cerebri.

Per Pompholygem veram Arabicam eam intelligimus, quæ fit ex tenuissima fauilla euolante in tecta fornacum, vbi æs album conficitur, iisque adhærente, spreta ea portione, quæ in pauimenta decidit, ut quæ crassa nimium est & sordida: & sic quatenus crassa non satis permearet, quatenus vero sordida in vulnere multiplicaret excrementa, à quibus coalitus impediretur.

Sunt qui loco illius præsidij volunt efficissimum esse sequens.

Ac. olibani, myrrhæ, sarcocollæ ana drag. sem. croci scrup. sem. in puluerem tenuissimum reducantur, & excipientur oleo rosa-to, vel omphacino, ut infundantur in cerebri portionem vulneratam.

Nollem ego eo vti, quod nimis acre, & amarum sit, & iudicem intolerabilem fore illius usurpationem ratione tenuellulæ cerebri substantiæ; sed in prius præscripto sistrem. Et hoc solo vterer primis 5. diebus ge-

neraliter loquendo, aut si regulam certiorem velitis, donec aduerterem separari superficiem labrorum vulneris cerebri, sanamque illius substantiam quæ primæ superficie supposita est crescere: tunc enim, quia deuicta notatur intemperies partis, quæ ab instrumento vulnerante, aut externo ære alterationem suscepereat, cessandum duco ab illius remedij applicatione; quia ad id tantum præscripta fuerat, ut dispositio prava corrigeretur: & præterea, quia huius continuatus usus posset regenerationi substantiæ cerebri ratione crastitie & sorditiei ob sistere.

Quod superest solis detergentibus perficiendum est, ut, dum cerebri substantia crescit, quidquid excrementi labra vulneris conspurcat, accommodato præsidio remoueat. Varia ad hunc usum à plerisque proponuntur tum simplicia, tum composita: hi, dum magnam medicamentorum syluam studiosis exponunt, nimiâ copiâ illorum tenera ingenia obruunt, iisque spem felicis delectus mala fide præripiunt. Ego more meo quod mihi magis arridet, quodque experientiis & meâ, & aliorum accepi breuiter insinuabo, sequens sit vobis instar omnium.

Ac. syr. de rosis siccis vnc. sem. olei vitelorum ouorum sive igne extracti vnc.i. olei

abietini drag. ij. mixtis vtere instillando leuiter, & pedetentim in vulnus cerebri.

Notandum tamen hic tibi est pro maiore, vel minore necessitate deterisionis, vel sedationis acrimoniae humorum ad vulnus cerebri appellentium, augendam vel minuendam proportionem syr. de rosis siccis cum oleis praedictis: si namque potenter detergendum sit aequalem pones quantitatem syrupi, & olei, imo quandoque efficies, ut syruspus oleum superet; minues itidem syrupi de rosis siccis dosim, & augebis quantitatem olei abietini: ut è contraria si demulcendos habeas humores curabis, ut oleum vitellorum ouorum vincat & syrupum de rosis siccis, & oleum abietinum. Totum verò hoc relinquendum est, & committendum prudentiæ tum Medici Clinici, tum Chirurgi, qui vulnerati curam habent.

Exstat & aliud præsidium, quod vidi alias usurpatum in casu proposito a Chirurgo peritissimo, quodque ab illo tanquam arcnum asseruabatur. Hoc ego fateor me illius amicitiae debere, nec publici iuris facerem, nisi in totius Galliæ detrimentum præmatura morte nobis præreptus iam esset. Sed quid dubito illius nomen hic apponere, nemini non cognitum cum propter eruditio-

nem, tum propter felicem audaciam, quam in omnibus operationibus coram omnibus præ se ferebat? Fuit ille Dominus Iulif Chirurgus Parisiensis celeberrimus.

Ac. sanguinis humani sani. & nati virginis annorum lib. iij. spermatis cæti, medullæ vaccæ, & adipis humani ana vnc. x. Pone in alembico vitro benè obturato, vt artis est, & distilla. Extrahes primam aquam albam, secundam pallidam, tertiam flauam, quartam rubicundam ad crassitatem & naturam olei accedentem: hac ultima uteris vel per se, vel mixta cum tantillo olei rosati eo modo, quo superius indicatum est.

Hoc præsidium eximum est: agnosces autem tibi prædictam præparationem ex voto successisse, si aqua ultima olei speciem referens crescat crescente Lunâ, decrescat decrescente eâdem.

Fateor aliquid sympathici in eo esse: quis enim negauerit sanguinem humanum, adipem itidem humanum, et si spiritibus viuificis à massa separati destituantur, vt docuimus superius; seruasse tamen in intimis substantiæ suæ penetralibus qualitates eximias, quibus mediis proportionem non mediocre habent cum partibus corporis, quibus applicantur? Quis itidem non aduertit Lunæ

influxum plurimum in illud medicamentum posse, cum illius motus regulariter sequatur; in cerebrum aliunde peculiariter eandem Lunam influere, cum cerebrum sit metropolis frigidi & humidi, quibus prædominantur illa: & sic sympathicè curationem istam promoueri agnosco, sed neque in distans agente præsidio; nec propria phantasia motis tum præsidio, tum parte curanda, ut volunt Neoterici, inter quos Van Helmont varia præter rationem attulit, eaque quasi noua, ut notauimus superiùs: etsi totam suam doctrinam hauserit ex l. 5. controversiarum Valesij c. 17. circa medium ubi calidum innatum, quod Archæum nominat Van Helmont, substantiam ex Gal. mobilem esse dicit, & addit illud imitari omnes motus animi; per metum & mæstitiam refugere ad interna; per gaudium diffundi; per iram feruere, prodire seruato tono; per pudorem parum refugere, sed subiungit postmodum varias rationes, quibus probat hæc omnia illi contingere ratione intimæ coniunctionis, quam habet cum animæ substantia, cui ea tribuenda sunt, nec inde poterant inferri phantasie sanguinis, & spirituum separatorum, dum vulneratur aliquis: calidum enim innatum intimè cum anima coniunctum.

Etum supponitur, dum iis passionibus obnoxium dicitur.

Alterutro ex insinuatis medicamentis ad integrum vulneris cerebri curationem deuenies, qua absoluta membranæ percurandæ venient, iisque superpositum cranium modo à nobis superius insinuato. Et hæc de vulneribus capitis dixisse sufficiat, ut inam & vobis, & vestro ministerio ægris vulneratis profint ad Omnipotentis Dei, ad quem omnia mea refero, tremendam simul & venerandam gloriam.

F I N I S.

INDEX

Præcipuorum, quæ in hoc Tra-
ctatu continentur.

A

- A**ER humidus cur magis conueniat in frā-
cturarum capitinis curatione, quam sic-
cus. cap. 8. f. 113.
- Aēr magis vergere debet ad calidum, quam
ad frigidum pro fractis. cap. 8. f. 114.
- Aēr temperatus conducit ad curationem fra-
cturarum cranij. cap. 8. f. 108.
- Alterantia conducunt fractis. cap. 8. f. 117.
- Ambra cineritia conuenit fractis. cap. 8. f. 118.
- Apechema à Neotericis admittitur. cap. 4. f. 26.
- Apechema dum demonstratur à Neotericis, ut
fallantur. ibid.
- Apechema impossibilem esse fractura differen-
tiam probatur variis rationibus.
cap. 4. f. 27. 28. 29.
- bema quid sit. cap. 4. f. 25.
- frigidæ collutione cur iuuentur oculi.
cap. 8. f. 110.
- mīqælos qui sint, & utrum dentur.
cap. 2. f. 12.

- Archæus neque phantasiam habere potest, neque passionibus animi agitari.* cap. 7. f. 97.
Aromatica quæ noceant fractis. cap. 8. f. 118.
Atramentum, vel emplastrum nigrum fracturis appositum profunditatem fracturæ cranij ostendit. cap. 5. f. 37.
Auerroes refert ineptos fuisse Chirurgos sui temporis ad operandum circa fracturas crani. cap. 10. f. 143.
Authores unguentum sympatheticum commen- dantes non esse consentientes. cap. 7. f. 94.

B

- Balsamicam virtutem inesse unguento sym- pathico volunt Neoterici.* cap. 7. f. 90.
Balsamum artificiosum quo tempore conueniat fracturis crani. cap. II. f. 194. 195.
Balsamum artificiosum usurpandum in fra-cturis crani. cap. II. f. 194.
Berengarii Carpensis ceratum. cap. II. f. 197.
Bilioſis in naturis cur potius, quam in aliis vomitus ex fracturis contingat. cap. 5. f. 44.

C

- Capitis figura rotunda, & in acutum fasti- giata vitiosa est.* cap. 2. f. 11.
Capitis figura unam tantum prominentiam habens vitiosa est. ibid.

- Capitis naturalis figura. cap. 2. f. 10.
Cardanus ut mirabiles refert vulnerum cere-
bri curationes. cap. 6. f. 78.
Cardialgiæ in fracturis cranij vino curantur.
cap. 8. f. 118.
Cariem inter fracturas non reponi. cap. 3. f. 15.
Cause fracturarum, quia externæ, non egent
magnâ perquisitione. cap. 5. f. 30.
Celsus male spongiam aceto imbibitam pro si-
stendo sanguine in fracturis usurpat.
cap. 10. f. 158.
Cerebri commotio etiam sine fractura quas
strages edat. cap. 5. f. 50. 51. 52. 53.
Cerebri dotes, modus substantiae & inuolucra
referuntur. cap. 6. f. 76.
Cerebri portio, si instrumento frangenti ad-
hæreat, vel inter saniem reperiatur, indi-
cat cerebrum vulneratum. cap. 5. f. 46.
Cerebri substantia ut à sanie distinguatur.
cap. 5. f. 47.
Cerebri substantia vulnerata dilatanda non
est. cap. 12. f. 205.
Cerebri vulnera cum deperditione substantiae
difficilis sunt curationis. cap. 6. f. 79.
Cerebri vulnera etiam unum ventriculum pe-
netrantia curationem aliquando admisere.
cap. 6. f. 77.
Cerebri vulnera sine deperditione substantiae

- magis curabilia sunt.* cap. 6. f. 79.
Cerebro vulnerato dubia semper instituenda
Prognosis. cap. 6. f. 80.
Cerebrum integrum esse ex figura portionis
eius prominentis infertur. cap. 5. f. 47.
Cerebrum lesionem esse ex usu remediorum dete-
gitur. cap. 5. f. 49.
Cerebrum magna vulnera non potest ferre.
cap. 6. f. 77.
Cerebrum vulneratum esse ex conditione in-
strumenti frangentis, & roboris, quo illud
adactum est, detegitur. cap. 5. f. 46.
Certas constellationes obseruandas esse in col-
lectione medicamentorum, & compositione
vnguenti sympathici. cap. 7. f. 97.
Chirurgorum imperitia periculosas reddit cura-
tiones fracturarum crani. cap. 6. f. 64. 65.
Clyster fortiter expurgans. cap. 9. f. 139.
Clyster leuiter expurgans. cap. 9. f. 138.
Colloquia, & societas cum mulieribus vitari
debent in fractis. cap. 8. f. 124.
Color niger in crano propagationem eiusdem
coloris in membranas arguit, & periculum.
cap. 6. f. 72. 73.
Conditiones aliquæ in vnguenti sympathici
usurpatione adductæ à neotericis, quæ se so-
lis curare possunt vulnera simplicia.
cap. 7. f. 99.

- Consui debent labra vulneris magni, & longi,
& qualiter. cap. 10. f. 151.
- Corpora extranea ex vulnere cerebri qualiter
sunt extrahenda. cap. 12. f. 206.
- Cranij dñe sunt tabulae per Diploem separate.
cap. 1. f. 5.
- Cranij structura. cap. 2. f. 6.
- Cranij substantia qualis sit. cap. 1. f. 4. 5.
- Cranij variae nomenclaturae. cap. 1. f. 4.
- Cranium etsi totum osseum sit, & frigido &
sicco temperamento: tamen ratione humo-
rum accurrentium eget venæ sectione, si
fractum sit, cap. 9. f. 130.
- Cranium quo alimento nutriatur, & per quas
vias. cap. 1. f. 6.
- Cutis concidentia infelicem, tumor eiusdem fe-
licem fore curationem fracturarum Cranij
promittit, & quare. cap. 6. f. 67. 68.

D.

- Dedecet Medicum ad sortilegia recurrere.
cap. 7. f. 103.
- Derasio facienda est cum obtuso instrumento.
cap. 10. f. 148.
- Derasio ossis non statim ab inficto ictu cele-
branda est. cap. 10. f. 147. 148.
- Descriptio sententiae Neotericorum circa modum
operandi unguenti sympathici. cap. 7. f. 90.

- Desperati fracti non sunt attingendi, nisi facta
Prognosi præcipue circa suturas: quod si at-
tingantur, quâ arte id faciendum sit.*
- cap. II. f. 182.*
- Dicit amo falsè tribuitur vis extrahendi sagit-
tas ex vulneribus.* *cap. 7. f. 101.*
- Differentiae fracturarum ex Guidone.* *ca. 4. f. 19.*
- Differentiae fracturarum ex Hippocrate.*
- cap. 4. f. 20. 21. 22.*
- Differentiae fracturarum ex Paulo Aegineta.*
- cap. 4. f. 24.*
- Differentiae fracturarum minutiores ex Galeno.*
- cap. 4. f. 23.*
- Differentiae fracturarum pro ratione instru-
mentorum.* *cap. 4. f. 18.*
- Differentiae fracturarum secundum figuram.* *ibid.*
- Difficile est distinguere in fracturis vulnus
membranarum cum vulnere cerebri.* *c. 6. f. 71.*
- Digestuum conueniens initio fracturarum cra-
ny.* *cap. II. f. 195.*
- Digestuum usurpandum non est in fracturis
crani, nisi prius anodynō usurpato.* *ibid.*
- Dilatatio fieri non debet in regione musculo-
rum, nisi cum magna præcautione.*
- cap. 10. f. 145. 146.*
- Dilatatio fieri non debet supra suturas.*
- cap. 10. f. 145.*
- Dolor acutissimus, vigilia, deliria, rigores*

- signa sunt detegentia periculum ex vulneribus membranarum. cap. 6. f. 72.
Dolor ex lesa membrana reduplicata in futuris ut distinguatur à dolore ex lesa membra- na interiore. cap. 5. f. 42.
Dolor in vulneribus capitis primum & præci- puum est indicans. cap. 10. f. 152.
Dolor lancinans ostendit membranarum lesio- nem in fracturis crani. cap. 5. f. 43.
Dotes necessariae vero Chirurgo. cap. 10. f. 143. 144.
Dotes quas debent habere præsidia vulneribus cerebri admouenda. cap. 12. f. 207.

E.

- Emplastrum, quæ superponenda sunt cæteris re- medyis in fracturis. cap. 10. f. 158. 159.
Emplastrum ut ad Thlasim curandam proficiunt. cap. 11. f. 186.
Emplastri Thlasim curantis formula. ibid.
Excrementa post factam dilatationem quibus exugi & excerni debeant. cap. 10. f. 150.
Excrementa, quæ in fracturis crani cumulan- tur, per dilatationem reiiciuntur. cap. 10. f. 149.
Exrementorum quantitas minuitur vigilijs. cap. 8. f. 121.
Expectanda est vi naturæ separatio ultima

- portionis ossis cranij, ubi humor in parua
quantitate decidit in membranas.* cap. II.
f. 178.
- Experientiae variae, quibus conuincitur fractu-
ram cranij penetrantem esse.* cap. 5. f. 37.38.
- Exsiccantia remedia ossibus applicanda mode-
rata esse debent.* cap. II. f. 190.
- Exsiccantia remedia ossibus derasis applicanda.*
ibid.

F.

- Fotus derasis ossibus cranij admoendus post
pulueris inspersiōnēm.* cap. II. f. 192.
- Fotus foras euocans excrementsa fuliginosa in
fractis.* cap. 8. f. 123.
- Fotus pro capite, ut in fractis expellantur ex-
crementsa.* ibid.
- Fracti, si febriant, abstineant a colloquij
etiam gratis.* cap. 8. f. 126.
- Fractura crani quid sit.* cap. 3. f. 13.14.
- Fracturæ crani, et si morbi sint externi, tamen
plerumque sensus nostros effugiunt.* cap. 5.
f. 32.
- Fracturæ plerique solâ ratione diagnoscuntur.*
cap. 5. f. 33.
- Fracturæ, quamuis ab externis causis fiant,
tamen ratione commotionis, & accursus hu-
morum expurgatione opus habet.* cap. 9 f. 133.

- Fracture species si non appareat, dilatatione
opus est. cap. 10. f. 145.
Fracturarum crani curatio perfici non potest
sine venae sectione, et si cranium ceteris par-
tibus superpositum sit, cap. 9. f. 131.
Fracturarum curatio difficilior est ratione mo-
tus cerebri, & membranarum ipsius.
cap. 6. f. 73.
Fracturarum periculum augetur, vel minuitur
pro varietate partium crani fractarum.
cap. 6. f. 69.
Frigidum actu neque vulneratis, neque fractis
conuenit. cap. 8. f. 110. III.

G.

- Galenus nec quidem verbum de Homericis
curatione scripsit. cap. 7. f. 103.
Gariophilli mixti cum alimentis conueniunt
fractis. cap. 8. f. 118.
Gilbertus plura refert de unguento sympathico.
cap. 7. f. 92.
Goclenius mira dieit de unguento sympathico.
ibid.
Goclenius refert ex sua sententia nouam des-
criptionem unguenti sympathici. cap. 7. f. 97.
Gossipio dum obturantur aures inter operan-
dum, perperam id fit. cap. 10. f. 156.

*Guidonis sententia circa curationem vulnerum
cerebri.* cap. 12. f. 208.

H.

*Hæbrais tribuitur inuentio potionum se solis
vulnera curantium.* cap. 7. f. 104.

*Hippocrates et si non meminerit vene sectionis
in curatione fracturarum cranii: tamen eam
supponit necessariam.* cap. 9. f. 132.

*Hippocrates fatetur se errasse in curatione fra-
cturæ cranii supra suturas incidentes.*
cap. 5. f. 38.

*Hippocrates per vulnera capitis fracturas in-
telligit.* cap. 1. f. 3.

*Hippocrates ut in Trepani usu procedendum
velit.* cap. II. f. 173. 174.

*Hippocratis apherismi 51. l. 7. expositio contra
Cardanum.* cap. 6. f. 81. 82. 83. 84.

Homericus curatio chimærica est. cap. 7. f. 102.

*Horæ matutinæ commodiores ad derasionem
ossis faciendam.* cap. 10. f. 148.

Hordei decoctum fractis conuenit. cap. 8. f. 117.

*Humorum puritas, vel impuritas fracto crano
periculum auget, vel minuit.* cap. 6. f. 70.

I.

*Inflammatio membranarum officit nutritioni
cerebri, unde periculum.* cap. 6. f. 74.

In

In fracturarum curationibus, & applicationibus, & potionibus, & præterea operationibus Chirurgicis pro re nata vtendum est.

cap. 7. f. 105.

In fracturis cranii lenientia siccantibus sunt permiscenda. cap. 12. f. 201.

In graui contusione statim aperiendus est locus fracturae, & mox terebrâ vtendū. cap. 10. f. 160.

Injectiones in membranarum cerebri curatione vitande sunt. cap. II. f. 192.

In metu inflammationis, vel delirii vitandus est somnus in fracturis cranii. cap. 8. f. 121.

Instrumenti vulnerantis conditio speciem fracturæ cranii detegit. cap. 5. f. 35.

Inter somnum, & vigiliam seruanda medioreritas in fracturis cranii. cap. 8. f. 121.

Iura veruecina, vel caponum nocent fractis. cap. 8. f. 116.

Inscula ex carne pullorum conducunt fractis. cap. 8. f. 117.

L.

Lactucanoxia est fractis. ibid.

Læsâ unâ facultate trahuntur aliae in consensum, et si earum instrumenta illæsa sint. cap. 6. f. 86.

Latitia moderata multum confert in fractis. cap. 8. f. 125.

- Latera fractura dentato Terebello scissa læviga-
ganda sunt. cap. II. f. 179.
- Linimenti formula in alteratione membrana-
rum cerebri usurpanda. cap. II. f. 189.
- Linimenti securioris formula, ubi sanguis
fluit ex fractura. ibid.
- Linimentum doloris sedativum, quo oblinien-
da sunt linamenta. cap. IO. f. 153.
- Linimentum potentius detergens. ibid.
- Litus ad arcendam fluxionem comparatus pro
partibus vicinis fractura. cap. II. f. 178.
- Loci, in quo situetur ager, electio conductit
multum ad curationem fracturarum crani.
cap. 8. f. 107.
- Locus neque sublimis, neque infimus, sed me-
diæ elevationis eligatur pro fractis. cap. 8.
f. 144.
- Locus pro fractis eligendus est, qui Austri fla-
tibus minimè expositus erit. ibid.
- Lucidus aër vitandus est tum vulneratis, tum
fractis. cap. 8. f. 112.
- Lumen medium est, quo influxus caelestes su-
blunaribus communicantur. cap. 7. f. 95.
- M.
- Μακροκέφαλοι μακροκεφάλες generant. cap. 2.
f. 111.
- Μακροκέφαλοι qui dicantur. cap. 2. f. 10.

- Maxime quæ tales arte facti.* *ibid.*
- Medicamentis externis vis inest magna, sed insufficiens est curandis fracturis.* *cap. 7. f. 101.*
- Medicamentum in vulneribus cerebri accommodatum.* *cap. 12. f. 209.*
- Medicamentum aliud eximium ad vulnera cerebri curanda.* *cap. 12. f. 212.*
- Medicamentum aliud reiiciendum.* *cap. 12. f. 209.*
- Mellis usus noxius est, ubi aposthema in membranis cerebri timetur.* *cap. II. f. 189.*
- Membranarum laesio cum fractura cranii ex insigni dolore dignoscitur.* *cap. 5. f. 41.*
- Membranarum laesio ex dolore breui tempore totum caput occupante dignoscitur.* *cap. 5. f. 42.*
- Membrana secunda, quæ Pia mater dicitur, si vulneretur periculum erit maximum.* *cap. 6. f. 75.*
- Modiolus quid sit ex Celsō.* *cap. II. f. 72.*
- Modus perforationis, seu trepanationis calvariae usurpandus.* *cap. II. f. 168. 169.*

N.

- Natura cranii iustum excipientis fractum esse, vel non esse cranium detegit.* *cap. 5. f. 35.*
- Neoterici pleraque utilia addidere ignota tempore Hippocratis pro fracturis cranii curandis.* *cap. II. f. 168.*

Neoterici quid velint per spiritum vniuersalem. cap. 7. f. 89.

O.

Observationes in dilatationibus fracturarum partis posterioris cranii seruandæ. cap. II. f. 181.

Oculorum affectus statum membranarum in fracturis cranii ostendunt. cap. 5. f. 42.

Oleum omphacinum eximum est in fracturis cum alteratione membranarum. cap. II. f. 188.

Ossa calvare octo sunt. cap. 2. f. 11.

Ossa organi auditus tria sunt, & inter ossa cranii non enumerantur. cap. 2. f. 12.

Ossa ubi prominent, vel discinduntur Chirurgicis operationibus indigent. cap. 10. f. 160.

Ossium seruatus naturaliter color felicem evenitum prænuntiat, ut e contrà vitiosus infelicem, ubi fractum est cranium. cap. 6. f. 66. 67.

Onas sorbilia non debent exhiberi fractis. cap. 8. f. 116.

Oximelitis usus vitandus est in fracturis cranii, & quare. cap. 10. f. 153.

P.

Passiones omnes tumultuosaे vitari debent in fractis. cap. 8. f. 125.

Panco alimento utendum est in fracturis cranii. cap. 8. f. 119.

- Pericranii abscissio in dilatatione fracturarum
cranii non impedit venæ sectionem.* cap. 9.
f. 130. 131.
- Phantasiam vulnerati, & phantasiam san-
guinis extrauasati per vulnus concurrere ad
curationem vulneris.* cap. 7. f. 92. 93.
- Piam matrem, que secunda est ex membranis,
laesam esse ostendunt eadem fere signa, que
procerebro laeso afferuntur.* cap. 5. f. 45.
- Poscā latera fracturæ fouenda sunt tempore
operationis.* cap. 10. f. 155.
- Potionibus solis curatio fracturarum cranii
perfici minimè potest.* cap. 7. f. 104.
- Prognosis fracturarum cranii cautè instituenda.*
cap. 6. f. 63.
- Prognosis in fracturis cranii ex magnitudine,
vel paruitate, multitudine, vel paucitate
symptomatum est instituenda.* cap. 6. f. 84. 85.
- Prognosis quam utilis sic antequam suscipiatur
curatio fracturarum.* cap. 6. f. 62.
- Pulsus consideratio multūm confert ad eden-
dam Prognosim in fracturis cranii.* cap. 6.
f. 85. 86. 87.
- Pulsus demonstrat an oppressæ, an dissipatae
sint vires in fractis.* cap. 6. f. 86.
- Pulueris exsiccantis formula in curatione der-
sorum ossium cranii usurpanda.* cap. 11. f. 191.
- Puluis astringens profistendo sanguine in vul-*

- nere cerebri. cap. 12. f. 205.
 Puluis astringens, ubi sanguis effluit ex fracturis craniij, proficuus. cap. 12. f. 193.
 Puluis inspergendus fracturæ post doloris sedationem. cap. 10. f. 157.
 Purgans medicamentum ad caput expurgandum mediocriter. cap. 9. f. 140.
 Purgans medicamentum Eccoproticum. cap. 9. f. 139.
 Purgans medicamentum Eccoproticum conuenit fracturis capitis. cap. 9. f. 136.
 Purgans medicamentum erradicatum conuenit fracturis capitis, in quibus seu exoriuntur symptomata. ibid. & f. 137.
 Purgans medicamentum, & corroborans. cap. 9. f. 140.
 Purgans medicamentum fortiter in praesentia grauium symptomatum. cap. 9. f. 141.
 Purgationem non esse necessariam in fracturis craniij quibus argumentis probetur. cap. 9. f. 133. 134.
 Purgationis usus necessarius est in fracturis capitis. cap. 9. f. 127.
 Pustularum fædarum exortus in facie ostendit membranarum lesionem in fracturis craniij. cap. 5. f. 43.

Q

Quâ arte ossa separata in membranam incur-
rentia, antequam ab ea separentur, eleuari
debent. cap. II. f. 185.

Quibus instrumentis utendum sit in ossis amo-
tione, ubi os corruptum terebrâ latius
patet. cap. II. f. 183.

Quies in fractis præferenda motui. cap. 8. f. 122.

Quis fuerit ille spiritus, qui in creatione mun-
diferebatur super aquas. cap. 7. f. 95.

Quod methodus curationis fracturarum ex
principium artis Mediceæ doctrina eruenda
fit. cap. 7. f. 88.

Quoties per incuriam ad suppurationem os ver-
git maiore cum cautione in terebri usu pro-
cedendum. cap. II. f. 179.

R

Rasorijs scalpis demendi sunt aculei ossis pro-
minentes, si forcipibus excipi non possint,
factâ prius dilatatione. cap. II. f. 184.

Rationes, quibus Neoterici conantur probare
nunquam utendum esse operationibus Chi-
rurgicis. cap. 10. f. 162. 163.

Ratio vietus exactè instituenda est ad curatio-
nem fracturarum. cap. 8. f. 107.

Religionis mysteria Dæmones ad sortilegia

traducunt. cap. 7. f. 103.

Responsiones ad argumenta Neotericorum pro operationibus Chirurgicis in fracturis crani.

cap. 10. f. 164. 165. 166.

S

Sanguinis effusio statim post vulnus inflictum per os, aures, narces membranarum laesionem ostendit. cap. 5. f. 44.

Sanguis effusus ex vulnere inficto ut seruet animum refluendi ad massam ex sententia Neotericorum. cap. 7. f. 91.

Sanguis & spiritus extra vasati nec calorem natuum, nec calorem influxum habere possunt. cap. 7. f. 96.

Sanguis fluens in fracturis crani aptè reprimitur poscā. cap. 11. f. 187.

Scalpis incisoris utendum non est, si liceat uti derasorū. cap. 10. f. 154. 155.

Scalpis minutioribus utendum est eà proportione, quâ ad fundum fracturæ deuenitur. cap. 10. f. 155.

Scalpro dum os scindes, non linea recta, sed decussatim procedes. cap. 11. f. 183.

Scalprum inter operandum oleo rosato obli niendum. cap. 10. f. 156.

Scalprum ut linteolis circumducendum est. cap. 10. f. 155.

- Scobes inter perforandum exsufflanda non est.* cap. II. f. 18L
Sectio si fieri debeat in musculis Temporalibus transuersaliter facienda est. cap. IO. f. 147.
Sensibus externis ut possint fracturae crani detegi. cap. 5. f. 36.
Sententia, quam sequimur de vnguenti sympathici efficacia. cap. 7. f. 93.
Signa collisionis, sive contusionis in sutura existentis duo afferuntur. cap. 5. f. 41.
Signa diagnostica quid sint, & quæ eorum differentiae. cap. 5. f. 31.
Signa dissolutionis, seu recessionis ossium quatuor afferuntur pro suturarum fracturis. cap. 5. f. 39. 40.
Signa patentiora, & in procinctu detegibilia, ut species fracturae dignoscatur. cap. 5. f. 56. 57.
Signa Prognostica quid sint, & quantum present Medicis. cap. 6. f. 61.
Signa, quæ communiter afferuntur ad fracturarum differentias cognoscendas, fallacia sunt. cap. 5. f. 33. 34.
Signa, quibus conuinci potest os à membrana separatum esse, ut feliciter suscipiatur trepanatio. cap. 5. f. 58. 59.
Signa, quibus dignoscitur materiam noxiā in membranas delapsam esse. cap. 5. f. 54.
Signorum duas summas species hictantum in-

- vestigandas esse.* cap. 5. f. 31.
Situs fracturæ necessitatem terebrationis au-
get, vel minnit. cap. II. f. 180.
Specillo utendum est in terebri applicatione, ne
terebrum altius quam par sit insinuetur.
cap. II. f. 177.
Specillum per vulnus demittendum neque acu-
tum, neque crassum esse debet. cap. 5. f. 37.
Spiritus vniuersalis ex Neotericis dotes.
cap. 7. f. 89.
Spiritus vniuersalis ex Neotericis est ille, qui
in creatione mundi ferebatur super aquas.
ibid.
Spiritus vniuersalis ex Neotericis sympathias
& dispathias regit, connectit, disgragat.
ibid.
Spiritus vniuersalis sine ulla necessitate stabi-
litur a Neotericis. cap. 7. f. 95.
Supercilium latum apponendum est terebræ,
ne terebra in membranam decidat. cap. II.
f. 177.
Suturae fractura contingit per dissolutionem,
vel collisionem. cap. 5. f. 39.
Suturae non semper serratim inseruntur cap. 2.
f. 8.
Suturae propriæ, spuriæque due in crano. ibid.
Suturae propriæ, veræque tres in crano. cap. 2.
f. 6.

- Suturæ tres communes. cap. 2. f. 9.
Suturarum locum fractum esse ex situ non con-
uincitur. cap. 5. f. 39.
Sutura Sagittalis raro, aliquando tamen ultra
coronalem protenditur. cap. 2. f. 7.
Symptomatum perennitas in capite fracto ar-
guit membranarum læsionem. cap. 5. f. 42.

T

- Telum medicatum ut deliniatur unguento
sympathico, & virtutem balsamicam exci-
piat. cap. 7. f. 91.
Tenebrosus aër vitandus est à fractis. cap. 8.
f. 112.
Tenuis & crassus aër à vulneratis & fractis vi-
tandi sunt, ibid.
Terebellum inter operandum in aquam frigi-
dam frequenter immersendum. cap. II. f. 178.
Terebentina sola non conuenit in curatione
fracturarum crani. cap. II. f. 193.
Terebra quid sit ex Celsō. cap. II. f. 172.
Thlasis fracturæ species est propria puerorum.
cap. II. f. 187.
Thlasis, quæ emplastris non curatur, quibus
instrumentis percurari debeat. cap. II. f. 186.
Toto curationis fracturarum decursu à tenuissi-
mo victu ad tenuem deueniendum excepto
declinationis tempore. cap. 8. f. 116.

- Transmissio virtutis sanatoriaæ extra sphæram
actiuitatis non datur.* cap. 7. f. 96.
*Turundulæ admoueri debent inter puncta suturae,
ut exitus puri pateat.* cap. 10. f. 152.

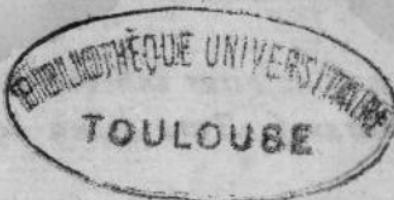
V

- Vanitas sententia Van Helmont.* cap. 12.
f. 213.
*Vbi multum humoris decidit in membranas ex
fractura, totum os est perforandum.* cap. II.
f. 177.
*Vene sectionem non esse necessariam in fra-
cturis quibus argumentis probetur.* cap. 9.
f. 127. 128. 129.
Vene sectionis usus necessarius est in fracturis.
cap. 9. f. 127.
Veneris usus omnino noxius est fractis. cap. 8.
f. 124.
*Vicinia fissuræ cum sutura incertam reddit fra-
cturæ cranij Diagnosim.* cap. 5. f. 39.
Vinum vitandum est in fracturis cranij. cap. 8.
f. 118.
*Vis, quâ adigitar instrumentum vulnerans,
naturam fracturæ cranij detegit.* cap. 5.
f. 35.
Vnguenti sympathici descriptio. cap. 7. f. 97.
*Vnguentum anodynum simul & digestuum in
fracturis cranij penetrantibus.* cap. 10. f. 157.

INDEX.

- Vnguentum sympatheticum nihil potest ad curandas fracturas craniij.* cap. 7. f. 94.
- Vnguentum sympatheticum valet ad simplicem solutionem continui curandam, si applicetur.* ATAЯHE cap. 7. f. 93.
- Vnguentum sympatheticum volunt Neoterici medio spiritu universalis operari.* cap. 7. f. 90.
- Vomitus biliosus post fracturam excitatus indicat membranarum lesionem.* cap. 5. f. 43.
- Vrinarum consideratio multum confert ad edendam Prognosim fracturarum cranij.* cap. 6. f. 85. 86. 87.
- Vi frigidæ aquæ collutione, sic spiritu vini sedantur dentium dolores.* cap. 8. f. 109.
- Vulnerum cerebri curatio perficitur detergentibus.* cap. 12. f. 210.

FINIS.

in ha^{bit}atq^{ue} lidia exaudi^{atur} amicorum
et qui locque propria*m*entum istum
accidit ha*bit*atque lidia exaudi^{atur} amicorum
interdique qui amicorum istum impositum

ERRATA.

Pag. 9. lig. 23. futuræ pro sururæ. pag. 11. l. 4. no-
uercaliter pro nouebraliter. p. 34. l. 27. quærenda pro
qua^rrenda. p. 36. l. 22. vtrum pro virrum. p. 38. l. 9.
futuræ pro fututæ. p. 44. l. 27. duram pro duram.
p. 45. l. 22. sit pro fit. p. 48. l. 12. exiliens pro exsiliens.
p. 52. l. 12. apoplexiæ pro appoplexiæ. p. 53. l. 6.
minutioribus prominitioribus. p. 58. l. 24. tempera-
mentum pro temperamen tum. p. 63. l. 10. sic pro fic.
p. 70. l. 28. aut pro au. p. 71. l. 1. vt pro aut. p. 74. l. 9.
septimò pro seprimò. p. 74. l. 28. apoplexiæ pro apople-
xiæ. p. 97. l. 27. vrsini ana pro vrsiniana. p. 104. l. 7.
mundificandi pro mundi ficandi. p. 107. l. 13. rationem
pro ratioem. p. 113. capitis pro capitiis. p. 129. l. 20.
mentionem pro menzionem. p. 130. l. 24. reuocare pro
reuoore. p. 131. l. 4. pars pro pas. ead. p. l. 7. arcea-
tur pro arcearur. p. 143. l. 14. nos pro non.

FINIS

